



Айзък Азимов  
Фондацията

## ЧАСТ I ПСИХОИСТОРИЦИ

### 1.

Хари Селдън – ...роден в 11968 г. от Галактическата ера, починал в 12069 г. Обикновено тези години се дават по текущото летеброене на ерата на Основанието: 79–1 г. от бъдещата ера (б. е. ). Роден на Хеликон, зоната на Арктур, където баща му, ако се вярва на една съмнителна легенда, се занимавал с отглеждане на тютюн на хидропонните плантации на планетата, и от малък проявил необикновени математически способности. Многобройните разкази за това, как се проявявали тези способности, са анекдотични и често противоречат един на друг. Казват, че на двегодишна възраст...

...Не подлежи на съмнение, че най-голям принос той е внесъл в областта на науката, наречена психоистория. Селдън изчислил полето като редица непонятни аксиоми, с което значително задълбочил и дал пълна картина на статистиката като наука...

...Най-добра и най-пълна негова автобиография е трудът на Гаал Дорник, който като съвсем млад още срещнал Селдън две години преди смъртта му. Разказът за тяхната среща...

Галактическата енциклопедия<sup>1</sup>

Наричаха го Гаал Дорник и той беше всичко на всичко обикновен провинциален хлапак, който досега нито веднъж не бе идвал на Трантор. Разбира се, той много пъти бе виждал планетата по хипервизията и понякога в колосалните тримерни вестникарски репортажи за коронацията на императора или за откриването на Галактическия Съвет. И макар че целия си живот той беше провел на планетата Синакс, въртяща се около звезда в струпването на Синята Мъглявина, той не беше откъснат от цивилизацията, пък и тогава това беше невъзможно никъде в Галактиката.

По това време Галактиката наброяваше около двадесет и пет милиона населени планети и всички те представляваха една империя с център на Трантор. За последния половин век мощността на Империята

---

1. Всички цитати от Галактическата енциклопедия, приведени в тази книга, са взети от 116 издание, публикувано в 1020 г. от б.е. Галактическа корпорация, Терминус.

значително бе нараснала.

За Гаал без всякакво съмнение това пътешествие беше блестящ венец на неговата научна кариера. Той не за пръв път беше в космоса и полетът сам по себе си не означаваше за него кой знае какво. Наистина, преди пътешествията му не стигаха по-далеч от спътника на Синакс, където той получаваше необходимите му данни по механика на метеоритното плъзгане, но за космическо пътешествие нямаше голямо значение дали е половин милион мили или половин милион светлинни години.

Той се вълнуваше малко само преди скока през хиперкосмоса – това усещане беше невъзможно да се изпита при междупланетни полети. Хипер-скокът беше и по всичко изглежда че завинаги ще си остане единственият практически начин за полет към звездите. В обикновеното пространство скоростта на звездолета не превишава скоростта на светлината (само тази част от отдавна вече забравени данни се е запазила от времето на забравеното начало на човешката история), а това значеше, че даже от една населена звездна система до най-близката ѝ съседка се налага да се пътува дълги години. През нула-пространството, тази неизобразима област, която не представлява нито пространство, нито време, нито енергия, нещо, а може би и нищо, можеше да се прелети Галактиката от край до край за време, равняващо се на части от секундата.

Гаал очакваше първия скок, усещайки надигашо се гадене, но не стана нищо, освен едва уловимо колебание на въздуха, някакво смътно усещане и вътрешен тласък, който свърши, преди той да успее да го почувства. Това беше всичко.

А след това остана само звездолетът, голям и блестящ, най-съвършена продукция на дванадесетхилядигодишния прогрес на империята, и самият той, новоизпеченият доктор на математическите науки, получил покана на Трантор от самия велик Хари Селдън, за да вземе участие в някакъв загадъчен селдънски проект.

След разочарованието, получено при скока през хиперкосмоса, Гаал с нетърпение очакваше кога ще се появи Трантор. Той не напускаше стаята за общ обзор. Стоманените капаци на илюминаторите се плъзваха назад в зададеното време, и той веднага се хвърляше напред, вглеждайки се в ослепяващата твърдост на звездите, наслаждавайки се на разсипите им, подобни на бързащи към светлината мушички, неочаквано застинали на място. Когато капациите се отвориха за пореден път, той видя газово струпване на около пет светлинни години от звездолета: то се плъзна покрай илюминатора като плиснато мляко, изпълвайки стаята с леден звън, и изчезна от погледа след два часа, след поредния скок.

Отначало слънцето на Трантор се показва като макар твърда чертичка, изгубена сред мириадите други и отличаваща се от тях само благодарение на направлението на звездолета. В Галактическия Център струпванията на звезди бяха гъсти. Но с всеки скок една звездичка сияеше все по-ярко и по-ярко, заслонявайки останалите.

В стаята за обзор влезе един от офицерите на кораба и каза:

– Обсерваторията ще бъде затворена през останалата част от пътя. Пригответе се за кацане.

Гаал вървеше след него, хванал се за ръкава на бялата униформа с избродирано на нея изображение на звездолет и слънце.

– Може би все пак ще може да остана – каза той. – Много бих искал да видя Трантор.

Офицерът се усмихна и Гаал се изчерви. Мина му през ума, че говори с провинциален акцент.

– Ние ще се приземим на Трантор чак сутринта – каза офицерът.

– Не, бих искал да видя планетата от космоса.

– А-а. За съжаление това е невъзможно, момко. Ние не сме на космическа яхта и захождаме за кацане откъм слънчевата страна. Нали не искате да ослепеете, да изгорите и да получите смъртоносна доза радиация едновременно, а?

Гаал се обърна и без да каже нито дума си тръгна. Офицерът го повика.

– Трантор изглежда от космоса като кално-синкаво размазано петно. Така че не си заслужава да съжалявате. А когато кацнете на планетата си купете билет за космическа обиколка. Не струва скъпо.

– Благодаря ви много – отговори Гаал, обръщайки се към офицера.

Получавайки отказ, Гаал се почувствува съвсем мъничък, и въпреки че детството е съвсем естествено за възрастните, както и за децата, в гърлото му внезапно се надигна горчива буца. Той никога не бе виждал Трантор в цялата му необятна мощ, огромна като самия живот, и не искаше да забавя това зрелище нито с минута.

## 2.

Звездолетът се приземи в бъркотия и неразбория от шумове. Атмосферата шипеше, плъзгайки се по металическите бордове на кораба. Кондиционерите шумяха равномерно, справяйки се с прегряването, спиралните двигатели бучаха. Раздаваха се мъжки и женски гласове,

обслужващият персонал приготвяше трапове, по които стоварваха хората на специални разтоваръчни платформи.

Гаал почувствува лек тласък и разбра, че звездолетът е изключил двигателите си. Сега в течение на дълги часове гравитационното поле на кораба ще бъде уравновесено с гравитационното поле на планетата. Хилядите пътници търпеливо очакваха в дебаркационните помещения със силово поле, което ориентираше променящото се направление на гравитационните полета. Слизането започна.

Гаал почти нямаше багаж. Той стоеше на палубата, докато чантата му бързо и с познаване на работата беше разглобена и отново сглобена. Щателно провериха визата му и поставиха печат в паспорту му. Самият той не обърна на тези процедури никакво внимание.

Това беше Трантор! Въздухът тук изглеждаше малко по-малко разреден, гравитацията – малко по-силна, отколкото на родната му планета Синакс, но с това лесно ще се свикне. Ще свикне ли той някога с тази необятност?

Дебаркационното здание беше огромно. Почти невъзможно беше да се разгледа сводът на тавана. Гаал едва ли не физически чувствуваше, че някъде далече горе се събират облаци. Срещуположната стена също не се виждаше: докдето стига поглед имаше само маси и хора зад тях.

– Вървете де, Дорник – му каза един от митничарите. Той говореше раздражено и преди да назове Гаал по фамилия отново отвори паспорту му с визата.

– Но къде? – нерешително попита той.

Митничарят небрежно заби пръст във въздуха.

– Стоянката на такситата е надясно и на третия завой наляво.

Гаал се отдръпна от масата и видя как във въздуха от нищото се образува надпис: Таксита по всички направления.

Човек, появил се неизвестно откъде, се приближи към стола, от който току-що се отдръпна Гаал. Митничарят му направи знак и леко кимна с глава. Човекът му кимна в отговор и тръгна след младия имигрант.

Той пристигна точно в момента, когато Гаал назова адреса си.

\* \* \*

Гаал тежко се подпря на барьерата.

На неголяма табелка беше написано „Разпределител“. Човекът, който седеше зад табелката, попита, без да повдига глава:

– Къде?

Гаал сам не знаеше това, но дори секундно колебание беше недопустимо: отзад незабавно започваше да се струпва опашка.

Разпределителят откъсна поглед от хартиите си и вдигна глава:

– Къде, значи?

Гаал почти нямаше пари, но той трябваше да изкара само една нощ, после започваше работа. Той се постара гласът му да звучи безстрастно.

– В добър хотел.

Това не направи никакво впечатление на разпределителя.

– Те всички са добри. В кой точно?

– В най-близкия – с отчаяние в гласа отговори Гаал.

Разпределителят докосна един бутон. Тънка светлинна линия легна на пода, разсипвайки се в разнообразни цветове и оттенъци. В ръката на Гаал се появи картичка. Тя слабо светеше.

– Един и дванадесет – каза разпределителят.

Гаал бръкна в джоба си за дребни пари.

– Накъде да вървя? – попита той.

– Вървете по светлинната линия. Ето ви картичката. Тя ще свети, докато вървите правилно.

Гаал плати и тръгна напред. Стотици хора, такива като него, вървяха по своите индивидуални маршрути, колебаейки се, когато светлината на картичките им отслабваше, и отново продължавайки да вървят нататък.

Неговата собствена картичка внезапно угасна. Човек в блестяща жълто-синя униформа от свръхздрав пластотекстолит вдигна багажа му.

– Пряка линия до Луксор – каза той.

Неизвестният, вървящ след Гаал, чуваше всичко. Той чу и как Гаал отговори „добре“ и влезе след това в машината.

\* \* \*

Таксито се издигна вертикално във въздуха. Гаал погледна през извития прозрачен прозорец, наслаждавайки се на усещането на полета в затворената машина и държейки се инстинктивно за седалката на водача. Хората долу веднага заприличаха на мравки в разтревожен мравуник. След това и те изчезнаха някъде настрана.

Отпред се виждаше стена. Тя започваше високо във въздуха и продължаваше докдето стига погледът. В стената се виждаха широките отвори на тунели. Таксито на Гаал долетя до един от отворите и се гмурна вътре. За секунда Гаал се удиви откъде водачът знаеше, че пътят е точно

този.

Тъмнината наоколо разсичаше само тънък лъч светлина. Във въздуха беше шумно.

Таксито рязко забави ход и Гаал се наклони напред, стараяйки се да запази равновесие. След това машината излетя от тунела и спря на едно от равнищата.

– Хотелът Луксор – каза водачът.

Той помогна на Гаал да стовари багажа си, получи десет кредита бакшиш с делови вид, след което взе поредния пътник и подкара таксито си нагоре.

### 3.

Трантор... – в началото на тринадесетото хилядолетие неговите възможности достигнаха своя климакс. Явявайки се център на имперското управление в течение на стотици хиляди поколения, бързеейки разположен в централните райони на галактиката, сред най-плътното населените и индустриално развити светове, той не можеше да не бъде най-значителното и богато струпване на човечеството, което някога бе виждала човешката раса.

Значението на тази планета, стабилно увеличавайки се, достигна накрая своя максимум. Цялата повърхност на Трантор, 75 000 000 кв. мили, представляваше само един град. Населението през времената на най-голям разцвет превишаваше

четиридесет милиарда души. Цялото това огромно количество хора се занимаваше изключително с административните нужди на Империята, и въпреки това те не достигаха за задача с такава сложност. (Следва да се помни, че невъзможността правилно да се изпълнява административната работа на Галактическата Империя под невдъхновяващото ръководство на последните императори се оказва решаващ фактор в падането на Империята. ). Всеки ден цели флотилии от десетки хиляди звездолети возеха продукти от десетки селскостопански планети на обедните маси на Трантор...

Зависимостта на планетата от външните светове не само в селскостопанската, но и във всички други области, свързани с жизнените потребности направи Трантор изключително раним за нападения и дълга обсада. За последното хилядолетие императорите добре разбраха това, смазвайки въстание след въстание, и цялата политика на императорския двор се свеждаше до това да се защити някак това уязвимо място...

Галактическата енциклопедия.

Гаал не знаеше, свети ли слънце на небето, нещо повече, не можеше даже да разбере ден ли е в момента, или нощ. Стесняваше се да попита. Изглеждаше, че цялата планета е закована в метал. Наистина, сега на храна имаше консерви с етикет „закуска“, но той от опит знаеше, че има много планети, които живеят по свой собствен ред и не обръщат внимание на неудобното редуване на деня и нощта. А с каква скорост Трантор се върти около оста си той не знаеше.

Отначало той се натъкна на врата с надпис „Стая на слънцето“, но тя се оказа обикновено помещение с изкуствено радиационно осветление. Той остана в нея само няколко минути, след което се върна в главния хол на Луксор.

– Извинете, къде мога да си купя билет за космическа обиколка? – попита той администратора.

– Тук.

– А кога започва тя?

– Тя вече започна, вие закъсняхте само няколко минути. Но следващата е утре. Вие можете да купите билет веднага, и ще ви резервираме място.

– Ясно.

Утре ще бъде вече късно. Рано сутринта той ще трябва да ходи в университета.

– Извинете, а нямате ли нещо като наблюдателна кула? – попита Гаал – Имам предвид на открит въздух.

– Разбира се, има! Ако искате, мога да ви продам билет и за там. Но по-добре първо да проверим не вали ли дъжд.

Той премести някаква ръчка до лакътя си и погледна матовия екран, по който се заплъзгаха цифри. Гаал проследи погледа му.

– Добро време – каза той. – Сега май си спомних – сега при нас е лято. Аз самият не обичам много да излизам навън, – продължи той доверително. – За последен път излизах преди около три години. Веднъж като погледнеш и веднага всичко ти става ясно... Ето ви билета. Специалният асансьор е до черния вход на хотела. На него си пише „Кулата“. Качвате се и всичко ще бъде наред.

\* \* \*

Асансьорът беше новост: той се изкачваше, използвайки отрицателни и положителни гравитационни полета. Гаал влезе пръв, останалите екскурзианти го последваха. Водачът на асансьора натисна един бутон. Когато за секунда настъпи безтегловност на Гаал му се стори, че е



отново в космоса. Но постепенно асансьорът набра ускорение и всичко се появи отново. Незадълго. След рязкото, макар и неусетно забавяне краката му се откъснаха от пода и той неволно извика.

– Мушнете си краката под скобите на пода – изръмжа водачът. – Вие какво, не можете ли да четете?

Всички останали бяха постъпили така още от самото начало. Сега те, усмехвайки се, гледаха неговите напразни опити да се спусне на пода. Техните обувки стърчаха изпод хромирано блестящите скоби, които се разполагаха на пода в две паралелни редици. Гаал видя тези скоби, когато влезе в асансьора, но не им обърна никакво внимание.

След това нечия ръка го придърпа надолу.

Докато той, леко задъхан, мърмореше слова на признателност, асансьорът спря.

Той излезе на открития балкон, заят с ослепителна светлина, от която боляха очите. Човекът, чиято уверена ръка току-що му помогна, излезе след него.

– Тук има колкото искате свободни места – каза той с топлина в гласа.

Гаал затвори уста – той все още малко се задъхваше – и каза:

– Да, места има повече от достатъчно.

Той направи няколко крачки към креслата, след което спря.

– Ако нямате възражения, аз ще постооя малко до перилата. Искате ми се... искате ми се да погледам малко.

Човекът махна с ръка, явно беше добродушно настроен, и Гаал, опрян на перилата, които му стигаха до рамото, буквално се потопи в обкръжаващата го панорама.

Земя той не видя. Тя се губеше под все по-сложни постройките. Хоризонтът също не се виждаше: само метал на фона на небето, сив метал, и Гаал знаеше, че навсякъде на планетата зрелището ще е същото. Всичко като че ли беше застинало – само няколко машини за разходка плуваха по небето, но той знаеше, че милиарди хора сноват и бързат някъде там, под металическата кора на този свят.

Зелен цвят изобщо не се виждаше: нито зеленина, нито земя, нито небе, нищо друго освен хора. Някъде в този свят, смътно осъзнаваше Гаал, беше дворецът на императора, който стоеше на истинска земя, обкръжен с високи зелени дървета и цветя като дъгата. Това беше малко островче сред океана от стомана, но от балкона, на който стоеше той, дворецът не се виждаше. Може би се намираще на хиляди километри оттук. Гаал не знаеше.

Нищо, ще мине немного време, и той ще намери някой и друг час за своята космическа обиколка!

Той дълбоко въздъхна и неочаквано осъзна, че той накрая е на Трантор, на планетата, която представляваше център на Галактиката и същност на човешката раса. Той не виждаше слабостите ѝ. Не виждаше как се приземяват на планетата кораби с хранителни продукти. Дори не подозираше за съществуването на тази жизнено важна сънна артерия, която така слабо съединяваше четиридесетте милиарда жители на Трантор с останалата галактика. Той виждаше само най-могъщото създание на човека: пълна и почти презрителна победа над света.

Той се отдръпна от перилата на балкона като в мъгла. Неговият познат от асансьора му махна с ръка, показвайки свободното място до него, и Гаал се приближи и отпусна в креслото.

Човекът се усмихна.

– Наричат ме Джерил. За пръв път ли сте на Трантор?

– Да, мистър Джерил.

– Така си и мислех. Впрочем, Джерил е моето име, а не фамилия. Трантор впечатлява, особено ако имате поетическо въображение. Самите транториани обаче не идват тук. Не им харесва. Те, виждате ли, нервничат!

– Невнничат!... Да, Впрочем, аз се казвам Гаал. Заради какво тук може да се нервничи? Това е великолепно!

– Субективно възприятие, Гаал. Ако вие се раждате в инкубатор, израствате в коридори, работите в погребни, а отпуските си прекарвате в препълнената „Стая на Слънцето“, то, излизайки навън и не виждайки над главата си нищо друго освен небе, вие можете сериозно да се разболееете. Транторианите разрешават на децата си да излизат тук веднъж на година, след като навършат пет години, но не зная, дава ли им това нещо. Първо, това явно е малко, и второ, когато децата ги довеждат първите няколко пъти, те изпадат в ужасна истерия. Би следвало да ги донасят тук веднага след раждането, и то поне по веднъж в седмицата.

Общо взето, това няма чак толкова голямо значение – продължаваше той. – Какво от това, че те никога няма да видят небето? Те са щастливи там, долу, и те управляват Империята. Как мислите, на каква височина се намираме сега?

– Половин миля? – неуверено отговори Гаал, мислейки за себе си, че отстрани навярно изглежда като неопитен наивен хлапак.

Сигурно така и беше, защото Джерил се усмихна.

– Нищо подобно – каза той, – само на петстотин фута от земята.

– Какво? Но ние се возихме на асансьора повече от...

– Точно така. Но по-голямата част от пътя асансьорът измина под земята. Съоръженията на Трантор са разположени на една миля дълбочина. Той е като айсберг. Девет десети просто не се виждат. Нещо повече, използвайки само температурната разлика между дълбочините на земята, където живеем, и повърхността, можем да получим енергия за обслужването на целия наш сложен комплекс. Не знаехте ли това?

– Не. Мислех, че използвате атомни генератори.

– Някога са използвали, но така е по-евтино.

– Аз само мисля!

– И харесва ли ви това?

За момент цялото добродушие се смъкна от човека като кора, отстъпвайки място на остра проникателност. В погледа му се появи твърдост.

– Великолепно – повтори Гаал, макар че този път в гласа му се чувствуваше неувереност.

– Отпуската си ли прекарвате тук? Пътуствувате?

– Не точно... Макар че винаги съм мечтал да посетя Трантор. Пристигнах предимно по работа.

– О!

Гаал се почувствува не съвсем удобно и побърза да обясни.

– Над проекта на доктор Селдън от Транторския университет.

– Гарвана Селдън?

– Не, не. Имам предвид Хари Селдън... психоисторика Селдън. Никога не съм чувал за Гарвана Селдън.

– И аз имам предвид Хари. Него го нарекоха гарван. Просто образен израз. Той непрекъснато ни предсказва пълна велика разруха.

– Какво?

Гаал много се учуди.

– Но нима вие не знаете това?

Джерил даже не се усмихна.

– Нали смятате да работите заедно с него?

– Да, разбира се, нали съм математик. Но защо той предсказва тази... катастрофа? И що за катастрофа е това?

– А как мислите вие?

– Боя се, че нямам ни най-малка представа за това. Чел съм всички статии, публикувани от доктор Селдон и групата му. Всички те са на тема математическата теория.

– Да, тези, които те публикуват.

Гаал почувствува леко раздразнение.

– Вече е време да си тръгвам – каза той. – Много ми беше приятно да се запозная с вас.

ДжериЛ безразлично помахаша с ръка след него.

\* \* \*

Когато Гаал влезе в стаята си, видя вътре непознат. За секунда той така се изуми, че даже не зададе неизбежния въпрос: „Кой сте вие?“

Непознатият се надигна. Той беше стар и почти плешив, накуцваше при ходене, но на лицето му поразяваха ярко блестящите сини очи.

– Аз съм Хари Селдън – каза той секунда преди фотографиите на този човек, много пъти виждни в различни списания, да пламнат в паметта на Гаал Дорник.

#### 4.

ПСИХОИСТОРИЯ... – Гаал Дорник, използвайки математически концепции, е доказал, че психоисторията е този клон на математиката, който се занимава с реакциите на човешките общества на стабилни социални и икономически стимули...

...От всички тези изводи следва, че, изхождайки от необходимите точни статистически данни, може да се въздейства на тези човешки общества. Необходимите данни за големината на въздействието могат да бъдат определени чрез Първата теорема на Селдън, която... По-нататъшен необходим извод беше това, че даденото общество не трябва да знае за психоисторическия анализ каквото и да било, за да не се управляват реакциите му от това знание, внасяйки по този начин изкривявания в истинността му...

Основата на психоисторията като наука лежи на разработването на Функциите на Селдън, които изразяват отношенията и определят зависимостите между личностите и социално-икономическите сили, като например...

Галактическата енциклопедия

– Добро утро, сър – каза Гаал. – Аз... Аз...

– Вие мислехте, че ще се видим чак утре? В нормални условия това щеше да бъде така. Но нашата работа не търпи отлагания, и ако се окажете годен, ще ви включим в работата незабавно. Сега все потрудно и по-трудно се намират нови кадри и доброволци.

- Извинете ме, но не разбирам, сър.
- Разговаряхте ли с някого, докато бяхте на наблюдателната кула?
- Да. С един човек на име Джерил. Не зная нищо повече за него.
- Името му няма никакво значение. Това е агент на Комитета за държавна сигурност. Той ви следеше още от космодрума.
- Но защо? Боя се, че просто нищо не разбирам.
- Кажете, този човек нищо ли не ви е говорил за мен?
- Гаал се поколеба.
- Той ви нарече гарван.
- Не ви ли обясни защо?
- Каза, е вие предсказвате катастрофа.
- Това е истина... Кажете, много ли значи Трантор за вас?

Изглежда, всеки, с който Гаал се срещаше, се интересуваше от мнението му за Трантор. Все още не му беше хрумвало нищо друго освен единствената дума „Великолепно“.

– Говорите, без да сте помислили. А от психоисторическа гледна точка?

- Не съм я използвал при решаването на този проблем.
- Преди с вас да се запознаем по-тясно, младежо, вие ще се научите да използвате психоисторията при решаването на всеки проблем, и ще го правите автоматично... Погледнете.

Селдън измъкна от едно джобче на пояса си неголяма сметачна машинка. Носеха се слухове, че той не се разделя с нея даже в леглото и в часове на безсъние я измъква изпод възглавницата. Сивата й матова полировка беше леко изтъркана от дълго използване. Ловките, възлести от старостта пръсти на Селдън заиграха по клавишите. На сивия екран светнаха червени символи.

- Ето ви положението на Империята днес. – каза Селдън.
- Гаал въпросително погледна Селдън. Паузата се проточи.
- Но това, разбира се, не е пълната картина – каза накрая Гаал.
- Да, не е пълната – съгласи се Селдън. Радвам се, че не приемате думите ми просто на вяра. Но това е приближение, но основата на което могат да се правят общи изводи. Съгласен ли сте?
- Съгласно моето последно определение на производната функция – да.

Гаал говореше много внимателно, опитвайки се да избегне възможен капан.

– Прекрасно. Прибавете към това известната вероятност на пресъпленията, ставащи в Империята, антиправителствените заговори,

временните периоди на икономически спад, понижаващата се крива на изследване на нови планети...

Той продължи да изброява. С всяко ново определение на екрана се появяваше нов символ, починявайки се на движенията на ръката, а основното уравнение растеше и се променяше.

Гаал го прекъсна само веднъж.

– Не разбирам значението на този трансформационен ред.

Селдън го повтори още веднъж по-бавно.

– Но този извод е направен благодарение на забранена социална операция.

– Прекрасно. Вие действително съобразявате, но все пак недостатъчно бързо. В тази връзка тя не е забранена. Дайте, ще ви разкрия този ред.

Това отне значително повече време, но в кая на краищата Гаал покорно произнесе:

– Да, сега разбрах.

И накрая Селдън замълча.

– Ето ви картината на Трантор след пет столетия. Сега какво ще кажете?

Гаал отговори механично, не вярвайки на очите си:

– Пълно разрушение! Но... но това е невъзможно. Трантор никога не е бил такъв...

Селдън възбудено се въртеше на място, като момче на което е ослепяло само тялото.

– Стига сте увъртали. Вие сам видяхте как стигнахме до този резултат. Сега го прехвърлете в думи. Забравете за минута за символите.

– Докато Трантор става все по-специализирана планета – отговори Гаал, – той става все по-уязвим, все по-малко може да се защитава. Понататък, благодарение на това, че административното значение на Трантор расте от година на година, планетата представлява все по-привлекателна за завладяване. Тъй като наследяването на императора става все по-неопределено, а знатните родове – все по-свободни, социалната отговорност постепенно изчезва.

– Достатъчно. А какво ще кажете за цифровата вероятност за пълното унищожение на Империята за следващите пет века?

– Не мога да кажа.

– Какво? Вие не можете да направите диференциално изчисление на полето?

Под такъв натиск Гаал се чувствуваше не съвсем уютно.

Изчислителната машинка не му беше предложена. Селдън я държеше на около фут от очите му. Гаал трескаво започна да смята наум и почувствува как челото му се покрива с пот.

– Около 85 процента? – предположи той.

– Не е лошо – отговори Селдън, присвивайки долната си устна, – но не е и добре. Точната цифра е 92,5 процента.

– И затова ли ви наричат Гарвана Селдън? – попита Гаал. – Не съм виждал по списанията всички тези ваши изчисления.

– Разбира се, че не! Това не е за печата. Нали не предполагате, че Империята някога ще обнародва своето бедствено и разклатено положение? За психоисторията такива изчисления не са сложни. Но някои резултати са утекли и са станали известни на нашата аристокрация.

– Това е лошо.

– Не е задължително. Всичко беше предвидено.

– Но нали именно затова ме следяха?

– Да. Всичко, което касае нашия проект, се изследва много щателно.

– Значи вие сте в опасност?

– О, това е несъмнено. Съществува вероятност от 1,7 процента, че ще ме осъдят на смърт, макар че, естествено, това няма да спре проекта. Това също е предвидено. Пък и работата не е в това. Доколкото помня, трябваше да се срещнем утре сутринта в Университета?

– Да – отговори Гаал.

## 5.

КОМИТЕТ ЗА НАРОДНА БЕЗОПАСНОСТ... – аристократическата коалиция се издигнала на власт след успешно покушение над Клеон I, последният от династията на Ентуизите. Общо взето, тази коалиция внесла елементи на порядък в продължение на дълги векове на нестабилност и безпокойства в Империята. В крайна сметка под предводителството на великите князе Чеизи и Дивартси тя дегенерира до спял инструмент за поддържане на статуквото... Комитетът не се отделил напълно от държавната власт до абдикацията на последния от силните императори, Клеон II. Първият началник на Комитета...

В известен смисъл началото на упадък на властта на Комитета може да се проследи от началото на процеса над Хари Селдън, който

се е провел две години преди Ерата на Основанието. Този процес е описан в биографията на Хари Селдън от Гаал Дорник...

Галактическата енциклопедия

Гаал не изпълни своето обещание. На следващата сутрин го събуди приглушен звън. Той вдигна слушалката и гласът на хотелския клерк много вежливо и ясно го информира, че той е длъжен да не напуска стаята по заповед на Комитета за народна безопасност.

Гаал веднага се хвърли към вратата, но тя кой знае защо не се отваряше. Оставаше му само да се облече и да чака.

Дойдоха за него, отведоха го някъде, но въпреки всичко това беше съвсем истински арест. Въпросите му се задаваха с изключително вежлив тон. Всичко беше много благоприлично. Той обясни, че е найобикновен провинциалист от Синакс, че е учил в такива и такива училища и институти, че е получил званието доктор по математика тогава и тогава. Поканили са го на работа в групата на Хари Селдън и се е съгласил. Отново и отново той повтаряше всичко отначало и пак всичко отначало, а те все се връщаха към въпроса за присъединяването му към групата на Селдън. Как е чул за нея, какви е трябвало да бъдат задачите му, какви тайни инструкции е получил, в какво се състои проектът на Селдън.

Той отговаряше, че нищо не знае. Не е получавал никакви тайни инструкции. Той е учен и математик. Съвършено не се интересува от политика.

В края на краищата вежливият инквизитор попита:

– И кога ще бъде разрушен Трантор?

Гаал се запъна.

– Моите знания са недостатъчни, за да отговоря на въпроса ви.

– А кой може да отговори на него?

– Как мога да отговарям за другите?

Гаал беше мокър от пот, беше му горещо.

– Говорил ли ви е някой за възможността за такова разрушение и за това кога това трябва да стане? – попита следователят. И когато младежът се поколеба, той добави: – Имайте предвид, докторе, вие бяхте следен. Бяхме на космодрума, когато пристигнахте, на наблюдателната кула, когато чакахте срещата си, и, разбира се, нищо не ни струваше да подслушаме срещата ви с доктор Селдън.

– В такъв случай вие знаете неговия възглед за този проблем – отговори Гаал.

– Възможно е. Но бихме искали да го чуем от вас.



– Селдън се придържа към мнението, че Трантор ще бъде разрушен до пет века.

– Той е доказал това... хм... математически?

– Да.

– И вие потвърждавате, че неговите математически концепции са верни?

– Щом доктор Селдън счита така, значи те са верни.

– Е, какво пък. Засега нямам повече въпроси, но ще ви задържа. Това е всичко.

– Почакайте. Аз имам право на защитник. Настоявам на правата си на имперски гражданин.

– Никой не ви ги отрича.

Не се наложи Защитникът да бъде чакан дълго.

\* \* \*

Влезният в килията човек беше висок и лицето му беше толкова тясно, че изглеждаше сглобено само от вертикални линии, не оставяйки място за усмивка.

Гаал вдигна очи. Чувствуваше се отслабнал и уморен. Бяха се случили толкова събития, а той не беше прекарал още дори тридесет часа на Трантор.

– Казвам се Лорс Аваким – каза човекът. – Доктор Селдън ме изпрати да ви защитавам.

– Така ли? Чуйте тогава. Искам веднага да се подаде апелация до императора. Задържан съм без всякаква причина. Не съм виновен за нищо. *За нищо!* – Той размаха ръце. – Вие сте длъжен незабавно да се погрижите това да бъде доложено на императора.

Докато той говореше, Аваким бавно и внимателно разговарваше на гладкия под някакви вещи. Ако Гаал не беше така зает със своето негодуване, щеше да познае в тези предмети металически листове за протоколи и джобен магнетофон.

Бз да обръща никакво внимание на негодуването на Гаал, Аваким накрая го погледна.

– Комитетът без съмнение ще се опита да подслуша нашата беседа. – каза той. – Това е незаконно, но въпреки всичко те ще се опитат да го направят.

Гаал изскърца със зъби.

– Обаче, – тук Аваким нарочно бавно седна в креслото, – магнитофонът, който виждате пред себе си, и който на пръв поглед е обикновен

магнетофон, изправно изпълняващ функциите си, има още едно свойство. Той създава мъртва зона за всяко подслушващо устройство. Мисля, че този орех няма да го прегризат веднага.

– Значи мога да говоря свободно?

– Без всякакво съмнение.

– Тогава искам делото ми незабавно да бъде предадено на императора.

Аваким се усмихна с ледена усмивка и внезапно се оказа, че на лицето му все пак се намира място за нея, наистина при това се наложи бузите да се посвят малко.

– Вие сте от провинцията – каза той.

– Това не ми пречи да бъда гражданин на Империята, както и вие или кой да е член на Комитета за народна безопасност.

– Несъмнено, несъмнено. Просто искам да кажа, че като провинциалист вие не сте напълно запознат с живота на Трантор. Императорът не разглежда никакви дела.

– Към кого тогава може да се апелира след Комитета? Има ли друга процедура?

– Няма. За практическа апелация и дума не може да става. Легално вие имате пълното право да апелирате към Императора, но делото никога няма да стигне до него. Днешният император е нещо съвсем различно от императорът от династията на Ентуизите. Боя се, че Трантор сега се намира в ръцете на аристократическите родове, членовете на които и влизат в състава на Комитета за народна безопасност. Навремето това положение беше точно предсказано от психоисторията.

– Наистина ли? – каза Гаал. – В такъв случай, ако доктор Селдън може да предсказва събития за по петстотин години напред, то...

– Той може да ги предсказва за по петнадесет хиляди години напред.

– Нека да бъдат петнадесет хиляди, няма да споря. Но защо тогава той не предсказа вчера моя арест и защо не ме предупреди за него? Макар че не, извинявайте.

Гаал седна на стола и подпря глава с ръка.

– Напълно разбирам, че психоисторическата наука не може да предскаже достатъчно точно бъдещето на отделния индивид. Надявам се, вие разбирате, че сега просто съм изкаран от себе си.

– Но вие грешите. Доктор Селдън смятше, че вие ще бъдете арестуван днес сутринта.

– Какво!

– Разбира се, много съжалявам, но това е така. Комитетът започна да проявява все по-голяма враждебност към неговите действия. На новите членове на групата се оказва все по-голям натиск. Графиките показват, че най-изгодно е да се разреши възникналият конфликт именно сега. Самият Комитет все още действуваше не съвсем уверено, и затова се наложи доктор Селдън да ви посети вчера, за да ги застави да действуват по-решително. Нямаше друга причина.

Дишането на Гаал спря.

– Значи така...

– Моля ви. Това беше необходимо. Доктор Селдън подтикна Комитета да ви арестува съвсем не от някаква лична неприязън. Вие трябва да разберете, че всички планове на доктор Селдън, обосновани чрез математически апарат, над който той е работил повече от осемнадесет години, включват всички случайности, в които има важни вероятности. Това е една от тях. Аз съм изпратен тук само с една цел – да ви кажа, че няма от какво да се боите. Всичко ще свърши добре: почти сигурно за нашия проект и с голяма вероятност за вас.

– Колко голяма е вероятността? – настоятелно каза Гаал.

– За проекта – повече от 99,9 процента.

– А за мен?

– Казаха ми, че е равна на 77,2 процента.

– Значи все пак имам шанс едно към пет, че ще ме бутнат в затвора или осъдят на смърт?

– Вероятността за последното е под един процент.

– Наистина ли? Сметките на един човек не означават абсолютно нищо. Помолете доктора да дойде при мен.

– За съжаление не мога да го направя, тъй като той също е арестуван.

Вратата се отвори широко, преди Гаал да успее да извика. Небрежно влезлият пазач се приближи към стола, взе магнетофона и го сложи в джоба си.

– Не мога да продължа без магнетофона – спокойно каза Аваким.

– Непременно ще ви го дадем, господин защитник, само че не този, който предизвиква статистическо поле.

– В такъв случай разговорът ми е завършен.

Гаал остана сам.

## 6.

Съдебният процес (макар че той официално нямаше нищо общо с тези сложни и объркани процеси, за които Гаал беше чел) продължи недълго. Течеше едва третият ден, но въпреки това Гаал вече не можеше да се спомни как и от какво е започнал той.

Него не го питаха почти за нищо. Цялата тежка артилерия беше насочена към самия доктор Селдън. Хари Селдън обаче изглеждаше невъзмутим. На Гаал му се струваше, че това е единственият невъзмутим човек в целия свят.

Слушателите не бяха много и произхождаха все от знатните родове на Империята. На процеса не бяха допуснати даже представители на пресата, и беше съмнително знаят ли въобще външните хора че Селдън е даден под съд. От цялата атмосфера на заседанието лъхаше ярко изражена враждебност към подсъдимите.

Зад високата маса седяха петима членове на Комитета за народна безопасност. Те носеха алено-златни мундири и блестящи пластмасови шапчици, показващи принадлежността им към юриспруденцията. В средата на масата седеше началникът на Комитета Линг Чен. Гаал никога не беше виждал никого от Великите князе толкова отблизо и го наблюдаваше с възхищение. За целия процес Чен каза само няколко думи. Той ясно даваше да се разбере, че всички тези разговори са под достойнството му.

Прокурорът на Комитета се консултира с бележките си и продължи разпита на Селдън.

– И така, доктор Селдън, колко хора са въввлечени в проекта, който вие възлавявате?

– Петдесет математици.

– Включително доктор Гаал Дорник?

– Доктор Дорник е петдесет и първият.

– О, значи все пак са петдесет и един? Помислете си добре, мистър Селдън. А може би са петдесет и двама или петдесет и трима? Или още повече?

– Доктор Дорник формално още не е зачислен в нашата организация. Когато това стане, той ще бъде петдесет и първият. Засега ние сме петдесет, както вече казах.

– А не сте ли случайно сто хиляди?

– Математиците ли? Не.

– Не говоря за математиците. Наброява ли вашата организация сто хиляди члена с всякакви професии?

– Ако говорим за всякакви професии, цифрата може да бъде вярна.

– Може да бъде? Бих казал, че просто е вярна. Бих казал, че броят на хората, въввлечени във вашия проект е равно на деветдесет и осем хиляди петстотин седемдесет и двама.

– Заедно с жените и децата.

Прокурорът повиши глас.

– Твърдя, че в проекта са въввлечени деветдесет и осем хиляди петстотин седемдесет и две личности. Не се измъквайте.

– Съгласен съм с приведената цифра.

Прокурорът провери в бележките си.

– Нека сега да отложим този въпрос и да се върнем към това, което вече обсъждахме. Ще повторите ли, доктор Селдън, вашето мнение относно бъдещето на Трантор?

– Казвал съм вече и пак повтарям, че от Трантор до петстотин години ще останат само руини.

– Не намирате ли, че това ваше твърдение е просто нелоялно?

– Не, сър. Научната истина стои над лоялността и нелоялността.

– А уверен ли сте, че това твърдение е научна истина?

– Уверен съм.

– На какво основание?

– На основани на математическата психоистория.

– Можете ли да докажете, че вашите математически построения са верни?

– Само на друг математик.

Прокурорът ехидно се усмихна.

– В такъв случай вие твърдите, че тази ваша истина е толкова езотерична, че тя се намира извън възможностите на простия човек. На мен ми се струва, че всяка истина трябва да бъде по-малко загадъчна и понятна за всички.

– Тя е понятна за много хора. Физиката на енергетическия преход, известна ни под името термодинамика, е била ясна и достатъчно правдива през цялата история на човечеството, започвайки едва ли не от митичните векове, и въпреки това даже в тази зала навярно присъствуват хора, които не могат сами да конструират парен двигател. При това хора високообразовани. Съмнявам се, че даже нашите заслужили членове на Комитета...

Тук един от съдиите се наведе към прокурора и със съскащ глас

произнесе няколко думи, които никой не чу. Прокурорът почервения и прекъсна Селдън.

– Ние сме се събрали тук не за да слушаме вашите речи, доктор Селдън. Разбрахме вашите съображения. Но разрешете ми да предположа, че тези съображения имат за цел да нарушите доверието на народа към Имперското правителство и че вие вършите това заради някакви свои собствени цели.

– Това не е така.

– По-нататък, разрешете ми да предположа, че вашето предсказване на катастрофа след петстотин години ще предизвика смутове и безпорядък точно тогава.

– Това е вярно.

– И че просто със своето предсказание вие сте се надявали да предизвикате тези смутове, за да ги възглавите след това със стохиладната си армия.

– Преди всичко, това не е истина. Ако бъде проведено разследване, то ще покаже, че не повече от десет хиляди души са в подлежаща на призоваване възраст, а пък и те никога не са подлагани на никаква военна подготовка.

– Действувате ли като нечие доверено лице?

– Аз самият съм глава на моята организация, мистър Прокурор.

– Абсолютно незаинтересован ли сте? Действувате само в интерес на истината?

– Да.

– Какво пък, да видим. Кажете, доктор Селдън, възможно ли е да се промени бъдещето?

– Несъмнено. Например, тази съдебна зала може да експлодира след няколко часа. огава бъдещето ще се промени, макар и съвсем малко.

– Пак се измъквате, доктор Селдън. Може ли да се промени бъдещето на цялата човешка раса?

– Да.

– Лесно?

– Не. Много трудно.

– Защо?

– Общото направление на психоисторията за галактика с такова количество гъсто населени планети съдържа огромна енергия. За да се предизвикат някакви изменения тя трябва да се срещне с нещо, притежаващо не по-малка енергия. Тоест, в процеса трябва или да участва

немалко количество хора, или, ако те не са много, за да стане промяна е нужно огромен период от време. Разбирате ли ме?

– Мисля, че да. Трантор няма да бъде разрушен, ако много голямо количество хора реши да действа така, че това да не стане.

– Точно така.

– И какво трябва да бъде това количество? Сто хиляди?

– Не, сър. Това е нищожно малко.

– Уверен ли сте?

– Имайте предвид, че на Трантор живеят четиридесет милиарда души. По-нататък, отбележете, че тенденцията за разрушение засяга не само Трантор, а и цялата Империя, а в нея живеят около квинтилион човешки същества.

– Ясно. Тогава може би сто хиляди души могат да променят тази тенденция, ако те и потомците им се трудят за това в продължение на петстотин години?

– Боя се, че не. Петстотин години са твърде кратък период от време.

– А! В такъв случай, доктор Селдън, ние можем да направим само един извод от всички ваши твърдения. Във вашия проект са заети сто хиляди души, и въпреки това те са недостатъчно, за да променят историята на Трантор за петстотин години. С други думи, те не могат да предотвратят разрушението, каквото и да правят.

– За голямо съжаление сте прав.

– А, от друга страна, вие сте събрали тези сто хиляди души съвсем не за някаква нелегална цел.

– Напълно вярно.

Много бавно и тържествено прокурорът произнесе:

– В такъв случай, доктор Селдън – слушайте внимателно какво ще кажа – с каква цел сте събрали тези сто хиляди души?

Гласът на прокурора стана рязък. Той захлопна своя капан, притисна Селдън до стената, направи така, че той да не може нищо да отговори.

По редовете на зрителите премина шум, достигнал като вълна дори до членовете на съда. Последните също се завъртяха на своите кресла, блестяйки с червеното злато на дрехите си, всички, освен главния съдия.

Хари Селдън остана невъзмутим. Той изчака, докато премине шумът.

– Събрал съм ги с цел да сведа до минимум ефекта на бъдещата катастрофа.

– Не разбирам съвсем какво искате да кажете с това.

– Но това е толкова просто. Настъпващото разрушение на Трантор не събитие само за себе си, изолирано в схемата на човешкото развитие. То ще бъде климакът на една много сложна драма, която е започнала преди много векове и се приближава с все по-нарастваща скорост. Аз говоря, джентълмени, за развиващия се упадък и падение на Галактическата Империя.

Шумът в публиката сега премина в глух рев. Възбуденият и червен прокурор се опитваше да го надвика.

– Вие открито обявявате, че... – и млъкна, тъй като виковете от публиката „Предателство!“ достатъчно ясно отразяваха неговата гледна точка.

Главният съдия бавно повдигна чукчето си и го пусна отново. Звукът на гонг се разнесе из цялата зала. Когато той стихна, стихна и публиката.

Прокурорът си пое дъх.

\* \* \*

– Разбирате ли, доктор Селдън, че вие говорите за Империя, която е просъществувала дванадесет хиляди години въпреки всичко, и която никога не е извиквала никакви други чувства към себе си освен любовта и признателността на народа?

– Осведомен съм и за настоящето положение на нещата и за миналото на Империята. Не желая да изразявам неуважение към съда, но мога да твърдя, че зная малко повече от кой да е от присъстващите в тази зала.

– И вие предсказвате пълна катастрофа?

– Предсказва я математиката. Не искам да изказвам никакви морални съждения. Лично аз много съжалявам, че това трябва да стане. Даже ако допуснем, че Империята е лош метод за управление, което аз впрочем не твърдя, тази анархия, която ще последва след падането ѝ, ще бъде много пъти по-лоша. Моят проект се състои именно в това, да се борим с този стадий на анархия. Падането на Империята, джентълмени, е съкрушително и става не съвсем лесно. То е предопределено от бюрократията, падането на инициативата на масите, намаляването на любознателността, от стотици други фактори. Това състояние на нещата е от векове, както вече казах, и движението му е твърде силно, за да може да бъде спряно.

– Но нима не е очевидно за всеки, че Империята е все така силна,



както винаги?

– Силата е само илюзорна, няма нищо вечно. Даже прогнилият ствол, мистър прокурор, до самия момент, когато бурята го пречупи на две, ни изглежда могъщ. Повеите на тази буря се чуват сега в клоните на нашата Империя. Послушайте с ухото на психоисторията, и ще усетите пукането.

– Ние сме тук, доктор Селдън – нерешително започна прокурорът – не за да слу...

– Империята – твърдо го прекъсна Селдън – ще изчезне, и всичко добро ще изчезне с нея. Ще изчезнат всички натрупани знания, ще изчезне редът. Ще започнат безкрайни междузвезни войни, ще повехне галактическата търговия, населението ще намалее, планетите ще загубят връзката си с центъра на галактиката... Така ще бъде.

От залата се раздаде неуверен тънък глас.

– Завинаги ли?

– Психоисторията, която може да предскаже упадъка, може и да направи изводи относно следващите го тъмни векове. Империята, джентълмени, както вече беше казано, е просъществувала дванадесет хиляди години. Следващите я тъмни векове ще продължат не дванадесет, а *тридесет* хиляди години. Ще възникне втора империя, но между нея и нашата цивилизация ще се родят и умрат хиляда поколения страдащо човечество. Ние сме длъжни дза се борим с това.

Прокурорът, съвземайки се след своеобразния шок, произнесе:

– Вие сам си противоречите. Току-що говорехте, че не можете да предотвратите разрушението на Трантор, а следователно и упадъка, така наречения упадък на Империята.

– Аз и сега не казвам, че можем да го предотвратим. Но все още не е късно да намалим периода, който ще го последва. Оказва се възможно, джентълмени, да намалим периода на анархията до хиляда години, ако, разбира се, на моята организация се разреши да действа още сега. Ние сега се намираме на много тесен отрязък от пътя на историята. Цялата огромна, понесла се към нас маса събития може да бъде мъничко отклонена от този път... но само мъничко... И въпреки цялата мизерност на това отклонение то може да се окаже напълно достатъчно, за да избави човечеството от двадесет и девет хиляди години нищета и страдания.

– И как предлагате да стане това?

– Като се запазят човешките знания. Сумата от тези знания не може да бъде обхваната нито от един, нито от хиляда души. С нарушаването на социалните връзки научните знания ще се разпаднат на милиони

парчета. Отделни личности ще имат колосални знания за нищожно малки факти, нямащи голямо значение. Болшинството от фактите ще се изгубят в поколенията. Но ако сега ние съберем материалите за всички известни ни научни факти, те никога няма да бъдат загубени. Бъдещите поколения ще ги използват и няма отново да откриват отдавна открити истини. За хиляда години ще може да се извърши работа за тридесет хиляди.

– Но всичко това са празни... – прекъсна го прокурорът.

– Ето целия ми проект: тридесет хиляди души заедно с жените и децата си да се посветят на подготовка за издаването на „Галактическа енциклопедия“. Те няма да могат да завършат този труд за целия си живот. Аз надали ще доживея просто да видя, че работата им е започнала истински. Но докато падне Трантор трудът им ще бъде завършен и копия от Енциклопедията ще се появят във всяка голяма библиотека в Галактиката.

\* \* \*

И отново Главният съдия вдигна и пусна чукчето си. Хари Селдън спокойно слезе от трибуната и седна на скамейката до Гаал. Усмихна се и каза:

– Е, хареса ли ви представлението?

– Отлично – отговори Гаал. – Но какво ще стане сега?

– Те ще отложат съдебния процес и ще се опитат да стигнат до частно споразумение с мен.

– Откъде знаете това?

– Да бъдем откровени – каза Селдън. – Аз не знам това. Всичко зависи от Главния съдия. Изучавал съм го много години. Опитвал съм се да анализирам действията му, но вие сам знаете колко рисковано е да се оставят на хрумването на отделни личности психоисторическите уравнения. Но въпреки всичко се надявам.

## 7.

Аваким се приближи, кимна на Гаал и се наклони над ухото на Хари Селдън. После се разнесоха викове за това, че разглеждането на делото се отлага, и стражата раздели обвиняемите. Гаал го отведоха.

На следващия ден процесът протичаше съвсем иначе. Хари Селдън и Гаал Дорник останаха сами със съдиите на Комитета. Всички седяха

около една маса и между петте съдии и двамата обвиняеми почти нямаше свободно място. Предложиха им даже да запалят, като им дадоха пури в кутийка от полупрозрачна пластмаса, която приличаше на повърхност на вода, по която непрекъснато се плъзгат вълнички. Движението мамеше очите, макар че пръстите потвърждаваха, че повърхността е гладка и твърда.

Селдън взе пура, Гаал се отказа.

– Отсъствува моят защитник – отбеляза Селдън.

– В момента не се разлежда дело, доктор Селдън – отговори съдията. – Сега сме се събрали, за да обсъдим държавната безопасност.

Неочакванно в разговора се намеси Линг Чен:

– Ще говоря аз.

Останалите съдии се облегнаха в креслата, готови да слушат. Около Чен се образува пълна тишина, в която той можеше с достойнство да спуска думите си.

Гаал задържа дъх. Чен, строен и здраво сложен, изглеждащ постар от възрастта си, беше истински император на Галактиката. Хлапето, което сега носеше тази титла, беше просто създание на Чен, при това далеч не първото.

– Доктор Селдън, вие нарушавате спокойствието във владенията на Императора. – каза Чен. – Нито един от квадрилионът хора, живеещи сега по цялата Галактика, няма да бъде жив дори след сто години. Защо тогава да се затрудняваме с мисли за това, какво ще стане след петстотин дълги години?

– Лично аз няма да живея и пет години – каза Селдън, – но въпреки това за мен няма нищо по-важно. Наречете това самоизява на тази мистична личност, която се нарича човек.

– Нямам намерение да си затормозявам мозъка с никакъв мистицизъм. Можете ли да ми кажете, защо да не взема да се освободя и от вас и от вашето петстотингодишно бъдеще, което никога няма да видя, просто посредством екзекуцията ви?

– Преди само седмица – спокойно отговори Селдън – вие можехте да ме екзекутирате, и може би вероятността да останете жив до края на тази година щеше да бъде едно към десет. Но днес тя надали е повече от едно на десет хиляди.

Като един съдиите си поеха въздух и заскърцаха със столовете. Гаал почувствува, че косите му се изправят на главата. Чен леко отпусна клепачите си.

– Как така?

– Падането на Трантор – отговори Селдън – не може да бъде спряно с никакви насилствени методи. Но лесно може да бъде приближено. Легендата за прекъснатото заради мен съдебно заседание ще се разпространи по цялата Галактика. Гиберта на моите планове да облекча катастрофата ще убеди хората, че бъдещето няма да им дади никакви перспективи. И така вече хората си спомнят със завист как са живели дедите им. Ще започнат да стават политически революции, търговията ще намалее. Всеки жител на Галактиката ще стигне до единствения възможен за него извод: трябва да се граби всичко, което може и докато все още може. Властолюбците няма да чакат, а негодниците няма да има кой да ги спира. Със всяко свое действие те само ще приближават планетата към неизбежната катастрофа. Убийте ме, и Трантор ще падне не за петстотин, а само за петдесет, а вие самият – само за една година.

– Всички тези думи са за да плашат децата – каза Чен. – Но въпреки това смъртта не е единственият изход, който може да ни удовлетвори.

Той леко повдигна красивата си ръка, така че двата му пръста докосваха лежащите на масата листове.

– Единствена цел за вас ли е създаването на енциклопедията, за която говорихте?

– Да.

– И необходимо ли е да го правите именно на Трантор?

– Работата е там, милорд, че на Трантор се намира имперската библиотека, а също и най-голямата библиотека на Университета.

– И въпреки това, ако работите на някоя друга планета, отдалечена от суетата и шума на метрополиса, нямаше ли това да има някои предимства?

– Може би, макар и твърде малко.

– В такъв случай има такава планета. Вие можете да работите на нея колкото искате, докторе, заедно със сто хиляди души. Галактиката ще знае, че вие активно работите, за да предотвратите великото бедствие. Ще им бъде казано даже, че това ще ви се удаде.

Той се усмихна.

– Тъй като аз не вярвам на твърде много неща, не ми е трудно да не повярвам и в така наречения упадък, и следователно с пълна увереност ще зная, че говоря на хората чистата истина. А засега, докторе, вие няма да вълнувате повече Трантор и да смущавате спокойствието на хората. Вие, разбира се, можете да предпочете смъртна присъда както за себе си, така и за толкова ваши сътрудници, колкото ние сметнем за необходимо. Не обръщам никакво внимание на предишните ви заплахи.

Можете да направите избора си между смъртта и изгнанието в течение на петнадесет минути, започвайки от този момент.

– Коя планета е избрана за нас, милорд? – попита Селдън.

– Доколкото помня, названието ѝ е Терминус.

С небрежно движение Чен побутна лежащите пред него листове към Селдън.

– Планетата е необитаема, но напълно пригодна за заселване. Лесно може да се приспособи за всички нужди на учените. Наистина, малко е отдалечена...

– Намира се на края на Галактиката – прекъсна го Селдън.

– Както вече казах, малко е отдалечена. На нея вашите хора могат напълно да се концентрират върху научна работа. Решавайте, имате на разположение още само две минути.

– Ще ни бъде нужно време, за да се подготвим за такова пътешествие – каза Селдън. – Все пак ще се преселват повече от двадесет хиляди семейства.

– Ще ви бъде дадено време.

Селдън се замисли и когато последната минута изтече отговори:

– Приемам изгнанието.

Сърцето на Гаал се сви при тези думи. Повече от всичко на света той се радваше на това, че беше избегнал смъртта, пък и кой не би се радвал? Но въпреки огромното облекчение той изпитваше лека досада от това, че Селдън беше победен.

\* \* \*

Дълго време те седяха мълчаливо в таксито, което ги носеше през стомилните тунели на Трантор към Университета. После Гаал се размърда на седалката и каза:

– Истина ли е това, че екзекуцията ви ще ускори падането на Трантор?

– Аз никога не лъжа, когато става дума за психоисторическата истина. Пък и в дадения случай това не би ми помогнало. Чен знаеше, че говоря истината. Той е много умен политик, а политиците поради самата същност на своята работа трябва инстинктивно да усещат психоисторическата истина.

– Тогава защо се съгласихте на изгнание? – удиви се Гаал, но Селдън не отговори.

Когато те стигнаха до университета, нервното изтощение вече си казваше думата: краката на Гаал отказваха да се движат. Трябваше едва

ли не да го извлекат от таксито.

Целият Университет беше залят от светлина. Гаал почти беше забравил, че някъде все още съществува слънцето. Но Университетът не се намираше на открито. Зданията му бяха похлупени от огромен стъклен купол. Стъклото беше поляризирано, така че Гаал можеше без да примежава да гледа блестящата в небето звезда. Странно беше само, че светлината на тази звезда не беше мъглив и че тя заемаше почти цялото небе.

Самите университетски здания не приличаха на стоманеносивите съоръжения другаде по Трантор. Те по-скоро бяха сребристи. Металическите панели блестяха в цвят на слонова кост.

– Изглежда това са войници – каза Селдън.

– Какво? – Гаал премести възвишения си поглед към прозаичната земя и видя пред себе си часовой.

Войниците се приближиха и от най-близката врата внезапно се появи техният капитан. С мек глас той произнесе:

– Доктор Селдън?

– Да.

– Ние ви чакахме. От този момент вие и вашите хора се намирате под наша охрана. Заповядано ми е също така да ви предам, че за всички съборове преди да се отправите на Терminus ви се дават шест месеца.

– Шест месеца! – щеше да извика Гаал, но пръстите на Селдън меко го стиснаха за лакътя.

– Такива са моите инструкции – повтори капитанът.

Той се отдалечи и Гаал се обърна към Селдън.

– Какво е това? Какво може да се направи за шест месеца? Това е просто бавно убийство.

– Тихо, тихо. Да отидем в кабинета ми.

\* \* \*

Кабинетът не беше голям, но беше гарантиран срещу всякакво прослушване и подслушване, и то така, че това беше невъзможно да се проследи. Подслушващите лъчи, насочени към него, не носеха към слуха на наблюдателите нито подозрителна тишина, нито още по-подозрителния шум на статичното поле. Наблюдателите просто подслушваха найразнообразни разговори, съставени от огромно количество невинни фрази, произнесени с различни гласове.

– А сега, – каза Селдън съвършено спокойно – мога да ви съобщя, че шест месеца са повече от достатъчни.

– Не разбирам как.

– Работата е там, моето момче, че в такъв план като нашия действията на всички други са подчинени на нашите нужди. Нима не съм ви казвал, че личността на Чен беше подложена на много по-щателно изучаване, отколкото коя да е личност в цялата история? Пък и процесът започна тогава, когато ние сметнахме това за необходимо за нашите нужди и цели.

– Но как можахте да направите така, че да...

– ...ни заточат на Терминус? Защо пък не?

Селдън натисна с пръсти полираата повърхност на масата на едно място, и цялата част от стената зад гърба му се плъзна настрана. Само собствените му пръсти можеха да направят това, защото разположеният отдолу скенер реагираше на само едни в света пръстови отпечатащи.

– Вътре ще намерите няколко микрофилма – каза Селдън. – Вземете този, на който е написана буквата Т.

Гаал донесе микрофилма и изчака, докато Селдън го сложи в проектора и протегна на младежа обективите. Гаал ги приспособи и мълчаливо загледа въртящата се лента.

– Но тогава... – каза той.

– Какво ви учудва? – попита Селдън.

– Значи вие се готвите за отлитането вече две години?

– Две и половина. Разбира се, не можехме да бъдем напълно уверени, че той ще избере именно Терминус, но се надявахме на това и действувахме, изхождайки именно от това.

– Но защо, доктор Селдън? Ако сам сте си подготвили изгнанието, защо? Нима контролът на събитията от Трантор не е много подобър и по-пълен?

– Причините са няколко. Работейки на Терминус, ние ще имаме поддръжката на Империята, без да предизвикваме страх от това, че можем да заплашим сигурността на Империята.

– Но вие предизвикахте тези страхове само за да ви заточат на Терминус – каза Гаал. – Все пак не ви разбирам.

– Може би защото двадесет хиляди семейства никога не биха се отпавили на самия край на света по своя воля.

– Но защо въобще трябва да бъдат заставени да го направят?

Гаал се замисли за секунда.

– Или може би не бива да зная това?

– Все още не бива. Засега ви е напълно достатъчно да знаете, че научното убежище ще бъде основано на Терминус. Ще бъде основано

съответно и друго такова убежище, да кажем – тук той се усмихна – там където свършват звездите. Що се касае до всичко останало, то аз скоро ще умра, и вие ще ме видите вече... Няма нужда да ми изразяват нито съболезнования, нито безполезни утешения. Лекарите казват, че ще изкарам не повече от година-две. Какво пък, делото на живота ми е завършено, а за смъртта няма по-добри обстоятелства.

– А след смъртта ви, сър?

– Аз ще имам наследници, може би даже вие самият. И тези наследници ще успеят да доведат моята схема до съвършенство и да подбудят въстанието на Анакреон в нужното време. След това събитията могат да се развиват и сами.

– Не разбирам.

– Ще разберете.

Слабото лице на Селдън стана кротко и уморено едновременно.

– Болшинството ще се отправят на Терminus, но някои ще останат. Това е лесно да се направи... Що се касае до мен, – тук гласът му премина в шепот, и Гаал едва-едва чу последната му фраза – с мен е свършено.



## ЧАСТ II

# ЕНЦИКЛОПЕДИСТИ

### 1.

Терминус... – разположението на планетата беше малко странно за ролята, която тя трябваше да играе в галактическата история, и въпреки това (което нито един от многобройните автори никога не се е опитвал да отбележи) – неизбежно. Разположена на самия край на галактическата спирала, самотна планета на изолираното си слънце, бедна на полезни изкопаеми и безполезна икономически, тя не беше населена в продължение на петстотин години след откриването си, докато на нея не се появиха енциклопедистите.

Беше неизбежно, че в течение на поколенията Терминус ще стане нещо повече от придатък на психоисториците на Трантор. Когато било извършено въстанието на Трантор и на власт дошъл Салвор Хардин, първият от великата линия...

Галактическата енциклопедия

В един от добре осветените ъгли на стаята седеше Люс Пирен, задълбочен в работа. Трудът на отделните групи трябваше да се координира, обединените усилия да се организират, от мъничките частици да се направи едно цяло.

Петдесет години, вече петдесет години, за да се настанят и да подготвят Том Номер Първи на Енциклопедията на Основанието. Петдесет години, за да се събере суровият материал. Петдесет години подготовка.

Това беше направено. Още пет години и ще бъде публикуван първият том от най-монументалната работа, която някога е била провеждана в Галактиката. А след това, през десет години, редовно като часовник, том след том. А също и томовете със забележки, специални статии по текущите събития, докато...

Над масата раздразнено издрънча звънецът и Пирен се размърда в креслото си. Почти беше забравил за уговорената среща. Той натисна бутона и с крайчеца на окоото си наблюдаваше как се отваря вратата и в нея се появява широкоплещестата фигура на Салвор Хардин. Не вдигна глава.

Хардин се усмихна. Той много бързаше, но не се разсърди на

Пирен, чудесно знаейки отношението му към всичко, което му пречеше да работи. Просто се отпусна в креслото от другата страна на масата и зачака.

Моливът на Пирен се плъзгаше по хартията почти безшумно. Други звукове и движения не се чуваха. А след това Хардин извади от джоба си монетка. Подхвърли я и стоманената повърхност отрази светлината, летейки във въздуха. Той я хвана и отново я подхвърли, лениво наблюдавайки бляскащите отражения. Стоманата беше добро средство за обмяна на планета, където всички метали се внасят.

Пирен вдигна глава и премига.

– Прекратете това! – каза той раздражено.

– А?

– Монетата. Престанете непрекъснато да я подхвърляте.

– О-о.

Хардин мушна монетата в джоба си.

– Бихте ли могли да ми кажете кога ще се освободите? Обещах да се върна на заседанието на Градския съвет преди гласуването на новия проект на водопровода.

Пирен въздъхна и се отдръпна от масата заедно с креслото.

– Готов съм. Но, надявам се, няма да ме безпокоите със всякакви градски проблеми. Нали и сам можете да решавате тези въпроси. Енциклопедията ми отнема цялото време.

– Чухте ли новините? – флегматично попита Хардин.

– Какви новини?

– Новините, които преди два часа прие ултракъсовълновият предавател на Терминус Сити. Губернаторът на Анакреон е получил кралска титла.

– И какво от това?

– Това значи, – отговори Хардин, – че сега сме отрязани от вътрешните райони на Империята. И макар че го очаквахме, от това не ни става по-леко. Анакреон лежи точно на търговския път към Сантания, Трантор и Вега. Откъде сега да вземаме метал? Вече шест месеца не можем да договорим доставки на стомана и алуминий, а сега вече изобщо няма да ги получаваме, освен от великата милост на Краля на Анакреон.

Пирен нетърпеливо цъкна с език.

– В такъв случай поръчайте метал през него.

– А можем ли? Чуйте ме, Пирен, съгласно Хартата, написана, когато се е създавало това Основание, на Доверените на Комитета по създаване на Енциклопедията е била дадена пълна административна власт.

Аз, като кмет на Терминус Сити, имам власт колкото да се изсекна, ако, разбира се, вие не ми забраните, и тогава ще ми се наложи просто да кихна. Значи, това е ваша и на вашия Комитет работа. Моля ви то името на града, чието благополучие зависи от непрекъснатата търговия с Галактиката, да свикате спешно съвещание.

– Чакайте! Престанете да изнасяте предизборни речи. Слушайте, Хардин, нашият Комитет не попречи на създаването на мунципално правителство на Терминус. Ние разбираме, че това е необходимо поради нарастването на населението и все по-големият брой хора, заети не с енциклопедическа работа. Но това не означава, че първа и единствена цел на Основанието е престанало да бъде създаването на Енциклопедия, която да съдържа всичките знания на човечеството. Ние сме поддържан от държавата научен институт, Хардин. Ние не можем, нямаме право и няма да се намесваме във вътрешната политика.

– Вътрешната политика! Кълна се, Пирен, това е въпрос на живот и смърт. Планетата Терминус сама за себе си не може да поддържа механическа цивилизация. На нея няма метали, вие знаете това. На нея не са намерени и следи от желязо, мед и алуминий, само нищожно количество от другите метали. Как мислите, какво ще стане с цялата ни Енциклопедия, ако този новоизлюпен крал на Анакреон ни откаже доставки и търговски път?

– На нас? Вие какво, забравяте ли, че ние се подчиняваме непосредствено само на самия Император? Ние не сме част от областта Анакреон, нито от няоя друга област. Запомнете това! Ние сме част от личните владения на Императора, и никой няма право да ни пипа. Империята ще защити своята собственост.

– Защо тогава тя не защити имперския наместник на Анакреон, който беше изхвърлен като мръсно коте? И само на Анакреон ли? Поне двадесет области на Галактиката, ако искате да знаете, почти цялата периферия кара сега така, както им изнася. Казвам ви, малко се съмнявам, че Империята може да защити не само нас, но и себе си.

– Глупости! Императорски наместници или крале – къде е разликата? В империята винаги стават всякакви политически събития, и различните хора дърпат на различни страни. Губернаторите много пъти са въставали, и, щом става дума за това, и самите императори много пъти са ги сваляли или убивали. Но какво отношение има това към цялата Империя? Забравете всичко това, Хардин. То не ни интересува. Ние сме преди всичко – и в крайна сметка също – учени. И имаме еднаединствена грижа – Енциклопедията. А, впрочем съвсем бях забравил. Хардин!

– Да?

– Направете нещо с този ваш вестник!

– „Терминус Сити Джърнъл“? Той не е мой, собственикът му е частен. Какво има?

– Те вече цели седмици пишат за това как трябва да се отпразнува петдесетгодишнината на Основанието. Смятат да отменят работния ден и да организират разни увеселения по този повод.

– Какво лошо има в това? Радиационният часовник ще отвори Първия Сейф след три месеца. Аз бих казал, че това се струва да се отпразнува. Не е ли така?

– Това действително е събитие, Хардин, но не за глупави празнувания. Първият Сейф и отварянето му засяга само нашия Комитет. Ако стане нещо важно, ние ще го съобщим на народа. Това е окончателно, и, моля ви, накарайте вашия вестник да разбере това.

– Много съжалявам, Пирен, но Хартата ни гарантира една малка подробност, която се нарича свобода на печата.

– Може би. Но Комитетът нищо не ви гарантира. Аз съм представител на Императора на Терминус, Хардин, и имам пълна власт в това отношение.

Хардин мръчно каза:

– Във връзка с вашия статут като представител на Императора ми се налага да ви съобщя още една новост.

– Относно Анакреон?

Пирен сви устни. Той беше много раздразнен.

– Да. От Анакреон към нас е изпратен посланник. Ще бъде тук след две седмици.

– Посланник? Тук? От Анакреон? – Пирен се замисли. – Защо?

Хардин стана и бутна креслото си обратно до масата.

– Досетете се сами.

И достатъчно безцеремонно излезе от стаята.

## 2.

Анселм от Родрик („от“ само по себе си вече означаваше дворянска кръв), суб-префект на Плузма и неприкосновен Посланник на негово величество краля на Анакреон, плюс още дузина други титли, беше посрещнат от Салвор Хардин на космодрума с цялото уважение, съответстващо на сана и положението му.

С разтегната усмивка и лек поклон той измъкна бластера от кобура си и го подаде на Хардин с ръкохватката напред. Хардин върна комплиментата, извършвайки същата церемония със своя бластер, специално взет назаем за тази цел. По такъв начин дружбата и добросъседските отношения бяха потвърдени, и въпреки че Хардин забеляза, че нещо издува отстрани сакото на посланника, той си даде вид, че не го е забелязал.

След това те седнаха в лек автомобил, ескортиран от всички страни от най-различни ескорти, и бавно се насочиха към площада на Енциклопедията. По целия им път се раздаваха нужните приветствия от тълпата ентусиасти.

Суб-префектът Анселм слушаше възторжените викове с флегматичната безразличност на войник и дворянин.

– Кажете, само този град ли е целият ви свят? – попита той Хардин.

Хардин повиши глас, за да може да бъде чул през шума на тълпата.

– Нашият свят все още е много млад, ваша светлост. За цялата му кратка история са ни посетили само няколко толкова високо благородни хора. Затова е ентузиазмът на тълпата.

Беше очевидно, че негово високоблагородие не разбира иронията, даже когато е насочена срещу него.

Много замислено Анселм от Родрик каза:

– Основана преди петдесет години. Хм... м... м! Вие тук имате твърде много неизучени земи, кмете. Никога ли не сте мислили за това да ги разделите на участъци?

– Засега не изпитваме такава необходимост. Целият ни народ е централизиран, така трябва и да бъде поради Енциклопедията. Някога, може би когато населението ни се увеличи...

– Странен свят! И нямате ли селяни?

За Хардин не беше трудно да разбере, че негова светлост просо се опитва да лови риба в мътна вода, и при това го прави доста несръчно. Той спокойно отговори:

– Нямаме нито селяни, нито благородници.

Веждите на от Родрик се вдигнаха.

– А вашият предводител – чавекът, с когото трябва да се срещна?

– Имате предвид доктор Пирен? Да! Той е председател на Комитета, и освен това, личен представител на Императора на Терминус.

– ДОКТОР? И никаква друга титла? Просто УЧЕН? И той стои по-високо от гражданската власт?

– Разбира се – добродушно отговори Хардин. – Всички ние сме учени в по-голяма или по-малка степен. В края на краищата целият ни свят

е само научно поселение, намиращо се под прекия контрол на Императора.

Последната фраза беше леко подчертана, и това не се хареса особено на префекта. Той се замисли за нещо и мълча по време на останалия път.

\* \* \*

Хардин неимоверно скуча през цялата следваща вечер, но беше удовлетворен поне от това, че Пирен и от Родрик, които се срещнаха с изрази на най-нежна и гореща дружба, явно си омръзнаха още повече.

От Родрик със святащи очи изслуша предосадната лекция на Пирен по време на разглеждането на сградата на Енциклопедията. С вежлива и нищо не изразяваща усмивка той слушаш бързата скоропоговорка на Пирен, докато те вървяха през големите хранилища на филмотеките и камерите за разглеждане.

И едва след като те се спускаха етаж след етаж надолу, разглеждайки коректорски отдели, печатни отдели и отдели за филмотеки, направи първата си изчерпателна забележка.

– Всичко това е много интересно – каза той, – но, по моему, това е малко странно занятие за възрастни хора. Какво е доброто в това?

На тези думи, както забеляза Хардин, Пирен даже не намери какво да отговори, макар че изразът на лицето му беше достатъчно красноречив.

Вечерята беше огледално повторение на събитията на деня, тъй като от Родрик завладя инициативата в беседата и с голямо старание, с най-малките технически детайли описваше сражението на своя батальон в неотдашната война между Анакреон и съседното неотдавна провъзгласено Кралство Смирно.

Суб-префектът не млъкна, докато вечерята не свърши и дребните чиновници не напуснаха един след друг помещението. Последния разказ за триумфалната битка на космическия му флот той завърши, съпровождайки Пирен и Хардин на балкона, където тримата седнаха в креслата, наслаждавайки се на топлата лятна вечер.

– А сега, – каза той с твърд и в същото време игрив тон, – нека да поговорим за сериозни неща.

– Отдавна трябваше да започнем – неразбрано промърмори Хардин, пушейки дълга пура от тютюн от Вега и облегнат назад в креслото.

Високо в небето блестеше Галактиката и мъгливите ѝ звезди се простираха от хоризонт до хоризонт. В сравнение с тях видимите

съседни звезди изглеждаха като песъчинки.

– Без съмнение, – каза суб-префектът, – формалното обсъждане, подписването на документи и другите технически подробности ще ги направим пред... как наричате своя съвет?

– Комитет – студено отговори Пирен.

– Странно название! Но както и да е, това ще стане утре. А днес ние можем да се договорим тук, между себе си. Как смятате вие?

– И това значи... – вмъкна Хардин.

– Това значи, че сегашната ситуация се е променила малко. В периферията на Галактиката станаха някои промени, и следователно статутът на вашата планета стана малко неопределен. Ще бъде извънредно удобно, ако ние с вас стигнем до съгласие по въпроса как стоят нещата. Между другото, кмете, няма ли да ви се намери още една такава пура?

Хардин погледна суб-префекта и с неохота му подаде пура.

Анселм от Родрик я помириша и от удоволствие цъкна с език.

– Тютюн от Вега! Откъде ги намерихте?

– Получихме малко при последната доставка. Вече почти нямаме. Само космосът знае кога ще получим още – ако изобщо получим някога.

Пирен се изкашля. Той не пушеше и затова ненавиждаше миризмата на тютюн.

– Дайте да се изясним, ваша светлост – каза той. – Вашата мисия просто да изясните положението на нещата ли е?

От Родрик кимна през дима на своите първи жадни дръпвания.

– В такъв случай тя скоро ще бъде приключена. Ситуацията на планетата е такава, каквато е била винаги: всичко за Първия Том на Енциклопедията на Основанието.

– А! Какво значи всичко?

– Много просто. Ние представляваме поддържан от държавата научен институт, а също и лична собственост и владение на негово величество Императора.

Тази реч не направи никакво впечатление на суб-префекта. Той пускаше кръгове дим.

– Това е приятна теория, доктор Пирен. Даже мисля, че имате всички необходими документи с императорския печат на тях, но какво е реалното положение? Какви са вашите отношения със Смирно? Вие сте не повече от петдесет парсека от столицата му. И как стоят нещата относно държавите Коном и Дарибоу?

– Ние нямаме отношение към нито един от васалите – каза Пирен. – Бидейки част от владенията на Императора...

– Те не са васали – напомни от Родрик, – те сега са самостоятелни кралства.

– Нека да са кралства. Все едно, ние нямаме към тях никакво отношение. Като научен институт...

– По дяволите вашата наука! – изруга негова светлост, добавяйки остър войнишки израз, който нагорещи атмосферата. – Какво значение има това, когато Смирно може да завладее вашата планета всеки момент?

– А Императорът? Той какво, ще седи и ще гледа как ще завладяват Терминус ли?

От Родрик малко се успокои и отговори:

– Виждате ли, доктор Пирен, Вие се отнасяте с уважение към собствеността на Императора, също както и Анакреон, но нали Смирно може да се отнася съвсем иначе. Ако си спомняте, ние току-що подписахме договор с Императора, ще представя негово копие утре на вашия Комитет, според който на нас лежи цялата отговорност по поддържането на реда в границите на бившата област на Анакреон по заповед на Императора. Нашите задължения са ви ясни, нали?

– Безусловно. Но Терминус не е част от областта Анакреон.

– Смирно...

– Той не е част и от областта Смирно. Той изобщо не е част от никаква област.

– Кажете, Смирно знае ли това?

– Безразлично ми е знае ли го или не.

– Но на нас това не ни е безразлично. Войната ни със Смирно току-що завърши, и в негово владение все още остават две наши звездни системи. Терминус е разположен на място за прекрасен стратегически пункт между двете нации.

Хардин почувствува слабост и се намеси в разговора.

– Какви са вашите предложения, ваша светлост?

Суб-префектът се радваше, че може да прекъсне словесния двубой и да премине към конкретни заявления. Той живо каза:

– Напълно е очевидно, че Терминус не може сам да се защити, и следователно е длъжен да се намеси Анакреон, за ваше собствено благо. Вие, естествено, разбирате, че нямаме намерение да се намесваме във вътрешните ви работи...

– Безусловно. – сухо го прекъсна Хардин.

– ...но ние сме уверени, че ще бъде по-добре за всички, ако ние настаним на Терминус военна база.



– И това е всичко, което искате – просто да построите военна база на на ограмната незаета територия, с която разполага планетата? Нищо повече?

– Разбира се, ще ви се наложи да издържате силите, които ще ви защитават.

Хардин пусна креслото си и се наклони напред, опирайки се с лакти на коленете.

– Най-накрая стигнахме до същността. Дайте да наричаме нещата с имената им. Терминус ще бъде протекторат и ще бъде длъжен да плаща данък.

– Не данък, издръжка. Ние ви защитаваме, вие плащате за това.

Неочаквано Пирен силно удари с юмрук по ръчката на креслото.

– Дайте ми думата, Хардин. Ваша светлост, не давам пукната пара за всичките ви Анакреони и Смирно, взети заедно. Не ме интересува тяхната политика и игри на войни. Още веднъж ви повтарям, ние сме поддържано от държавата, свободно от данъци научно учреждение.

– Поддържано от държавата? Но държавата – това сме ние, доктор Пирен, а ние не ви поддържаме.

Пирен сърдито скочи.

– Ваша светлост, аз съм пряк представител на...

– ...неговото неприкосновено величество Императорът – подхвана в хор Анселм от Родрик. – А аз съм пряк представител на краля на Анакреон. Анакреон е доста по-близо, доктор Пирен.

– По същество. – твърдо каза Хардин. – Как и в какво смятате да събирате така наречената издръжка, ваша светлост? В натура? В пшеница, картофи, плодове, животни?

Суб-префектът се вторачи в него.

– Откъде-накъде? За какво са ни? Имаме си свои запаси. В злато, разбира се. Още по-добре в хром или ванадий, ако имате достатъчни запаси.

Хардин се разсмя.

– Запаси! Ние нямаме запас даже от желязо! Злато! На, погледнете парите ни. – Той му протегна една монетка.

От Родрик я повъртя в ръце и погледна Хардин.

– Какво е това? Стомана?

– Именно.

– Не разбирам.

– Терминус е планета, на която практически няма метали. Съответно ние нямаме злато и нямаме с какво да ви платим, освен с няколко

тона картофи.

– Е... с готова продукция.

– Без метал? Как мислите, от какво правим машините си?

Настъпи пауза, в която отново се намеси Пирен.

– Всичко това няма никакво отношение към въпроса. Терминус не е планета, а научно основание, подготвящо голямата енциклопедия. Велики космосе, нима нямате ни най-малко уважение към науката?

– Енциклопедията не печели войни.

От Родрик се намръщи.

– Какво пък, ако вашият свят е толкова непродуктивен... той не е и населен. Вие можете да плащате и със земя.

– Какво имате предвид? – попита Пирен.

– Вашият свят е практически безлюден, и ненаселените земи сигурно са плодородни. На Анакреон има много дворяни, които с удоволствие биха прибавили земя към владенията си.

– Вие нямате право да ни предлагате...

– Няма никаква нужда да се вълнувате така, доктор Пирен. За всички ще стигне. Ако работата тръгне както трябва, и вие ни помогнете, ние можем да направим така, че вие нищо да не загубите. Титлите могат да се заслужат, а после могат и да се даряват. Мисля, че ме разбирате.

– Благодаря – сърдито изфуча Пирен.

А след това Хардин небрежно попита:

– Ще може ли Анакреон да ни предостави достатъчно плутоний за нашата атомна електростанция? Останал ни е само за няколко години.

Пирен се задави с въздишката си и за няколко минути настана мъртва тишина. Когато от Родрик заговори, гласът му забележимо се различаваше.

– Имате атомна енергия?

– Разбира се. Какво странно има в това? Ако не се лъжа, атомната енергия е открита преди петдесет хиляди години. Но на нас ни е трудно да си доставяме плутоний.

– Да, да разбира се.

Посланикът се запъна и неловко добави:

– И така, господа, ще продължим обсъждането на този въпрос утре. А сега ме извинете...

Пирен погледна след него и процеди през стиснати зъби:

– Това тъпо самоуверено магаре! Този...

– Съвсем не. – намеси се Хардин. – Обикновен продукт на своята цивилизация. Той разбира само едно: „Аз имам атомен пистолет, а вие

нямате“.

Пирен рязко се обърна към него.

– А вие? Защо заговорихте с него за всичките тези военни ази и данъци? Да не сте полудял?

– Не. Просто му дадох да си каже мисълта. Забележете, той накрая ни издаде истинските намерения на Анакреон – да раздели Терминус на поземлени владения. И, разбира се, аз нямам намерение да допусна това.

– Нямаме намерение. Няма да допуснете. А кой сте вие? И мога ли да ви попитам откъде-накъде се раздрънкахте за енергостанцията? Първият намек за атомна енергия ще ни направи мишена за военните.

– Да. – ухили се Хардин. – Военна мишена, от която е добре да се пазиш. Не разбирате ли защо поведох разговор на тази тема? Той само потвърди това твърде силно подозрение, което възникна у мен.

– Какво?

– Че на Анакреон вече няма атомна енергия. Ако това не беше така, той веднага щеше да разбере, че плутоният, освен в прастари времена, не се използва в атомните електростанции. А от това следва, че икономиката на цялата останала Периферия също се базира не на атомната енергия. Поне не на Смирно, иначе те нямаше да спечелят войната. Интересно, не е ли така?

– Глупости! – Пирен раздражено се обърна и излезе, а Хардин изведнъж се усмихна.

Той хвърли пурата и погледна към небето.

– Обратно към нефта и въглищата, така значи? – прошепна той и дълбоко се замисли.

### 3.

Когато Хардин отричаше, че е собственик на Терминус Сити Джърнъл, той беше прав само от юридическа гледна точка. Той винаги беше начело на движението, което искаше да създаде на планетата автономен муниципалитет – той беше избран за първи кмет на града, и затова не беше чудно, че макар на негово име не се водеше нито една от акциите на вестника, той контролиреше шестдесет процента от контролния пакет чрез други методи.

Такива методи имаше.

И никак не беше случайно съвпадение, че когато Хардин предложи

на Пирен той също да участва в заседанията на Комитета, вестникът започна също кампания. И беше проведен първият масов митинг в цялата история на Основанието, на който народът искаше в „националното“ правителство да участвуват представители на града.

И в края на краищата Пирен се предаде, получавайки добра печалба от изгубената партия.

Хардин, седейки на края на масата, вяло мислеше защо всички учени са такива лоши администратори.

Може би това беше така, защото те бяха свикнали с точните факти, но не и с гъвкавите хора.

Какъвто и да беше отговорът, вляво от него седяха Томас Сат и Джорд Фара, отдясно – Лендин Краст и Ят Фулхъм, а председателствуваше Пирен. Той, разбира се, познаваше всички, но по случай днешното заседание те изглеждаха помпозно.

Хардин полудремеше, докато течаха неизбежните формалности, и се стресна чак когато Пирен започна своята реч, отпивайки за начало глътка вода.

– Радвам се да съобщя на Комитета, че след миналото ни заседание получих известие, че след две седмици при нас ще пристигне канцлерът на Империята лорд Дорвин. Сега вече имаме гаранция, че нашите отношения с Анакреон ще бъдат изгладени, за наше общо удовлетворение, веднага след като императорът бъде иформиран за случилото се.

Той се усмихна и се обърна към Хардин.

– Тези сведения бяха предадени от мен във вестника.

Хардин изруга наум. Беше съвършено очевидно, че желанието на Пирен да съобщи тези сведения пред него и беше една от причините, поради които му разрешиха да присъствува в тази светая светих.

Той просто отговори:

– Да оставим мъгливите изрази настрана. Какво очаквате от лорд Дорвин? Какво може да направи той?

Отговори Томас Сат. Той имаше лошия навик да говори в трето лице за човека, към когото се обръща, особено когато беше в лошо настроение.

– Напълно е очевидно, – забележи той, – че кметът Хардин е просто професионален циник. Той с труд разбира даже, че Императорът едва ли ще позволи да посягат на собствеността му.

– Защо? И какво ще направи той в случай на такова посегателство?

Разнесе се недоволен шум.

– Вие нарушавате реда на заседанието, – каза Пирен, и, след като

помисли, добави: – И освен това изказвате почти изменнически твърдения.

– Това ли е целият ви отговор?

– Да! Ако нямате какво повече да кажете.

– Откъде-накъде? Бих искал да задам един въпрос. Освен този дипломатически ход – който може да постигне нещо, а може и да не постигне – взети ли са някакви реални мерки, за да се противостои на опасността от Анакреон?

Ят Фулхъм замислено разбърка рижите си мустаци.

– Виждате ли някаква опасност оттам?

– А вие не виждате ли?

– Едва ли... Императорът...

– Велики космосе! – раздражено изкрещя Хардин. – Какви са тези работи? От време на време някой крещи „Императорът“ или „Империята“, като че ли това е вълшебна дума! Императорът е на петдесет хиляди парсека оттук и се съмнявам дали изобщо му е до нас. А дори и да му е, какво може да направи той? Императорският космически флот в нашия район сега е в ръцете на четирите кралства, в това число и Анакреон. Послушайте ме, ние трябва да се борим не със думи, а с оръжие в ръка.

И разберете още нещо. Никой не ни бута вече два месеца найвече защото намекнахме на Анакреон, че имаме атомно оръжие. Но всички тук знаем, че това е една неголяма благородна лъжа. Имаме атомна енергия, но я използваме само за стопански цели, и то в ограничено количество. Те скоро ще разберат това, и ако мислите, че те обичат да се шегуват, много се лъжете.

– Мой скъпи сър...

– Почакайте. Още не съм свършил.

Хардин малко се разгорещи. Той се радваше.

– Разбира се, чудесно е да привлечем към делото разните канцлери, но много по-добре би било до намерим няколко оръдия с калибър като за чудесните атомни бомби. Ние вече изгубихме два месеца, джентълмени, и може би ще е по-добре да не губим следващите два? Какво смятате да правите?

Лендин Краст, злобно смръщвайки нос, отговори:

– Ако ни предлагате да милитаризираме Основанието, то аз не желая изобщо да слушам за това. Тогава, искаме или не, ще бъдем въвлечени в политиката. Ние, господин кмете, сме научно основание и нищо повече.

– Той не разбира това. – добави Сат. – Освен това да създаваме

армия значи да използваме хора – ценни хора, работещи над Енциклопедията.

– Съвършено вярно – съгласи се Пирен. – Енциклопедията преди всичко.

Хардин вътрешно застана. Изглежда че всички членове на Комитета жестоко страдаха от Енциклопедично заболяване на мозъка. Той студиено отговори:

– Идвало ли е някога на ум на членовете на Комитета, че Терминус може да се интересува от нещо друго освен Енциклопедията?

– Изобщо не мога да си представя, Хардин – отговори Пирен, – че Основанието може да има *каквито и да било* други интереси освен Енциклопедията.

– Казах не Основанието, а Терминус. Боя се, че не схващате положението на нещата. На Терминус живеят повече от еди милион души и само сто и петдесет хиляди работят непосредствено над Енциклопедията. За всички останали тук е домът им. Тук сме се родили и тук живеем. В сравнение с нашите домове, ферми и заводи Енциклопедията значи за нас твърде малко, и ние искаме да защитим...

Гласът му потъна във виковете.

– Енциклопедията на първо място – виеше Краст. – Ние сме длъжни да изпълним своята мисия.

– По дяволите мисията – не по-малко силно изкрещя Хардин. Преди петдесет години може би щяхте да бъдете прави. Но сега поколение то е друго.

– Това нищо не значи – отговори Пирен. – Ние сме учени.

И Хардин се възползва от това.

– Учени? Нима? Каква приятна халюцинация, нали. Вашата мъничка компания тук е идеален пример за това от какво е била болна Галактиката хилядолетия наред. Що за наука е това – с векове да събиращ данните на другите учени за миналото хилядолетие? Идвала ли ви е някога на ума мисълта да движите науката напред на основата на старите знания, да я разширявате и усъвършенствувате? Не! Вие сте напълно щастливи със своето живуркане. Впрочем, както и цялата Галактика цели хилядолетия. Ето защо Периферията въстава, комуникациите изчезват, глупавите войни стават хронични, ето защо всички системи забравят начините за получаване на атомна енергия и преминават на варварската химическа. И ако искате да знаете истината – цялата Галактика се разпада!

Той млъкна и рухна в креслото, за да си поеме дъх, без да обръща внимание на няколкото членове на Комитета, които се опитваха да му

отговорят едновременно.

Успя да се изкаже Краст.

– Не зная какво се опитвате да спечелите с вашите истерични твърдения, господин кмете. Вие не внесохте никакви конструктивни предложения в дискусиата. Моля господин председателя речта на оратора да бъде задраскана от протокола на заседанието и дискусиата да бъде продължена от същото място, на което беше прекъсната.

Джорд Фара се размърда в креслото си за първи път. До този момент той не взе в разговора никакво участие, дори когато страстите се разгоряха. Но сега мощният му глас, мощен като тежачото триста фунта тяло се намеси в разговора.

– Не забравяме ли ние едно обстоятелство, господа?

– Кое? – раздразнено попита Пирен.

– Че след месец ще празнуваме нашата петдесетгодишнина.

Фара обичаше да казва най-обикновени неща с изключително тържествен глас.

– И какво от това?

– И че тогава – продължаваше Фара, – ще се отвори сейфът на Хари Селдън. Мислили ли сте някога за това какво може да има в този сейф?

– Не зная. Обикновени неща. Може би реч с поздравления. Не мисля, че трябва да му се придава голямо значение, макар че вестникът – тук той погледна към Хардин, който се ухили в отговор – се опита да вдигне поредната шумотевица. Аз прекратих това.

– Аха – каза Фара, – но може би вие грешите. Нима не ви учудва – тук той спря и опря пръст до върха на носа си – че сейфът се отваря в много удобно време?

– В много неудобно време – промърмори Фулхъм. – Стигат ни и нашите грижи.

– Грижи, по-важни от послание от Хари Селдън? Не мисля.

Фара заговори още по-тържествено от обикновено, и Хардин замислено го наблюдаваше. Накъде избиваше той?

– Всъщност, – с щастлива усмивка продължаваше Фара, – вие като че ли все забравяте, че Селдън беше най-великият психолог на нашето време и че той беше основателят на нашето Основание. Напълно логично е да се допусне, че той е използвал своята наука и е определил вероятния ход на историята за известно време напред. Ако той е направил това, което, повтарям, е много вероятно, той безусловно е намерил начин да ни предупреди за опасността и може би да ни подсказва изход от нея. Нали казват, че той е държал много на създаването на

Енциклопедията.

В стаята цареше дух на недоверие. Пирен промърмори:

– Не знам, не знам. Психологията е велика наука, но... сред нас тук няма психолози. Струва ми се че сме стъпили на нестабилна почва.

Фара се обърна към Хардин:

– Кажете, не сте ли изучавали психология при Алурин?

Хардин отговори почти със съжаление:

– Да, макар че не завърших курса. Уморих се от теоретични лекции.

Исках да бъда учен психолог, но не ни достигаше материал, и затова направих най-доброто, което можех – заех се с политика. Това практически е едно и също.

– И какво все пак мислите за сейфа?

Хардин внимателно отговори:

– Не зная.

Цялата следваща част от заседанието той не каза нито дума, макар че ставаше дума за канцлера от Империята.

Всъщност той изобщо не ги слушаше. Идваха му нови мисли наум и постепенно това-онова му ставаше ясно. Съвсем по малко. Различните събития водеха към едно и също.

И ключът за всичко беше психологията. Той беше уверен в това.

Той отчаяно се опитваше да си припомни теорията на психологията, която някога беше изучавал, и откъдето от самото начало беше почерпал верни сведения.

Такъв велик психолог като Селдън би могъл с достатъчна точност да предвиди човешките емоции и човешките реакции, за да предскаже задълго историческото развитие на бъдещето.

А това значеше... хм-м-м.

## 4.

Лорд Дорвин взе щипка тютюн. Той беше дългокос, старателно увит и двата бели кичура, които той въртеше между пръстите си, явно бяха изкуствени. Говореше само със свръхточни изрази и изяждаше „р“ – тата.

На Хардин вече не му оставаше време да измисля причини, поради които той би могъл да ненавижда благородния канцлер още повече. А, да, елегантните движения на ръката, с които той съпровождаше забележките си, и снизхождението, с което слушаше събеседника си.



Но сега той трябваше поне да бъде намерен. Лордът изчезна заедно с Пирен преди половин час.

Хардин изобщо не се съмняваше, че собственото му отсъствие от предварителните преговори напълно устройваше Пирен.

Но Пирен го бяха видели в това крило на сградата и на този етаж. Следователно задачата се свеждаше до просто отваряне на всяка врата. Отваряйки една от тях, той удовлетворено изхъмка и влезе в полутъмната стая. Беше невъзможно профилът на къдравата прическа на лорд Дорвин на фона на осветения екран да се сбърка с нещо друго.

Лордът вдигна глава и каза:

– А, Хардин. Вие, разбира се, търсите нас?

Той държеше в ръце своята разкошна табакера – пълна безвкусица по мнението на Хардин – и когато последният вежливо отказа, той взе щипка тютюн и се усмихна на Хардин.

Пирен промърмори нещо, но на лицето му не се отрази нищо.

Единственият звук, нарушил тишината по време на проточилата се пауза, беше шракането на затворената табакера на лорда. След това той я мушна в джоба си и каза:

– Ог'омно достижение е тази ваша Енциклопедия, Ха'дин. Едно от най-великите дела на всички в'емена.

– Всички ние мислим така, милорд. Обаче работата все още не е завършена.

– Е, аз съм уве'ен, че няма нужда да се боим за това. Не се съмнявам, че такива майсто'и като вас ще завъ'шат 'аботата в с'ок.

И той кимна с глава на Пирен, който отговори с възхитен поклон.

Съвсем като обяснение в любов, помисли си Хардин.

– Не се оплаквам от липса на умение, милорд, по-скоро от прекалено голямо умение, наистина по друг въпрос, от страна на Анакреон.

– Ах, да, Анак'еон.

Небрежно махване с ръка.

– Току-що п'истигам оттам. Много ва'ва'ска планета. Ст'ашно неудобно е, че на хо'ата им се налага да живеят тук на к'ая на Галактиката. Няма най-елемента'ни удобства за п'иличния човек, никакъв комфо'т, все едно...

Хардин сухо го прекъсна.

– За съжаление жителите на Анакреон имат всичко, което им е необходимо, наистина, за да воюват и да предизвикват нарушения.

– Вя'но, вя'но.

Лорд Дорвин изглеждаше раздразнен, може би защото го

прекъснаха по средата на изречението.

– Но ние сме се съб'али тук не за да въ'шим 'абота, поне не сега. Докто' Пи'ен, бихте ли ми показали вто'ия том? Ако обичате.

Светлината угасна, и през следващия половин час Хардин можеше да се намира, ако ще, но Анакреон, тъй като не му беше обърнато ни най-малко внимание. Книгата на екрана означаваше твърде малко, пък и той не се насилваше да вникне в смисъла ѝ, но лорд Дорвин от време на време изглеждаше развълнуван напълно по човешки. Хардин забеляза, че, когато беше най-възбуден, канцлерът напълно престана да гълта „р“-тата.

Когато отново беше включена светлината, лорд Дорвин каза:

– П'ек'асно, п'осто п'ек'асно. Не се ли инте'есувате случайно от а'хеология, Ха'дин?

– Какво?

Хардин трепна и се превключи от мислите си на текущите събития.

– Не, милорд, не мога да твърдя подобно нещо, аз съм психолог по образование и политик по окончателното свое решение.

– Ах! Несъмнено инте'есни науки. Самият аз, знаете ли – тук той всмука в себе си гигантска доза тютюн – се увличам от а'хеология.

– Нима?

– Негова светлост – прекъсна го Пирен – е голям специалист в тази област.

– Може би, може би – скромно отговори негова светлост. – Аз съм извъ'шил ог'омно количество 'абота в тази област и съм п'очел маса научни книги. Целия Джалин, Обиджази, К'омуил... всички тях, знаете ли.

– Разбира се, чувал съм за авторите – отговори Хардин, – но никога не съм ги чел.

– А си ст'ува, мой скъпи п'иятелю. Знанията не п'опадат. Бях изумен и щастлив да наме'я тук, на пе'ифе'ията копие на Ламет. Ще ми пов'яват ли, това копие в моята библиотека го няма. Между д'угото, докто' Пи'ен, помните ли обещанието си да ми нап'авите едно копие?

– Ще се радвам да ви услужа.

– Ламет, знаете ли, – продължаваше канцлерът тържествено, – 'азглежда нов и извн'едно инте'есен въп'ос, който добавя нови към п'едишните ми знания по „Въп'оса за п'оизхода“.

– Какъв е този въпрос? – запита Хардин.

– Въп'осът за П'оизхода. За мястото на п'оизхода на човешката 'аса, знаете ли. 'азби'а се, вие знаете, че някога човешката 'аса е заемала само една планетна система.

– Безпо'но, никой вече не знае точно коя система е била тази, загубено и в мъглата на в'емето, знаете ли. Обаче съществуват 'азлични теории. Някои казват – Си'иус, други държат за Алфа Центавър, разбирате ли.

– И какво пише Ламет?

– О, той върви по съвъ'шено нов път. Той се старее да докаже, че археологическите изкопаеми на третата планета на Арктур доказват, че човечеството е съществувало там още преди да се появят космическите полети.

– И това значи, че именно тогава тази планета е била люлка на човечеството?

– Вероятно. Трябва щателно да се изучи всичко и да се претеглят обстоятелствата преди да го кажа със сигурност. Трябва да се провери доколко компетентни са твърденията му.

Известно време Хардин мълча. След това попита:

– Кога Ламет е написал книгата си?

– О, мисля, че преди около осемстотин години. Разбира се, в основното той се е опирал на трудовете на Глин.

– Защо тогава да му доверяваме вселената? Не е ли по-просто да полетите на Арктур и сам да изучите разкопките?

Лорд Дорвин повдигна вежди и бързо смукна тютюн.

– Да, но поради каква нужда, мой скъпи приятелю?

– Само за да получите информация от първа ръка.

– Защо е необходимо това? Това е някакъв много сложен и безпо-мошен метод за получаване на информация. Погледнете сами, у мен са събрани трудовете на всички стари майстори – великите археолози на миналото. Аз ги сравнявам един с друг, намирам разногласията, анализирам противоречивите съждения, решавам кое от тях е най-правдиво и достигам до заключението. Ето това е научен метод. Най-малкото аз го разбирам така. Толкова неимоверно грубо ще бъде да се отправа на Арктур, или например на Слънчевата система, и да се мотая по планетите, когато великите учени на миналото вече са изучили всичко много по-ефектно, отколкото ние изобщо можем да се надяваме.

– Разбирам – вежливо промърмори Хардин.

Ама че научен метод! Нищо чудно, че Галактиката бързо се разпада.

– Да тръгваме, милорд – каза Пирен. – Мисля, че ще е по-добре да се връщаме.

Когато те вече излизаха от стаята, Хардин внезапно запита:

– Милорд, може ли да ви задам един въпрос?

Лорд Дорвин очарователно се усмихна и подчерта отговора си с изящно движение на ръката:

– Безспорно, мой скъпи приятелю. Ще се радвам много, ако мога да ви бъда полезен с нещо. Ако скромните ми познания могат да ви помогнат.

– Това не е от археологията, милорд.

– Не е?

– Не е. Работата е следната: миналата година до нас на Терминус дойде вестта за взрива на енергостанцията на планетата на Гама Андромеда. Но ние не знаем абсолютно никакви подробности. Не бихте ли могли да ми кажете какво се е случило там?

Устата на Пирен се изкриви.

– Учудва ме вашето желание да задавате на негова светлост ненужни въпроси.

– Няма нищо, доктор Пирен, – прекъсна го канцлерът. – Всичко е наред. Пък и за това почти няма какво да се каже. Енергостанцията експлодира, и това беше доста голяма катастрофа, знаете ли. Помня, че загинаха няколко милиона души и половината планета беше срината. Нашето правителство даже сериозно обмисля да обяви закон за ограничаване върху използването на атомната енергия – макар че това си е между нас, не е за публикация, разбирате ли.

– Разбирам – отговори Хардин – но поради каква причина се взриви станцията?

– Виждате ли, – безразлично отговори лорд Дорвин – кой може да знае? Тя започна да излиза от строя още преди няколко години и поправката и замената на детайлите беше извършена много лошо. Така трудно е днес да се намерят хора, които наистина разбират от нашите енергийни системи.

И той със съжаление взе в ръка щипка тютюн.

– Вие разбирате ли, – каза Хардин – че независимите кралства по периферията съвсем са загубили технологията на атомната енергия?

– Наистина ли? Изобщо не съм учуден. Варварски планети... О, не, мой скъпи приятелю, не ги наричайте независими. Та това не е така, знаете ли. Договорите, които ние сме сключили с тях, напълно потвърждават това. Те признават суверенитета на Императора. Това, разбира се, им се налага, иначе ние няма да търгуваме с тях.

– Може би това е така, но им е предоставена много широка свобода на действие.

– Да, вие сте прав. Разумна свобода. Но това надали има голямо значение. За Императора ще бъде много по-добре, ако периферията се опира само на своите собствени ресурси, и всичко ще си остане както си е, повече или по-малко. Те не са ни нужни за нищо, знаете ли. Много, много варварски планети. Едва цивилизовани.

– Но преди те бяха цивилизовани. Анакреон беше една от найбогатите периферни провинции. Доколкото си спомням, небезуспешно го сравняваха със самата Вега.

– О, но Хардин, това беше преди столетия! Надали от това могат да се правят изводи. В старите велики дни всичко беше иначе. Сега вече не сме същите като някога, знаете ли. Виж ти, Хардин, вие сте настойчив момък. Нали казах, че не искам днес да се занимавам с работа. Доктор Пирен ме предупреждаваше за вас. Той казваше, че вие ще се опитате да ме объркате, но аз съм прекалено стара лисица за това. Да отложим работата за утре.

С това всичко свърши.

## 5.

Това беше второто заседание на Комитета, на което присъствуваше Хардин, ако, разбира се, не се броят тези неофициални беседи, които те имаха с лорд Дорвин. И въпреки това кметът ни най-малко не се съмняваше, че е минало едно, а може би две или три заседания, на които той някак си не беше получил покана.

Вероятно нямаше да бъде поканен и на това, ако не беше ултиматумът.

Във всеки случай това можеше да се нарече ултиматум, макар че вежливото писмо съдържаше множество най-приятелски думи за единството на двете планети.

Хардин внимателно попипа писмото. То започваше с пищни фрази и с приветствието: „От Негово Величество Краля на Анакреон до своя любезен приятел и брат доктор Люс Пирен, председател на Комитета по Енциклопедията на Първото Основание“ и завършваше с огромен, нагизден, многоцветен, дори твърде символичен печат.

Но въпреки всичко това беше ултиматум.

– Значи не ни остава особено много време – каза Хардин. – Само три месеца. Но и тези три, които вече имаме, не успяхме да ги използваме за нищо. Това писмо ни дава една седмица. Какво ще правим?

Пирен развълнувано се намръщи.

– Трябва да има някакъв изход. След всичко това, което ни каза лорд Дорвин за отношението към нас на Императора и Империята, след неговите уверения е просто невероятно те да се решат на някакви крайности.

Хардин вдигна глава.

– Ясно. Вие, значи, сте информирали Краля на Анакреон за това, че вече имате силен защитник?

– Да, информирах го. След като доложих за своето намерение на Комитета и моето предложение беше гласувано единодушно.

– И кога се състоя гласуването?

Пирен отново се изпълни с достойнство.

– Струва ми се, че не съм длъжен да отговарям на вашите въпроси, кмете Хардин.

– Прекрасно. Не съм жизнено заинтересован от това. Просто по мое мнение вашата дипломатическа поща с цитирането на лорд Дорвин – тук той повдигна горната си устна, оозъбвайки се в усмивка, – е причината за това малко дружеско послание. В противен случай те щяха да изчакат още, макар че не мисля, че това щеше да помогне на Терминус, ако вземем предвид как е настроен Комитетът ви.

– Как ви се е удало да достигнете до такова забележително заключение? – попита Ят Фулхам.

– Съвсем просто. За това е нужно това, на което вие не обръщате ни най-малко внимание – здрав смисъл. Виждате ли, съществува една наука, известна под името символна логика, която позволява да се отдели от човешките думи всичкият ненужен боклук и да се извади голата истина.

– И какво от това? – попита Фулхам.

– Приложих я. Освен всичко друго я приложих към този документ. На мен това не ми е нужно, понеже аз великолепно разбирам за какво става дума, но ми се струва, че ще ми е по-лесно със символи, отколкото с думи да обясня съдържанието на този документ на петима учени-физици, тоест на вас.

Хардин измъкна няколко листа хартия от папката, лежача под ръката му, и ги подреди.

– Между другото, това е направено не от мен – каза той. – Под този анализ се е подписал Мюлер Холк от отдела по логика, както можете да видите.

Пирен се наведе над масата, за да разгледа по-добре документите, и

Хардин продължи:

– Писмото от Анакреон беше, естествено, проста задача, тъй като хората, които са го писали, са по-скоро хора на делото, отколкото на думите. В него ясно, макар и не съвсем квалифицирано е изказано само едно твърдение, ако следим символите, а в думи то се превежда грубо по следния начин:

– Или вие до една седмица ще ни дадете това, което искаме, или ще ви пратим по дяволите и пак ще си го вземем.

Докато петимата членове разглеждаха редовете символи, настана тишина, а след това Пирен седна в креслото си и неуверено се изкашля.

– Какъв изход виждате, доктор Пирен? – попита Хардин.

– Изглежда, никакъв.

– Прекрасно.

Хардин събра листовите.

– Сега виждате пред себе си копие от договора между Империята и Анакреон, договор, между другото, подписан по поръчение на Императора от същия този лорд Дорвин, който беше тук миналата седмица. До договора можете да видите символния му анализ.

Договорът представляваше пет страници ситен шрифт, а анализът заемаше само половин лист.

– Както виждате, господа, примерно около деветдесет процента от договора е отпаднал от анализа като пълна безсмислица, а всичко важно може да се напише по следния доволно интересен начин: 1. Задължения на Анакреон по отношение на Империята: *никакви!* 2. Власт на Империята над Анакреон: *никаква!*

И отново всичките петима внимателно следяха доводите, щателно сверявайки ги с договора, и когато те се откъснаха от листовите, Пирен обезпокоено заяви:

– Изглежда всичко е вярно.

– В такъв случай вие признавате, че този договор е ни повече, ни по-малко декларация за пълната независимост на Анакреон и признаване на този статут от Императора?

– Струва ми се, че да.

– И вие предполагате, че Анакреон не разбира това и не иска да подсили своята позиция на независимост – така че естествено се стреми да не обръща ни най-малко внимание дори на намека, че Империята може да ги заплашва с нещо? Особено когато е напълно очевидно, че Империята е безпомощна и не може да изпълни нито една от заплахите си, тъй като в противен случай те никога нямаше да получат независимост.

– Но тогава – прекъсна го Сат, – как кметът Хардин се отнася към уверенията на лорд Дорвин, че Империята ще ни окаже поддръжка? Неговите гаранции бяха... – Той сви рамене. – Те бяха удовлетворени.

Хардин се облегна в креслото.

– Знаете ли, това е най-интересното от всичко, което става. Признавам си, че когато видях негова светлост, реших, че той е едно глупаво магаре, но в края на кращата се изясни, че той е великолепен дипломат и е изключително умен. Поех риска да запиша на лента всички негови думи.

Раздадоха се протестиращи викове и Пирен в ужас отвори уста.

– Какво толкова има? – настоятелно попита Хардин. – Да, разбира се, това е нарушение на правилата на гостоприемството и изобщо нито един порядъчен джентълмен не би го направил. Освен това, ако негова светлост ме беше хванал на място, щеше да бъде не много приятно, но всичко мина добре, а лентата е у мен. Това е всичко. Записах го, преписах записа на хартия и го изпратих при Холк за анализ.

– И къде е този анализ? – попита Ландин Краст.

– Именно това – отговори Хардин – е най-интересното. Това беше най-трудният анализ от трите, проведени в лабораторията. Когато след два дни тежка работа Холк упя да отстрани всички безсмислени твърдения, смътни полунамеци, безполезни определения, накъсо, всички глупости, се оказа, че не остава абсолютно нищо. Нито една дума. Лорд Дорвин, господа, за всичките пет дни на обсъждане не е казал нито една определена дума, и го е направил така, че вие не го забелязахте. Ето ви уверенията и гаранциите на вашата скъпоценна Империя.

Дори ако беше сложил на масата бомба със закъснител, Хардин нямаше да предизвика по-голямо оживление от това, което се възцари след последното му изказване. Той търпеливо изчака шумът да утихне.

– И така, – заключи той, – когато сте изпратили своите заплахи, а това са били именно заплахи, за действията на Империята по отношение на Анакреон, вие просто сте предизвикали раздразнение у монарха, който е знаел за тези заплахи много по-добре от вас. Естествено, това е изисквало незабавни действия и резултатът е ултиматумът, след което мога отново да се върна на това, с което започнах разговора. Имаме само една седмица. Какво ще правим сега?

– Изглежда, – каза Сат, – нямаме друг изход освен да позволим на Анакреон да изгради военни бази на територията на Терминус.

– Тук съм съгласен с вас – отговори Хардин, – но какво да направим, за да ги изхвърлим колкото се може по-бързо?



Мустаците на Ят Фулхам шръкнаха.

– Вие говорите така, като че ли смятате да приложите срещу тях насилие.

– Насилието – последва отговорът – е последното убежище на безпомощния. Но аз естествено нямам намерение да им постеля червен килим и да ги настая в най-добрите жилища.

– На мен все пак не ми харесва вашето отношение по въпроса – продължи да настоява Фулхам. – Това е опасно отношение, още поопасно защото, както сме забелязали напоследък, болшинството от населението ви поддържа и е готово на всичко, което им кажете. Мога да ви съобщя, кмете Хардин, че Комитетът не е толкова сляп и е прекрасно осведомен за вашите действия.

Той замълча и останалите съгласно закимаха с глави. Хардин сви рамене.

Фулхам продължи:

– Ако вие въвлечет града в акт на насилие, това ще бъде равносилно на самоубийство, и ние няма да допуснем това. Нашата политика има един кардинален принцип – създаването на Енциклопедията. Когато ние решаваме дали да правим нещо или да не го правим, ние решаваме, изхождайки от принципа, ще бъде ли това безопасно за Енциклопедията, или не.

– В такъв случай – каза Хардин – вие сте стигнали до извода, че трябва да продължаваме нашата интензивна кампания по кракоклатене.

– Вие сам ни показахте, – с горчивина каза Пирен – че Империята не може да ни помогне, макар че аз не зная как и защо това е могло да стане. Ако е необходим компромис...

Хардин имаше кошмарното усещане, че се движи с бясна скорост и едновременно с това стои на място.

– Компромиси не съществуват! Нима не разбирате, че всички тези разговори за военни бази са празни дрънканици, за замазване на очите! От Родрик ясно ни даде да разберем какво е нужно на Анакреон: анексиране на нашите земи и насаждане на феодална система с владения, а също и крепостно-аристократична икономика. Нашият блъф с атомната енергия ще ги застави да действуват по-внимателно, но рано или късно те все пак ще започнат да действуват.

Той негодуващо се надигна и всички се надигнаха заедно с него, освен Джорд Фара.

А след това заговори той.

– Ако обичате, седнете всеки на мястото си. Стигнахме достатъчно

далече. Оставете това. Безполезно е да се сърдите така, кмете Хардин. Никой от нас не е извършил предателство.

– Ще ви се наложи тепърва да ме убедите в това!

Фара меко се усмихна.

– Вие сам прекрасно разбирате, че говорите така от злост. Оставете ме да се доизкажа!

Малките му проникателни очи бяха полузатворени и гладката твърда брадичка – леко изпотена.

– Няма никакъв смисъл да крием, че Комитетът стигна до извода, че истинското решение на проблема с Анакреон ще бъде разкрито след шест дни, в момента на отварянето на сейфа.

– Това ли е всичко, което можете да кажете?

– Да.

– Значи, ние трябва да не правим нищо и просто да чакаме и да вярваме, че решението ще изскочи от сейфа като дяволче от кутийка?

– Ако оставим настрана вашата емоционална фразеология, именно така.

– Просто чудесно. Наистина, доктор Фара, та вие сте истински гений! По-малко велик ум никога не би стигнал до такова решение!

Фара снизходително се усмихна.

– Вашето умение да подбирате думите е просто изумително, Хардин, но е неуместно. Впрочем, помните ли моето мнение относно отварянето на сейфа преди три седмици?

– Да, помня. Не отричам, че от гледна точка на дедуктивната логика то беше всичко друго освен глупост. Вие казахте, прекъснете ме, ако греша, че Хари Селдън е бил най-великият психолог в цялата Галактика, че следователно той е могъл да предвиди това неприятно и трудно положение, в което сме попаднали, и че следователно той е основал своя сейф, за да ни показва изхода от трудните положения.

– Разбрали сте същността на моята идея.

– Ще се учудите ли, ако чуете, че непрекъснато съм я обмислял през последните три седмици?

– Много съм поласкан. И какъв е резултатът?

– Резултатът е, че изводите ви явно са неверни. И пак не е нужно нищо друго освен мъничко здрав смисъл.

– Например?

– Например, ако той е предвиждал неприятностите откъм Анакреон, защо не ни е разположил на някоя друга планета, по-близо до Галактическия Център? Добре е известно, че Селдън ловко е маневрирал,

когато Комитетът за Безопасност на Трантор е заповядал Основанието да бъде устроено на Терминус. Но защо той е направил това? Защо въобще ни е сложил именно тук, ако е могъл да предвиди разкъсването на комуникациите, нашето изолирано положение, заплахата откъм съседите ни и нашата безпомощност поради отсъствието на метали на Терминус? Особено пък това! Или пък, ако е знаел всичко това, защо не е предупредил навреме първите заселници, така че да имат време да се подготвят, а не да чакат, докато са с единия крак в гроба, защо според вас той не го е направил?

И не забравяйте още едно. Дори той да е могъл да предвиди проблемът тогава, ние също така добре го виждаме сега. Следователно, ако той още тогава е знаел решението, ние сега трябва да го виждаме. В края на краищата Селдън не е бил вълшебник. И ние с никакви самоизмами не можем да избегнем стоящата пред нас дилема: той е могъл да го предвиди тогава, а ние не го виждаме сега.

– Но, Хардин – напомни му Фара, – ние действително не го виждаме!

– Но вие не сте се и опитвали. Нито веднъж. Отначало въобще отказвахте да признаете, че съществува някаква опасност. След това вие абсолютно сляпо повярвахте на Императора. Сега възлагате всичките си надежди на Хари Селдън. През цялото време вие сте прехвърляли отговорността от едно рамо на друго, но никога нищо не сте се опитали да направите сами.

Ръцете му неволно се свиха в юмруци.

– Това е като болест. Условен рефлекс, който не ви дава да мислите, когато става дума за признати авторитети. Вие не се съмнявахте нито в това, че Императорът е по-силен от вас, нито в това, че Хари Селдън е по-мъдр. А това не е вярно, нима не виждате?

Всички мълчаха.

Хардин продължаваше:

– И работата не е само във вас. Работата е в цялата Галактика. Пирен чу идеята на лорд Дорвин за метод на научно търсене. Лорд Дорвин смяташе, че за да станете добър археолог трябва да прочетете всички книги по съществуващия предмет, книги, написани от хора, умрели преди столетия. Той мислеше, че могат да бъдат решени всички археологически заадки чрез сравняване на различните автори. И Пирен слушаше всичко това и нито веднъж не му възрази. Нима не намирате, че нещо тук не е както трябва?

И отново в гласа му се дочу нотка на молба. И отново никой не му

отговори.

Той продължи:

– И вие тук, и половината от цялото население на Терминус сте също така слепи. Ние седим тук, обсъждаме Енциклопедията, като нещо единствено и неповторимо. ие смятаме за велик венец на науката класификацията на отдавна известни факти. Това, разбира се, е важно, но нима не бива да се провеждат по-нататъшни търсения? Ние деградираме, ние забравяме, нима не виждате? Тук, на Периферията, вече е изгубена технологията на атомната енергия. На Гама Андромеда енергостанцията експлодирала, защото я ремонтирали лошо, а канцлерът на Империята се оплаква, че атомни техници не могат да се намерят денем с фенер. А решението? Да се обучат нови? Никога! Вместо това те ограничават атомната енергия.

За трети път ви питам, нима не виждате? Това става по цялата Галактика. Преклонение пред миналото. Това е пълно разрушение, това е *загниване!*

Той местеше погледа си от един на друг, и те го гледаха в упор.

Фара дойде на себе си пръв.

– Мистичната философия не може да ни помогне в нашата работа. Нека да говорим конкретно. Отричате ли вие, че Хари Селдън лесно е разработил историческата тенденция на бъдещето, прилагайки прости методи на психологията?

– Не, разбира се, че не! – изкрещя Хардин. – Но не можем да разчитаме на него да ги реши. В най-добрия случай той е могъл да ни посочи проблема, но ако той има решение, ние сме длъжни да го разработим сами. Той не може да го направи заради нас.

Внезапно заговори Фулхам.

– Какво имате предвид – да ни посочи проблема? Ние вече го знаем.

Хардин рязко се обърна към него.

– Така ли мислите? Вие мислите, че проблемът с Анакреон е единственият, са който се е грижел Хари Селдън? Аз не съм съгласен. Казвам ви, господа, нито един от вас няма ни най-малка представа за това какво става всъщност.

– Освен, разбира се, вас? – враждебно попита Пирен.

– Мисля, че да.

Хардин скочи на крака и запрати креслото настрани.

– Ако в целия този проблем има дори едно определено нещо, то това е, че става нещо непонятно. Ситуацията не се ограниава само с този

проблем, тя е много по-сложна, отколкото можем да си представим. Задайте си следния въпрос: защо се получи така, че сред първите жители на Основанието нямаше нито един първокласен психолог, с изключение на Бор Алуурин? А той извънредно щателно пазеше учениците си от това да научат прекалено много и ги учеше само на основни неща.

Последва кратка пауза, а след това Фара запита:

– Добре. Защо?

– Може би защото психологът би могъл да се ориентира в ситуацията и да разбере кое какво е и да направи това по-бързо, отколкото би се искало на Хари Селдън? А така ние през цялото време се движим в тъмнина, виждайки само проблясъци истина, не повече. А това е именно това, което е искал Хари Селдън.

Той рязко се разсмя.

– Довиждане, господа!

И излезе от стаята.

## 6.

Кметът Хардин дъвчеше края на пурата си. Тя отдавна беше изгаснала, но той се беше замислил дълбоко и нищо не забелязваше. Не беше спал предишната нощ и в ума му се въртеше мисълта, че ще му се наложи да не спи и следващата. Личеше си по очите му.

Той уморено каза

– Готово ли е всичко?

– Мисля, че да.

Йохан Ли подпря брада на ръката си.

– Харесва ли ви това?

– Не е лошо. Всичко следва да се направи нагло, разбирате ли? Не трябва да има никакви колебания, не трябва да им дадем време да схванат положението на нещата. Когато ще заповядваме ние, правете го така, като че ли сте родени затова и ви се подчиняват просто по навик. В това е цялата същност на преврата.

– Ако Комитетът даже се разколебае...

– Комитетът? Можете да не му обръщате внимание. Вдругиден значението му за ставащото на Терминус няма да срува и пукнат грош.

Ли бавно кимна.

– Все пак е странно, че те нищо не правят, за да ни спрат. Вие сам казвахте, че те подозират нещо.

– Само Фара. Понякога той ме кара да нервнича. А Пирен ме подозира от момента на избирането ми. Но работата е там, че те никога не са могли да разбират какво какво е в действителност. Те признават само авторитетите. Те са уверени, че Императорът, само защото е Император, е всемогъщ. И смятат, че Комитетът, само защото това е Комитет, действущ в името на Императора, не може да се окаже в положение, когато няма да може да отдава заповеди. Тази им неспособност да разберат възможността за заговор е най-добрият ни съюзник.

Той тежко се надигна от креслото и тръгна към умивалника.

– Те са нелоши момчета, Ли, когато не се занимават с нищо друго, освен със своята Енциклопедия, и ние ще следим за в бъдеще те да се занимават само с нея. Те са абсолютно безпомощни, когато става дума за управляването на Терминус. А сега вървете и дайте пара на работата. Искам да остана сам.

Той седна на ъгъла на масата и се загледа в чашката с вода.

Велики космосе! Да можеше и да усеща тази увереност, с която говореше! Флотът на Анакреон трябваше да пристигне след два дни, а с какво разполагаше той освен желаниа и полудогадки за това към какво се е стремил Хари Селдън през всичките тези петдесет години. Та той не беше дори и най-обикновен психолог, а просто учениче, опитващо се да разбере най-великия ум на века.

Ако Фара беше прав, ако целият проблем беше само в Анакреон, ако Хари Селдън е бил наистина заинтересован само от създаването на Енциклопедията... тогава на каква цена той ще спечели подготвения преврат?

Той сви рамене и отпи вода.

## 7.

В помещението, където беше сейфът, имаше доста повече от шест стола, като че ли се е очаквало, че ще дойдат доста хора. Хардин забеляза това, замисли се и скромно седна в ъгъла, по-далече от останалите.

Членовете на Комитета изобщо не възразиха срещу това. Те разговаряха помежду си шепнешком и до Хардин отначало достигаха отделни думи, след това те започнаха да си шушукат още по-тихо. Измежду тях само Фара изглеждаше относително спокоен. Той беше извадил часовника си и мрачно следеше стрелките.

Хардин също погледна първо часовника, а после стъкления куб,

абсолютно празен и заемащ половината стая. Това беше единственият непривичен момент в обстановката, тъй като по нищо друго не личеше, че някъде миниатюрна частичка радий отмерва секундите, оставащи до точния момент, когато ще щракне тумблер, ще се свърже верига и...

Светлината помръкна! Тя не угасна съвсем, остана слабият жълт отблясък на лампите, но това стана с такава бързина, че Хардин подскочи на стола си. Той изумено погледна лампите, висящи на тавана в старинни старомодни обковки, и когато отново премести погледа си, стъкленият куб вече не беше празен.

В него имаше фигура – фигура в стол за инвалиди!

Няколко секунди човекът мълчеше, но после затвори книгата, която лежеше на коленете му и бавно почна да я върти между пръстите си. След това той се усмихна и сякаш цялото му лице оживя.

Фигурата каза:

– Аз съм Хари Селдън.

Гласът му беше стар и мек.

Хардин усети, че се е приготвил да стане от стола и да се представи.

Гласът продължаваше, без да бърза:

– Както виждате, прикован съм към това кресло и не мога да стана, за да ви приветствувам. Вашите баби и дядовци отлетяха на Терминус само преди няколко месеца по моето време и оттогава ме удари доста неприятен паралич. Аз не мога да ви видя, така че, както разбирате, не мога и да ви приветствувам истински. Не зная дори колко души сте тук, така че днешната ни среща не бива да има формален характер. Ако някой от вас стои прав, седнете, ако обичате, и ако някой от вас иска да пуши, също не възразявам.

От устните му се откъсна тих смях.

– Пък и защо да възразявам? Мен ме няма тук.

Ръката на Хардин се протегна към пурите, но той се овладя и продължи да слуша.

Хари Селдън остави книгата настрана, като че ли на маса до себе си, и когато върна ръката си в предишното положение, книгата изчезна.

Селдън отново заговори.

– Минали са петдесет години, откакто беше създадено Основанието, петдесет години, в течение на които членовете на Основанието оставаха в неведение над какво в действителност работят. Беше необходимо да има такова неведение, но сега тази необходимост свърши.

Като начало ще ви кажа: Енциклопедията на Основанието – това е

лъжа, и тя винаги е била такава!

Зад Хардин заскърцаха столове и се раздадоха няколко приглушени възклицания, но той не се обърна.

Хари Селдън, разбира се, не чуваше това. Той продължи:

– Това е лъжа в смисъл че на мен и на моите колеги ни е напълно безразлично ще излезе ли дори един том от Енциклопедията. Тя изигра своята роля. С нейна помощ ние спечелихме Имперската Харта, привлякохме сто хиляди души, необходими за нашия план и дадохме на тези хора работа, докато през това време събитията се развиваха и никой от тях не можеше вече да се върне назад.

Всичките тези петдесет години, през които вие сте работили върху безсмислица, няма смисъл да смекчаваме изразите, не ви дават сега възможност да отстъпвате, и вие нямате друг изход, освен да продължите да работите, но вече над доста по-сложен проект, който представляваше и представлява част от нашия план.

Ние ви разположихме на такава планета и в такова време, че през петдесет години да възниква положение, в което да нямате свобода на избор. От настоящия момент и в течение на следващите векове пътят, по който ще вървите напред е неизбежен. Често вие ще се намирате пред лицето на кризис, както сега се намирате пред първия от тях, и всеки път свободата на избора ви ще бъде ограничена по такъв начин, че ще имате само един избор, един път.

Това е този път, който разработи нашата психология, и не без причини.

В течение на векове галактическата цивилизация загниваше и се разпадаше, макар че единици разбираха това. Но сега, накрая, Периферията се отцепва от Империята, и политическото единство на последната е разколебано. И една от тези петдесет години, които вече са минали, историкът от бъдещето ще отбележи с червена линия и ще каже: „Тогава е станало падането на Галактическата Империя“.

И той ще бъде прав, макар че това надали ще го разберат, преди да изтекат няколко столетия.

А след Падането неизбежно ще настъпи период на варварство, период, който по изчисленията на психоисториците трябва в нормални обстоятелства да продължи тридесет хиляди години. Ние не можем да спрем Падането. Пък и не искаме, защото културата на Империята е изгубила цялата си жизненост, изгубила е цената, която имаше. Но ние можем да намалим периода на варварство и анархия – да го намалим на само хиляда години.



Ние не можем да ви кажем по какъв начин ще стане това, както преди петдесет години не можехме да ви кажем истината за Основанието. Ако вие знаете предварително как искаме да съкратим този период на анархия, планът ни може да се окаже неуспешен, както би се оказал неуспешен, ако вие бяхте разбрали по-рано, че Енциклопедията – това е измама, защото това знание щеше да разшири свободата ви на действие, и общият брой на променливите в управлението ще превиши този, който сме в състояние да изчислим.

Но вие няма и да узнаете, защото на Терминус няма психолози и никога не е имало, освен Алуриин, а той беше един от нас.

Но едно мога да ви кажа: както Терминус, така и неговият съратник – Основанието, разположено на другия край на Галактиката, са наченки на бъдещата Втора Галактическа Империя. Сегашният ви пръв кризис ще изправи Терминус на този път.

Впрочем, това е много прост кризис, много по-прост от тези, които тепърве ви предстоят. Казано с прости думи, той се състои в следното: вашата планета внезапно е отрязана от все още цивилизованите центрове на Галактиката и е заплашена от силните си съседи. Вие сте неголям свят на учени, обкръжен от все по-бързо разпространяващото се варварство. Вие сте островчена атомна енергия в океан от енергии много по-примитивни, но вие сте безпомощни, защото на вашата планета изобщо няма метали.

Сега вие можете сами да видите, че сте изправени пред твърда необходимост, и че действието ви е наложено. Природата на това действие, а следователно и решението на вашата дилема, е безспорно очевидно!

Образът на Хари Селдън се протегна настрани, и книгата отново се появи в ръката му. Той я отвори и каза:

– Но колкото и тежко да ви е в бъдещето, запомнете и предайте на вашите потомци, че пътят е избран, и че в края му ви чака нова и велика Империя!

Очите му се насочиха към книгата и той внезапно изчезна. Светлината в стаята отново светна равномерно и ярко.

Хардин се обърна и видя, че към него с трагичен израз в очите и треперещи устни гледа Пирен.

Гласът на председателя беше твърд, но безжизнен:

– Оказа се, че вие бяхте прав. Ако се срещнете с нас довечера в шест, Комитетът ще се проконсултира с вас какво да правим понататък.

Те му стиснаха ръка един след друг и излязоха от стаята. Те бяха

искрени, тези учени, които не можеха да не признаят грешката си, но за тях всичко вече беше късно.

Той погледна часовника си. Всичко вече трябваше да и свършило. Хората на Ли бяха заели всички важни пунктове и Комитетът вече не издаваше разпореждания.

Първите кораби от космическия флот на Анакреон трябваше да пристигнат утре, но и тук всичко беше наред. След шест месеца и те също вече нямаше да издават разпореждания.

Както каза Селдън и както се досети Хардин още същия ден, когато Родрик призна, че те нямат атомна енергия, решението на първия кризис беше очевидно. Дяволски очевидно!

## ЧАСТ III. КМЕТОВЕ

### 1.

ЧЕТИРИТЕ КРАЛСТВА... – Название, дадено на тези области от провинцията Анакреон, които се отцепили от Първата Империя през ранните години на Ерата на Основанието, за да организират независими и недълговечни кралства. Най-голямото и могъщо от тях бил Анакреон, който...

...Несъмнено най-интересният момент от историята на тези четири кралства е странният обществен строй, който им и бил наложен по времето на административното управление на Салвор Хардин...

Галактическата енциклопедия

Делегация!

От това, че Салвор Хардин видя, че те идват, не му стана полеко. Напротив, той се почувствува още по-ядосан.

Йохан Ли предлагаше решителни мерки.

– Не разбирам, Хардин, – каза той – защо губим време. Те не моат нищо да направят до следващите избори, поне законно, и това ни дава една година. Прати ги по дяволите.

Хардин сви устни.

– Ли, ти никога на нищо няма да се научиш. За тези четиридесет години, през които те познавам, ти така и не се научи на великото изкуство да се прокрадваш в гръб на противника.

– Това не е моят метод на схватка – промърмори Ли.

– Да, зная. Навярно затова ти си този единствен човек, на когото имам доверие.

Той замълча и се протегна за нова пура.

– Ние изминахме дълъг път, Ли, откакто устройхме преврат и свалихме Енциклопедистите преди много години. Аз остарявам. Вече съм на шейсет и две. Ти мислил ли си някога за това как бързо отлетяха тези тридесет години?

Ли изхъмка.

– Аз не се чувствавам стар, а съм вече на шейсет и шест.

– Да, но аз нямам твоего храносмилане.

Хардин лениво дръпна от пурата. Той отдавна вече беше престанал да мечтае за чудесния мек тютюн на Вега от неговата младост. Дните, когато Терминус търгуваше с всяка област на Галактическата Империя, потънаха в Лета. Там, накъдето и самата Галактическа Империя се насочваше бавно, но сигурно. Той се замисли кой ли е сега новият Император, ако, разбира се, такъв изобщо имаше, ако самата Империя още съществуваше. Велики космосе! Вече цели тридесет години, откакто комуникациите тук, на края на Галактиката бяха прекъснати, целият свят за Терминус се състоеше от него самия и от четирите съседни кралства.

Колко ниско беше паднало предишното величие. Кралства! В добрите стари времена те бяха протекторати, и всички те бяха части от една и съща провинция, която беше само част от сектор, който на свой ред беше част от квадрант, който пък беше част от всеобхватната Галактическа Империя. А сега, когато Империята изгуби контрол над отдалечените участъци от Галактиката, тези малки отделни групички планети станаха кралства, със свои крале и дворяни, подобни на героите от космическите опери, и глупави безполезни войни, и живот, възцарил се сред руини.

Упадък на цивилизацията. Загуба на атомната енергия. Наука, останала само мит – докато на сцената не се появи Основанието. Основанието, което Хари Селдън е организиран тук, на Терминус, именно с тази цел.

Ли стоеше до прозореца. Гласът му се намеси в тайните мисли на Хардин.

– Те пристигнаха, – каза той – в спортен автомобил последен модел. Тези сукалчета.

Той направи няколко неуверени движения към вратата, след това погледна към Хардин.

Последният се усмихна и махна с ръка.

– Заповядах да ги доведат при мен.

– Тук? Защо? Ти ще ги накараш да се смятат за кой знае какво.

– Защо да изпълнявам всичките тези процедури около приема при кмета? Вече съм твърде стар за формалности. И, освен това, ласкателството е твърде полезно, когато имаш работа с младежи, особено когато това не те обвързва с нищо.

Той намигна.

– Сядай, Ли, и ми окажи морална поддръжка. Тя ще ми е много нужна покрай младия Сермак.

– Сермак – тежко каза Ли – е опасен. Той има последователи,

Хардин, така че не го недооценявай.

– Недооценявал ли съм някога някого?

– Тогава подпиши заповед за арестуването му. Причината можеш да измислиш по-късно.

Хардин не обърна внимание на този последен съвет.

– А ето ги и тях, Ли.

В отговор на сигнала той натисна един педал под масата и вратата се отвори.

Те влязоха, делегация от четирима души, и Хардин с вежлив жест ги покани да седнат в креслата, разполагащи се като полукръг около масата. Те се поклониха и зачакаха кметът да заговори пръв.

Хардин отвори причудливо извития сребърен капак на табакерата, която принадлежеше на Джорд Фара от стария Комитет в далечните и отдавна отминали времена на Енциклопедистите. Това беше оригинална имперска табакера от Сантания, макар че пурите, които сега лежах в нея, бяха местни. Един след друг, много тържествено, всичките четирима си взеха пури и ги запалиха, като че ли изпълняваха ритуал.

Сеф Сермак беше вторият отдясно, най-младият от всички и най-интересният. Рижите му мустаци бяха акуратно подстригани, а очите с неопределен цвят – дълбоко хлътнали. Останалите трима членове на делегацията Хардин веднага изключи от сметките – те явно не умееха да мислят сами. Той съсредоточи всичките си мисли към Сермак, който още при първото си избиране в Градския съвет успя да обърне всичко надолу с главата, и то не веднъж, и се обърна именно към него.

– Особено много исках да видя вас, като член на Съвета, още от вашата прекрасна реч миналия месец. Нападките ви върху външната политика на правителството бяха доста удачни и обмислени.

Погледът на Сермак стана още по-твърд.

– Вашият интерес ми прави чест. Не зная бяха ли удачни нападките ми или не, но безусловно бяха справедливи.

– Възможно е! Никой няма да ви отнеме мнението ви. Макар че вие още сте твърде млад.

– В това са виновни всички хора за определен период от време. – сухо отговори Сермак. – Когато вие сте станали кмет на този град сте били две години по-млад, отколкото аз сега.

Хардин се усмихна вътрешно. Сукалчето се оказа костелив орех. На глас каза:

– Разбрах, че вие сте дошли да обсъдим същата тази външна политика, която така ви дразнеше на заседанията на Съвета. Упълномощен

ли сте да водите преговорите или ще ми се наложи да изслушвам и тримата ви колеги, всеки поотделно?

Те размениха бързи погледи, понятни единствено на тях.

– Ще говоря от името на народа на Терминус, – намръщено отговори Сермак, – на народа, който вече не може вече да се доверява на представителите си, заседаващи в бездействащия орган, който се нарича Съвет.

– Ясно. Какво пък, говорете!

– Всичко е много просто, господин кмете. Ние не сме удовлетворени...

– Под „ние“ вие подразбирате народа, така ли?

Сермак враждебно изглежда Хардин, усещайки капана, и студено отговори:

– Доколкото ми е известно, болшинството избиратели на Терминус споделят възгледите ми. Това устройва ли ви?

– По принцип такова твърдение изисква доказателства, но това няма значение. Продължавайте. Вие сте неудовлетворени.

– Да, ние сме неудовлетворени от политиката, която вече тридесет години оставя Терминус беззащитен срещу неизбежното нападение отвън.

– Ясно. А изводите? Продължавайте, продължавайте.

– Радвам се, че сте съгласни. А изводите са, че ние организираме нова политическа партия, която ще защитава настоящите нужди на Терминус, а не мистичният „манифест“ на бъдещата Империя. Имаме намерение да изхвърлим вас и вашата клика безделници от Градския Съвет, и то колкото се може по-скоро.

– Ако не? Виждате ли, в такива случаи винаги казват „Ако не...“

– Не и в този случай. Освен ако сами не си подадете оставката. Не ви моля да промените политическите си възгледи, все едно, няма да ви повярвам никога. Вашите обещания не струват нищо. Единственото, на което сме съгласни, е да се махнете.

– Понятно.

Хардин скръсти крака, и, накланяйки креслото назад, започна да се люлее в него.

– Това е вашият ултиматум. Много ми е приятно, че ме предупредихте, благодаря ви. Виждате ли, аз все пак мисля, че няма да му обърна абсолютно никакво внимание.

– Не мислете, че това е предупреждение, господин кмет. Това е обявяване на нашите принципи и обявяване на война. Новата партия

вече е сформирана и ще започне да действа от утре. Нямаме нито възможност, нито желание да правим компромиси, и, честно казано, само благодарение на миналите ви заслуги решихме да ви предложим лек изход от положението. Лично аз никога не бих повярвал, че ще го приемете, но поне съвестта ми е чиста. Следващите избори ще ви покажат и на думи, и на дело, че оставката ви е необходима.

Той се надигна от креслото и кимна на останалите.

Хардин вдигна ръка.

– Почакайте! Седнете!

Сеф Сермак отново седна с горд и независим вид, и Хардин вътрешно се усмихна, без да променя непроницаемия си израз. Въпреки думите си, той очакваше предложения... предложения...

– Можете ли точно да формулирате какви точно изменения желаете във външната политикка? Може би искате да нападнем Четирите Кралства веднага и всичките едновременно?

– Не съм правил такова предложение, гоосподин кмет. Ние просто предлагаме незабавно да бъдат предотвратени разните там умиротворявания. През цялото ви управление вие провеждахте политика на научна помощ на кралствата. Дадохте им атомна енергия. Помогнахте им отново да построят атомни енергостанции на териториите си. Основахте там болници, химически лаборатории и заводи.

– Е? И какви са вашите предложения?

– Вие направихте това само за да не ни нападнат. Подкупвайки ги с помощ, вие се правехте на глупак в колосалната игра на шантаж и им позволихте да изтискват Терминус като гъба, и в резултат ние сега се намираме във властта на варварите.

– По какъв начин?

– Защото им дадохте енергия, дадохте им оръжие, практически ги оборудвахте със звездолети. Те станаха неизмеримо по-силни, отколкото преди тридесет години. Изискванията им растат, а имайки ново оръжие, те неизбежно ще поискат да удовлетворят всичките си изисквания веднага, и насилствено ще завладеят Терминус. Нима шантажът не свършва именно по такъв начин?

– И какви са вашите средства?

– Незабавно да се прекратят всичките подкупи, докато това все още е възможно. Да се хвърлят всички усилия за укрепването на самия Терминус, най-напред за отразяване на атаки!

Хардин наблюдаваше светлите мустаци на младия човек с почти болезнен интерес. Очевидно той се чувствуваше уверен в себе си, иначе

не би казал толкова много. Нямаше никакво съмнение, че тези негови мисли имаха поддръжка от много голяма част от населението, прекалено голяма.

Гласът му с нищо не издаваше налегналите го мисли, беше безстрастен.

– Това ли е всичко?

– Засега да.

– В такъв случай забелязали ли сте плаката, който виси на стената зад мен? Прочетете го, ако не ви затруднява!

Устните на Сермак се изкривиха.

– Там е написано: „Насилието е последното убежище на безпомощния“. Това е старческа доктрина, господин кмет.

– Аз я приложих като млад човек, господин член на Съвета, и то успешно. Вие тогава още сте били твърде заети със собственото си раждане, но може би сте учили по нещо за това в училище.

Той внимателно огледа Сермак и продължи с равномерен глас:

– Когато Хари Селдън е създал на тази планета Основанието с лъжливата цел да пишем Енциклопедията, ние в течение на петдесет години сме се занимавали с ненужна работа, преди да разберем какво той е искал всъщност. По това време вече почти беше късно. Когато комуникациите с централните райони на Империята бяха прекъснати, ние се осъзнахме като малък свят на учени, събрани в един град, нямащи промиленост и обкръжени от новсъздадени кралства, враждебни на нас и варварски. Ние бяхме мъничко островче на атомна енергия в този океан на варварство, и, естествено, много ценна плячка.

Анакреон, тогава, както и сега, най-могъщото от всички кралства, поиска и дори основа военна база на Терминус, и тогавашните управители на града, енциклопедистите, много добре знаеха, че това му е нужно, за да завладее впоследствие цялата планета. Ето как стояха нещата, когато аз... хм... взех в свои ръце управлението на държавата. Какво бихте направили вие?

Сермак сви рамене.

– Това е академичен въпрос. Та аз зная какво сте направили Вие.

– И въпреки това ще го повтора. Може би вие не сте разбрали всичко. Нашето изкушение да съберем всички сили, които имаме, и да се бием, беше голямо. Това е най-лесният изход, най-удовлетворителният за самоуважението, но почти винаги най-глупавият. Вие бихте направили това, вие с вашите разговори, че трябва да нападаме първи. Аз вместо това посетих останалите три кралства, посочих им, че да позволят



тайната на атомната енергия да попадне в ръцете на Анакреон е равносилно на това сами да си прережат гърлото, и меко им предложих да си направят съответните изводи. Това е всичко. Точно три месеца след като космическият флот се спусна на повърхността на Терминус, Кралят на Анакреон получи три ултиматума от своите съседи. След седем дена последният анакреонянин напусна планетата.

А сега ми кажете, къде е необходимостта от насилие?

Младият член на Съвета замислено огледа угарката от пурата си и я хвърли в пепелника.

– Не виждам аналогията. Инсулинът ще върне диабетика в нормално състояние без всякакъв скалпел, но апандиситът изисква операция. Няма какво да се прави. Когато останалите способности не помагат, последното, което остава, е именно това „последно убежище“. Ваша е вината, че нямаме друг изход.

– Аз? Ах, да пак моята политика на умиротворяване. Вие изглежда никак не можете да разберете нашите основни нужди. Нашите проблеми ни най-малко не свършиха с отлитането на последния кораб на Анакреон от планетата. Те само започнаха. Четирите кралства бяха наши врагове повече от когато и да било, и никое от тях не ни захапваше за гърлото само защото се боеше от останалите три. Ние балансирахме на острието на бръснач и най-малкото колебание в което и да било направление... Ако например едно от кралствата станеше прекалено силно или две се обединяха в коалиция... разбирате ли?

– Безусловно. Точно тогава би настъпило времето да започнем подготовката си за война.

– Напротив. Точно тогава настъпваше времето да започнем подготовката по предотвратяване на войната. Аз насъсквах кралствата едно срещу друго. Помагах им поред. Предложих им наука, търговия, образование, медицина. Направих така, че Терминус стана по-ценен за тях като процъфтяващ свят, отколкото като военна плячка. В продължение на тридесет години това помагаше.

– Да, но вие бяхте принуден да окръжавате вашите научни дарове със съвършено безобразна мистика. Вие направихте техниката за тях полурелигия, полу дявол знае какво. Вие създадохте йерархия на свещеници и сложни, нямащи значение ритуали.

Хардин се намръщи.

– И какво от това? Изобщо не разбирам какво отношение има това към нашия спор. Така тръгна от самото начало, защото варварите гледаха на нашата наука като на вълшебство и така им беше по-лесно да я

приемат. Появи се духовенство, и ние го поддържахме, следвайки линията на най-малко съпротивление. Това няма голямо значение.

– Но тези свещеници обслужват атомните енергостанции, а това има голямо значение.

– Вярно е, но ние сме ги обучавали. Техните знания са чисто емпирични, и те твърдо вярват в чудесата, които ги обкръжават.

– А ако един от тях престане да вярва и се окаже достатъчно умен, за да отхвърли всичкия емпиризъм настрана и в резултат стигне до истинския технически процес и ни продаде на този, който плати по-скъпо? Каква ценност ще представляваме тогава за кралствата?

– Вероятността е много малка, Сермак. Вие разсъждавате повърхностно. Най-добрите хора от всичките планети на кралствата се събират всяка година на Основанието, и ние ги подготвяме за духовници. Ако смятате, че след нашето обучение, когато те нямат елементарни технически знания, или още по-зле, имат неверни знания, свещениците ще могат сами да стигнат до основите на атомната енергия, електрониката, теорията на хиперпрехода – то вие имате твърде романтична и глупава представа за науката. Изисква се не само дълбок ум, но и години труд, за да се научиш на всичко това.

По време на една от ответните речи Йохан Ли рязко стана и излезе от стаята. Сега той се върна, и когато Хардин престана да говори, се наклони към ухото на началника си. Те си прошепнаха нещо и Ли му предаде оловно цилиндърче. Хвърляйки враждебен поглед към делегацията, той отново се отпусна в креслото си.

Хардин въртеше цилиндърчето в ръце, наблюдавайки посетителите си прес светлинния отблясък от неговата повърхност. А след това той рязко го отвори, и само Сермак се удържа да не хвърли поглед към изпадналата оттам сгъната хартийка.

– Накъсо казано, господа – каза той – правителството се придържа към мнението, че знае какво прави.

Той говореше и четеше едновременно. Листът хартия беше покрит от сложната плетеница на кода, а отгоре в три думи беше дадена разшифровката. Той ѝ хвърли поглед и небрежно изхвърли листа в шахтата за боклуци.

– И с това – каза отново Хардин – ще привършим интервюто. Бях много щастлив да ви посрещна тук. Благодаря ви, че дойдохте.

Той стисна ръката на всеки поотделно, и те си тръгнаха.

Хардин вече почти никога не се смееше, но когато те се отдалечиха според него достатъчно, той сухо се изсмя и с любопитство погледна

към Ли.

– Хареса ли ти битката на блъфове, Ли?

– Никак не съм сигурен, че той блъфираше – промърмори Ли. – Подхождай към него с добро, и той почти сигурно ще спечели следващите избори.

– О, напълно вероятно, напълно вероятно, ако разбира се дотогава нищо не се случи.

– Съветвам те този път всичко да стане както трябва, Хардин. Казвам ти, Сермак има последователи. Какво ще стане, ако той реши да не чака следващите избори? Помня времената, когато ние с тебе карахме този-онзи да подскача, въпреки оня плакат дето си го закачил на стената.

Хардин повдигна вежди.

– Ти днес си настроен песимистично, Ли, и освен това си измисляш. Доколкото си спомням, нашият малък метеж мина без никакво насилие, нито една жива душа не пострада. Това беше необходима мярка, взета в нужния момент, и всичко мина гладко и безболезнено, макар и с голям труд. Що се касае до Сермак, той е противник на каквито и да било компромиси. Ти и аз, Ли, не сме Енциклопедисти. Готови сме на всичко. Слушай, старче, прати хората си по дирите на този младок, но вежливо. Нека те не знаят, че ги следят, но по-внимателно, разбираш ли?

Ли раздражено се засмя.

– Смяташ ли ме за такъв глупак, че да седя със скръстени ръце и да чакам да ми заповядат? Хората на Сермак са под мое наблюдение вече месец.

Кметът се ухили.

– Както винаги, искаш да бъдеш пръв? Е, добре. Между другото, – меко добави той – посланикът Вересов се връща на Терминус. Временно, надявам се.

Последва късо мълчание, малко напрегнато, а след това Ли попита:

– Какво имаше в писмото? Вървят ли нашите работи?

– Не зная. Не мога да кажа, преди да говоря с Вересов. Може би да. В края на краищата трябва нещо да стане преди изборите. Защо помръкна така?

– Защото не знам какво ще излезе от всичко това. Ти си твърде умен, Хардин, и твърде много криеш.

– И ти също – промърмори Хардин.

После попита:

– Значи ти възнамеряваш да влезеш в новата партия на Сермак?

Ли се усмихна въпреки желанието си.

– Е, добре. Ти спечели. А сега не искаш ли да обядваш?

## 2.

На Салвор Хардин, любител на шегите, му приписваха множество епиграми, много от които вероятно са апокрифни. Въпреки това се смята, че той веднъж е казал:

– Добре е винаги да бъдеш честен, особено ако имаш репутация на лъжец.

На Павел Вересов неведнъж му се беше налагало да използва този съвет, ако се има предвид, че той вече четиринадесет години играеше на Анакреон цели две роли, които често и неприятно му напомняха нестинарски танц.

За народа на Анакреон той беше първосвещеник, представител на Основанието, което за тези „варвари“ беше символ на вълшебство и център на религията, която те създадоха, не без помощта на Хардин, за последните тридесет години. И в качеството си на първосвещеник той основа там своя дом, станал за него тъмница, защото в дълбините на душата си той презираше ритуала, в центъра на който се намираше.

Но за краля на Анакреон – както за стария, вече починал, така и за новия, младия му внук, който сега заемаше трона – той беше просто мъгъщ посланик, от когото едновременно се бояха и на когото завиждаха.

Като цяло това беше неприятна работа, и първото му от три години насам пътешествие до Основанието, макар и предизвикано от неприятна необходимост, беше за него като дългоочаквана ваканция.

И тъй като не за първи път му се налагаше да пътешествува при строга секретност, той отново приложи на практика епиграмата на Хардин.

Той се преоблече в цивилни дрехи и купи билет втора класа за пътническия лайнер за Терминус. Пристигайки на Основанието, той се промъкна през тълпата пътници на космодрома и позвъни до Съвета от уличен видеоавтомат.

– Името ми е Ян Смит – каза той. – За днес сутринта имам определена среща с кмета.

На другия край млада жена с безжизнен глас, макар и достатъчно делова, набра номер, размени с някого две-три бързи фрази, след което

каза със сух металически тон:

– Кметът Хардин ще ви приеме след половин час.

Екранът на видеофона помръкна.

Посланникът купи последния брой на местния вестник, без да бърза отиде до градската градина и, седнал на първата празна пейка, прочете заглавната статия, спортните новости и хумористичната страница. Когато половината час изтече, той стана, мушна вестника под мишница, влезе в залата на Съвета и се представи.

През цялото това време никой не го позна, тъй като той се държеше като обикновен гражданин, и никой не му обърна ни най-малко внимание.

Хардин погледна към него и се ухили.

– Вземете си пура. Как мина пътешествието?

Вересов посегна към пурите.

– Любопитно. Пътувахме в една каюта с един свещеник. Той идваше на Терминус, за да изкара специален курс по приготвяне на радиоактивен синтетик – за лечение на рак.

– Но той не го наричаше така, а?

– Естествено! За него това беше осветена храна.

Кметът се усмихна.

– Продължавайте!

– Той ме увлече в спор и дълго и старателно се опитваше да изгони от мен болестта на материализма.

– И той не позна своя първосвещеник?

– Без моята алена мантия? Освен това той беше от Смирно. Просто е удивително, Хардин, колко бързо навсякъде се възцари религията на науката. Написах есе по този повод, за собствено удоволствие – няма да го публикувам я! Подхождайки към проблема социологически може да се види, че когато старата Империя е започнала да гние по периферията, науката като такава бързо е била забравена на по-крайните светове. За да я възстановим отново се наложи да представим всичко в съвършено друга светлина, и моментално всичко си дойде по местата. Това се вижда особено ясно, ако се приложи символната логика.

– Интересно!

Кметът сплете пръсти зад тила си и внезапно попита:

– А сега ще ми разкажете ли за положението на Анакреон?

Посланникът се намръщи и извади пурата от устата си. Погледна я с отвращение и я сложи в пепелника.

– Положението е доста неприятно.

– Иначе нямаше да бъдете тук.

– Да, така е. Ето как стоят нещата. Ключовата личност на Анакреон е Принц-Регент Венис. Чичото на крал Леполд.

– Зная. Но нали догодина Леполд ще стане пълнолетен? Струва ми се, ще стане на шестнадесет години?

– Да. През февруари.

Вересов замълча, след това сухо добави:

– Ако доживее. Баща му умря при подозрителни обстоятелства. По време на лов куршум го улучил в гърдите. Това беше представено като нещастен случай.

– Хм, струва ми се, че помня Венис още откакто изхвърлихме космическия им флот от Терминус и аз попаднах на Анакреон. Това беше още преди вас. Момент, да помисля. Това май беше един мрачен младеж с дълги черни коси и кривоглед с едното око. И със смешен гърбав нос.

– Същият. Останал си е кривоглед и носът му е все така гърбав, но косите му са побелели. Не му е чиста работата. За щастие, той е най-големият глупак на цялата планета. Смята се за необикновено умен и проицателен, така че всичките му намерения си личат отдалече.

– Обикновено така става.

– Той смята, че ако трябва да се счупи яйце, то това трябва да се прави поне с атомен бластер. Спомнете с за данъците, с които той искаше да обложи имуществото на Храма преди две години, когато почина старият крал. Помните ли?

Хардин замислено кимна с глава, после се усмихна.

– Жреците вдигнаха шум.

– Вдигнаха такъв шум, че се чуваше чак на Лукреция. Оттогава е станал по-внимателен, когато има работа със свещенници, но въпреки това успява да създава неприятности. В известна степен на нас не ни е особено изгодно, той е прекалено уверен в себе се, направо безгранично.

– Може би компенсира с това своя комплекс за непълноценност. По-младите синове от кралския род обикновено страдат от това.

– От това не ни става по-леко. Той непрекъснато заявява, че Основанието трябва да бъде завладяно. И даже не се и опитва да крие мислите си. И положението му го позволява да го направи, от гледна точка на въоръжението. Старият крал създаде великолепен космически флот, а и Венис не спеше последните три години. Дори тези данъци върху имуществото на Храма той смяташе да използва за въоръжаване, а когато

не успя, увеличи двойно обикновените данъци.

– Имаше ли някакви безредици?

– Нищо сериозно. Послушание към властите – това беше текстът на всеки призив във кралството доста седмици. Самите ние отслужихме много служби по този повод. Наистина, не помня Венис да ни изказа някаква особена признателност.

– Добре, разбрах накъде биеш. А сега, какво се е случило?

– Преди две седмици търговски кораб от Анакреон открил в космоса стар военен крайцер от бившия императорски космически флот. Той е плувал в пространството безлюден най-малко три столетия.

В очите на Хардин блесна интерес. Той се изправи.

– Да, чувах за това. Навигационното бюро ми изпрати петиция с молба да им се предостави този кораб с изследователска цел. Доколкото разбрах, той се намира в добро състояние?

– В прекалено добро – отговори Вересов сухо. – Когато Венис получи миналата седмица писмото ви с молбата да се предостави крайцерът на Основанието, той едва не получи колики.

– Той не ми е отговорил още.

– И няма да ви отговори, освен на езика на оръдията – поне той така смята. Той дойде точно в деня на заминаването ми и поиска Основанието да приведе крайцера в бойна готовност, след което да го предаде на космическия флот на Анакреон. Имаше нахалството да каже, че писмото ви от миналата седмица сочи, че Основанието има намерение да атакува Анакреон. Каза, че отказът да поправим и приведем в бойна готовност крайцера само ще потвърди неговите намерения и добави, че по този начин ние ще го принудим да вземе мерки за защитата на Анакреон. Това са собствените му думи. Ние го принуждаваме! Ето затова съм тук.

Хардин меко се разсмя.

Вересов се усмихна и продължи:

– Разбира се, той очаква отказ, и това ще бъде за него прекрасен предлог за незабавно нападение.

– Разбирам това, Вересов. Е, какво пък, имаме още шест месеца, така че направете с крайцера всичко, което е нужно, и му го подарете с нашите най-добри пожелания. Преименувайте го във „Венис“ в знак на нашата любов и признателност.

Той отново се разсмя.

И отново Вересов отговори с едва забележима усмивка.

– Разбирам, че това е логично, Хардин, но въпреки това се

вълнувам.

– За какво?

– Това е кораб от доброто старо време, а тогава са умеели да строят. Товароподемността му е повече от половината на тази на целия флот на Анакреон. На него са монтирани атомни оръдия, способни да унищожат планета. Прекалено е добър, Хардин...

– Наивно, Вересов, наивно. И вие, и аз знаем, че даже с това оръжие, което сега има, Венис може да завладее Терминус много преди ние да поправим този крайцер за нашите собствени нужди. Какво значение има тогава дали ще му дадем още един крайцер? Вие знаете, че до истинска война няма да се стигне.

– Мисля, че да.

Посланикът вдигна поглед.

– Но, Хардин...

– Да? Защо спряхте? Продължавайте!

– Вижте, това не е моя работа, но четох днес вестник.

Той сложи вестника на масата и заби пръст в страниците.

– Какво правят тези?

Хардин хвърли на вестника мимолетен поглед.

– Група членове на Съвета създават нова политическа партия.

– Това го прочетох.

Вересов се заколеба.

– Зная, че вие по-добре разбирате от вътрешните работи от мен, но според мен вас ви нападат с всички възможни средства, освен засега с насилие. Колко са силни те?

– Много. Може би те ще контролират Съвета след следващите избори.

– Не по-рано?

Вересов погледна накриво към кмета.

– Има и други начини освен изборите.

– Вие какво, за Венис ли ме смятате?

– Не. Но ремонтът на крайцера ще отнеме няколко месеца и нападението ще последва веднага. Това е несъмнено. Отстъпката ни ще бъде възприета като признак на слабост, а императорският крайцер ще увеличи мощта на флота на Венис едва ли не двойно. Той ще ни нападне, това е също толкова несъмнено, колкото че аз съм първосвещеник. Защо да рискуваме? Направете или едното, или другото. Или обяснете вашия план на компанията в Съвета, или заставете Анакреон да даде обяснение още сега.



Хардин се намръщи.

– Да го застава? Преди да е настъпил кризисът? Това е единственото, което не бива да правя. Съществува Хари Селдън и едно такова нещо като планът му.

Вересов се разколеба, след което промърмори:

– Значи вие сте абсолютно уверен, че такъв план съществува?

– Едва ли може да има каквито и да било съмнения – беше твърдият отговор. – Аз присъствувах при отварянето на сейфа и Хари Селдън ясно ни го каза.

– Нямам предвид това, Хардин. Просто не разбирам как е възможно да се предвиди и картира цялата история на човечеството за хиляда години напред. Може би Селдън се е надценил?

Той се намръщи от ироничната усмивка на Хардин.

– Разбира се, аз не съм психолог.

– Именно. Никой от нас не е психолог. Но аз получих някои елементарни познания докато бях млад, напълно достатъчни, за да разбира възможностите на тази наука, макар че не мога да пресметна нищо. Няма никакво съмнение, че Селдън е направил именно това, което твърди. Основанието, както казва той, е било създадено като научно учреждение, посредством което науката и културата на умиращата Империя ще бъде запазена през вековете на варварство и в края на краищата ще доживее до Втората Империя.

Вересов със съмнение кимна с глава.

– Всеки знае, че всичко трябва да стане именно така. Но можем ли ние да не рискуваме? Можем ли да рискуваме настоящето заради някакво мъгливо бъдеще?

– Длъжни сме, защото това бъдеще ни най-малко не е мъгливо. То е било пресметнато и записано от Селдън. Всеки следващ кризис в нашата история е отбелязан, и успешният изход от този кризис зависи от това доколко правилно сме решили предишния. Сега ние преживяваме едва втория кризис и ме е страх дори да помисля какъв ще бъде резултатът и при най-малкото отклонение.

– Това са непотвърдени с нищо разсъждения.

– Не! По време на изказването на Хари Селдън, когато се отвори сейфът, той каза, че при всеки кризис нашата свобода на действие ще бъде ограничена до такава степен, че ние ще можем да намерим само един изход от създалото се положение.

– За да не направим глупост и да не свърнем встрани ли?

– Точно така, пътят трябва да бъде само един. Но засега ние имаме

избор как да постъпим, което значи, че кризисът още не е настъпил. Ние сме длъжни да се бавим толкова дълго, колкото това е възможно, и, велики космосе, аз смятам да правя точно това!

Вересов не отговори. Той замислено дъвчеше устната си. Беше изминала не повече от година, откакто обсъждаха с Хардин един проблем – наистина важен проблем: какво може да се противопостави на враждебните намерения на Анакреон. И то само защото Вересов настоя на това обсъждане.

Хардин сякаш четеше всичките му мисли.

– По-добре да не ви бях казал нищо за това – каза той.

– Защо? – извика от изумление Вересов.

– Защото сега вече шестима души знаят за това: вие, аз, тримата други посланици и Йохан Ли, а аз се боя, че идеята на Селдън е била някой нищо да не знае.

– Защо?

– Защото дори развитата психология на Селдън е била ограничена. Тя не е могла да оперира с прекалено голямо количество независими променливи. Той не е могъл да пресмята отделните личности така както вие не можете да прилагате кинетичната теория на газовете към отделните молекули. Той е работел с тълпи, с населението на цели планети, и на уравненията му се подчиняват само слепи тълпи, които не знаят бъдещите си действия и крайните им резултати.

– Това не е просто.

– Но това е така. Не разбирам от психология толкова добре, че да мога да ви го обясня научно. Но вие знаете това. На Терминус изобщо няма учени-психолози, а също и математически книги по този въпрос. Свършено очевидно е, че Селдън не е желаел някой на Терминус да притежава уменията да пресмята бъдещето напред. Той е искал да вървим към целта сяпано, а следователно и правилно, подчинявайки се на законите на тълпата. Както вече ви казах веднъж, аз няхах понятие какво ще стане след като изхвърлим анакреоняните. Просто исках да установя равновесие на силите, нищо повече. Вече значително по-късно ми се стори, че разбирам накъде ни носят събитията, но направих всичко възможно да действам, без да изхождам от това знание. Ако в резултат на своето предвиждане се бях намесил в събитията, боя се, че с плана на Селдън щеше да бъде свършено.

Вересов замислено кимна с глава.

– Няма да ми се наложи сега да привиквам към такива сложни разсъждения, наслушал съм се на всякакви в храма на Анакреон. А как вие

смятате да узнаете момента, когато ще трябва да се действа?

– Този момент е вече известен. Вие сам казахте, че когато ние поправим кораба, вече нищо няма да може да спре Венис да не ни нападне. Тогава вече няма да имаме избор.

– Прав сте.

– Чудесно. Това за външната политика. В същото време вие не можете да не признаете, че следващите избори ще ни дадат нов и враждебен съвет, който насилствено ще наложи военни действия срещу Анакреон. Тук също няма никакъв избор.

– Прав сте.

– И когато вече няма да имаме нито една възможност за избор, смятайте, че кризисът е настъпил. Въпреки това аз съм развълнуван.

Той млъкна и Вересов търпеливо зачака. Бавно, почти неохотно Хардин продължи:

– Усещам мисъл, едва уловима, че нарастването на вътрешния и външния кризис е било запланувано едновременно. Но сега имаме разлика от няколко месеца. Венис вероятно ще атакува още преди пролетта, а изборите ще бъдат едва след година.

– Според мен това няма значение.

– Не зная. Може би е станало така поради някакви грешки в изчисленията, а може би защото аз зная прекалено много. Винаги съм се старал да се държа така, че предвиждането ми да не оказва влияние върху действията ми, но как да разбереш точно? И какъв ефект може да има всичко това? Каквото и да стане, – той вдигна очи – едно съм решил твърдо.

– Какво?

– Когато се разрази кризисът, ще отида на Анакреон. Искам да бъда на мястото... Впрочем добре, Вересов. И така наговорих прекалено много. Става късно. Нека да привършим с това. Искам да си почина.

– Тогава си почивайте направо тук – каза Вересов. – Не искам да ме познаят, представяте ли си какво ще каже тази нова партия? По-добре поискайте да донесат бренди.

Което Хардин и направи, наистина в твърде умерено количество.

### 3.

В дните, когато Галактическата Империя обхващаше цялата Галактика и Анакреон беше най-богатият васал в Периферията много

императори посещаваха вицекралския дворец на държавата. И нито един от тях не се връщаше без да е му се е случило поне едно покушение, било то опит за въздушна катастрофа или обикновен пистолет, с който ходеха на лов за летищата крепост, известна под името птицата Пайк.

Старата слава на Анакреон беше потънала в миналото заедно с Империята. Дворецът лежеше в руини, с изключение на това крило, което бяха възстановили работници от Основанието. И вече повече от двеста години Анакреон не беше виждал нито един император.

Но ловът на Пайк все още беше кралска забава, и все така на кралете на Анакреон беше нужен зорък поглед.

Леполд I, Крал на Анакреон и лорд-протектор на външните доминиони, макар че нямаше още шестнадесет години, беше доказал своето изкуство неведнъж. Беше убил първия си Пайк още преди да навърши тринадесет години, десетия – след като получи трона, а сега се връщаше от лова на четиридесет и шестото животно.

– Петдесет, преди да навърша шестнадесет! – възкликна той. – Бас?

Но придворните не смееха да се обзалагат срещу изкуството на своя крал. Винаги съществуваше смъртоносна опасност да спечелиш. Затова никой не рискува да спори с него, и кралят отиде да се преоблече в прекрасно настроение.

– Леполд!

Кралят спря и навъсено се обърна.

Венис гледаше младия си племенник от прага на покоите си.

– Отпрати ги – нетърпеливо махна той с ръка. – Вън!

Кралят рязко кимна и двамата прислужници с ниски поклони и заднешком слязоха по стълбите. Леполд влезе в стаята на чичо си.

Венис гнусливо огледа ловния костюм на краля.

– Много скоро ще ти се наложи да се занимаваш с неща поважни от лова.

Той се обърна с гръб към племенника си и тръгна към масата. Венис вече беше твърде стар, за да може да издържи резките пориви на вятъра, опасните завой пред самото крило на Пайк, мятанията на въздушната лодка ту нагоре, ту надолу. може би затова той казваше, че презира това развлечение.

Леполд разбра презрението, изказано му от чичо му, и започна разговора с ентузиазъм, но не без заплаха в гласа.

– Жалко, че вие не бяхте днес със нас, чичо. Ние убихме звяра от Самия – истинско чудовище. Това беше направо чудесно. Ние я

преследвахме цели два часа па седемдесет квадратни мили. А след това аз дадох нагоре – тук той направи движение с ръка, като че ли все още се намираше в своята въздушна лодка, – и се гмурнах под крилото му. Улучих го под четвъртината на лявото крило. Той побесня и се хвърли напред. Но и аз не спях, дръпнах се наляво и му застанах срещу слънцето. И, разбира се, той се спусна. Той се промъкна към мен на един мах на крилата, тогава аз...

– Леполд!

– Хмм... Така го убих.

– Не се и съмнявам в това. А сега може би все пак ще ме изслушаш за малко?

Кралят сви рамене и приседна на края на масата, след това взе лежащия на нея лешник и се опита да го строши със зъби съвсем не с кралско достойнство. Той не смееше да срещне погледа на чичо си.

Венис каза, все едно разговорът започваше сега:

– Днес бях на крайцера.

– На какъв крайцер?

– Има само един крайцер. Този, който Основанието поправя за нашия флот. Старият Имперски крайцер. Достатъчно ясно ли се изразявам?

– А, да, този. Ето, виждате ли, аз ви казвах, че е достатъчно да ги помолим за това, и те ще го поправят. Всички тези ваши разговори за това, че те искат да ни нападнат, са глупости. Ако беше така, защо щяха да ни поправят кораба? Нали това няма смисъл.

– Леполд, ти си глупак!

Кралят, който току-що беше строшил лешника и се мъчеше да извади ядката, почервеня.

– Вижте какво, – каза той със злост, която едва ли се отличаваше с нещо от обикновената заядливост – не мисля, че вие можете да ме наричате така. Вие се самозабравяте. След два месеца аз ще стана пълнолетен.

– Да, и ти просто прекрасно си подготвен за приемането на кралската власт. Ако ти отделяше за обществени работи половината от това време, което отделяш за лов, аз спокойно бих подписал оттеглянето си от регентството.

– А на мен ми е все едно. И изобщо всичко това в случая няма никакво значение. Даже ако вие сте регент и мой чичо, все пак аз съм крал, а вие – мой поданик. Вие не можете да ме наричате глупак, и между другото, не можете да седите в мое присъствие. Не сте ми поискали

разрешение. Мисля, че вие трябва да бъдете по-внимателен, чичо, или аз сам ще се погрижа за това... скоро.

Погледът на Венис беше студен.

– Мога ли да се обърна към вас, Ваше величество?

– Да.

– Вие сте глупак, Ваше величество!

Тъмните му очи святкаха изпод косматите вежди и младият крал бавно седна в креслото. За миг иронично удовлетворение озари лицето на регента, но този израз бързо изчезна. Дебелите му устни се раздвижиха в усмивка и той сложи ръка на рамото на краля.

– Не обръщай внимание, Леполд. Не биваше да разговарям така строго с теб. Понякога е просто трудно да се сдържиш и да разговаряш с нужния тон, когато събитията те пришпорват, както... Разбираш ли ме?

Но макар че речта му течеше умиротворително, очите му си оставаха също така жестоки, както и преди.

Леполд неуверено каза:

– Разбирам. Държавните дела са много трудни.

Той помисли, не без опасения, няма ли да го зааставят сега да слуша досадни безсмислени детайли относно търговията със Смирно или за неотдавна заселените светове на Червения Коридор.

Венис продължи:

– Моето момче, исках да побеседвам с теб за това по-рано, и може би така трябваше да направя, но аз зная, че младият ти дух е нетърпелив относно скучните детайли на управлението на държавата.

Леполд кимна с глава.

– Няма нищо, чичо, всичко е наред...

Венис твърдо го прекъсна и продължи:

– Обаче след два месеца ти ще станеш пълнолетен. Нещо повече, в тези трудни времена, които идват сега, ще ти се наложи активно да вземаш участие в държавните дела. Ти ставаш *крал*, Леполд!

И отново последният кимна с глава, но нищо не се отрази на лицето му.

– Ще има война, Леполд.

– Война? Но нали имаме мирен договор със Смирно...

– Не със Смирно. Със самото Основание.

– Но, чичо, те се съгласиха да поправят този крайцер. Вие сам казахте...

Гласът му постепенно утихна, когато той видя презрително издадената долна устна на чичо си.

– Леполд, – каза той вече не така приятелски, както по-рано – ние с теб трябва да поговорим като мъж с мъж. И да не бъде ремонтиран крайцерът, войната с Основанието е неизбежна, и то може би преди той да бъде ремонтиран. Основанието е източник на власт и могъщество. Цялото величие на Анакреон, целият му флот, неговите градове, неговият народ и неговата търговия зависят от тази власт, която без особено желание ни даде Основанието. Помня времето... Да, аз самият помня времето, когато градовете на Анакреон се отопляваха с печки – с въглища и с нефт. Но всичко това няма значение. Все едно, няма да разбереш.

– Излиза – неуверено възрази кралят, – че ние трябва да бъдем благодарни...

– Благодарни! – изрева Венис. – Благодарни, че те ни хвърлят трохи от масата си, а за себе си оставят даже не можем да си представим какво, и при това правят всичко с умисъл. Та те правят всичко това, за да завладеят в един прекрасен ден властта над цялата Галактика.

Той сложи ръка на коляното на племенника си и очите му се присвиха.

– Леполд, ти си крал на Анакреон. Твоите деца и децата на твоите деца могат да бъдат крале на вселената, ако имаш това могъщество, което Основанието крие от нас!

– В това има нещо вярно.

В очите на Леполд блесна някаква искра и той се изправи.

– В края на краищата, наистина, какво право имат те да пазят нещо само за себе си? Анакреон също значи нещо.

– Ето, виждаш ли, ти вече започваш да разбираш. А сега, мойто момче, какво ще стане, ако Смирно също реши да нападне Основанието и да си присвои всичките им чудеса? Как мислиш, ще успеем ли дълго време да се задържим без да станем васали? И дълго ли ще останеш ти на своя трон?

Леполд постепенно преминаваше към възбуда.

– Велики космосе, вие сте прав! Вие сте абсолютно прав. Ние сме длъжни да нападнем първи. Това ще бъде просто самоотбрана.

Усмивката на Венис стана по-широка.

– Нещо повече, някога, по времето на управленето на твоя дядо, Анакреон беше организирал една военна база на планетата на Основанието, Терминус – база, жизнено необходима за националната ни отбрана. Бяхме заставени да напуснем тази база поради разните машинации на лидера на това Основание, плебей, учен без капка благородна кръв в жилите си. Разбираш ли, Леполд? Твоят дядо беше оскърбен от този

негодник. Аз го помня! Той беше не по-стар от мен, когато долетя на Анакреон с дяволската си усмивка и дяволския си ум. Той долетя сам, но зад гърба му стоеше мощта на другите три кралства, които се обединиха в страхлив съюз срещу величието на Анакреон.

Леполд почервения и очите му заблестяха.

– Кълна се в Селдън, ако бях на мястото на дядо, щях да му дам да се разбере!

– Не, Леполд. Ние решихме да чакаме и да отмъстим за оскърблението в подходящ момент. Това беше мечтата на твоя баща, преди преждвременния му край, че именно той ще бъде човекът, който... не мога да говоря!

Венис рязко се обърна. После, като човек, съдържащ чувствата си, каза:

– Той беше мой брат. И ако неговият син...

– Да, чичо. Няма да го подведа. Аз реших. Ще бъде справедливо, ако Анакреон изличи от лицето на света тези смутители на спокойствието, и то веднага.

– Не, само не веднага. Първо, ние сме длъжни да дочакаме края на ремонта на бойния крайцер. Простия факт че те се съгласиха да приведат крайцера в бойна готовност доказва, че те се боят от нас. Тези глупаци се опитват да ни умиротворят но ние няма да се отклоним от пътя си, нали?

Леполд радостно удари юмрук в длан:

– Никога, докато съм крал на Анакреон!

Устните на Венис саркастично се изкривиха.

– Освен това ние трябва да изчакаме пристигането на Салвор Хардин.

– Салвор Хардин!

Очите на краля внезапно станаха кръгли, и юношеският контур на безбрадото лице изгуби тези почти твърди черти, които съвсем неотдавна се очертаваха на него.

– Да, Леполд, самият лидер на Основанието пристига на Анакреон за рождения ти ден, вероятно за да ни успокои с лъстивите си речи. Но това няма да му помогне.

– Салвор Хардин! – шепотът едва се чуваше.

Венис се намръщи.

– Ти какво, боиш ли се? Това е същият Салвор Хардин, който по време на предишната си визита ни каляше. Надявам се, ти не си забравил това смъртоносно оскърбление на кралския дом? И то от плебей,



чието място е в боклука.

– Не, не съм. Не... Не! Ние ще му платим за това, но... но... аз малко... се боя.

Регентът се надигна.

– Боиш се? От кого? От кого, теб питам, ти...

Той се задави от ярост.

– Искам да кажа, че това ще бъде... е-е-е... малко светотатствено, да се нападне Основанието. Искам да кажа...

Той млъкна.

– Продължавай.

Леполд смутено проговори:

– Искам да кажа... ако действително съществува Космически Дух, той... е-е-е... това може да не му хареса. Как мислите вие?

– Мисля, че не – последва твърдият отговор.

Венис отново седна и устните му се изкривиха в изкуствена усмивка.

– Значи ти наистина мислиш за Галактическия Дух, така ли? Ето какво значи човек да те остави без наблюдение. Ти просто прекалено много си слушал Вересов, както разбирам.

– Той ми обясни много неща...

– За Галактическия Дух?

– Да.

– Ама че си теленце. Той вярва във всички тези глупости много по-малко и то мен, а аз изобщо не вярвам в тях. Колко пъти съм ти казвал, че това са само празни приказки?

– Да, помня, но Вересов казва...

– По дяволите Вересов. Това са глупости.

Настъпи кратка, упорита тишина, а след това Леполд каза:

– Все едно, всички вярват в това. Имам предвид това, че Хари Селдън е пророк, че той е създал Основанието, за да изпълнява неговите предвиждания и че един ден ще има рай по цялата земя, и че всеки, който не вярва в това, ще бъде проклет и унищожен навеки. Те вярват в това. Бил съм на много празненства и знаей, че това е така.

– Да, те вярват, но ние – не. И ти можеш да бъдеш благодарен, че това е така, иначе ти нямаше да бъдеш крал по свещено право и сам нямаше да се смяташ за помазанник божи. Дори е твърде удобно. Това отстранява всяка възможност за революция и гарантира абсолютно послушание във всичко. Ето затова, Леполд, ти си длъжен да вземеш активно участие във войната срещу Основанието. Аз съм само регент,

следователно – човек. Ти си за тях крал, нещо повече, полубог.

– Но според мен това не е точно така – машинално отговори кралят.

– Не е точно така – последва ироничният отговор. – Но всички така смятат, освен Основанието, разбира се. За всички, освен за Основанието. Щом ги унищожим, вече никой няма да се съмнява, че ти си избранник божи. Помисли за това!

– И тогава ние сами ще можем да управляваме тези могъщи кутии в храмовете и да караме кораби без хора, и да вземаме Светата храна, която лекува от рак, и да получим всичко останало? Вересов казваше, че само благословените от Галактическия дух могат...

– Именно, Вересов казваше! Вересов е вторият след Хардин твой най-зъл враг. Бъди с мен, Леполд, и не мисли за тях. Заедно ние ще създадем Империя, не просто кралството Анакреон, а такова, което ще обхваща всяко от милиардите слънца в Галактиката. Нима това не е по-добре от думите, например „рай на земята“?

– Да-а-а.

– Нима Вересов може да обещае повече?

– Не.

– Много добре.

Гласът му звучеше повелително.

– Мисля че мога да смятам, че сме се договорили.

Той изчака отговора.

– А сега върви, аз ще дойда по-късно. И още нещо, Леполд.

Младият крал се обърна на прага.

Веннс се усмихваше, но очите му оставаха студени.

– Бъди внимателен на лов, момчето ми. След нещастния случай, който стана с баща ти, непрекъснато имам някакви странни предчувствия за тебе. Надявам се, че ще бъдеш внимателен. И нали ще направиш това, за което говорихме с теб?

Очите на Леполд се разшириха и той ги наведе.

– Да... разбира се, чичо.

– Прекрасно!

Без каквото и да било израз на лицето той погледа отдалечаващия се племенник и се върна до масата.

А мислите на отиващия си Леполд бяха трезви и лишени от страх. Сигурно ще бъде по-добре да се победи Основанието и да се спечели тази власт, за която говореше Веннс. Но после, когато войната свърши и той здраво ще седи на трона...

Той внезапно остро осъзна това, че Веннс и двамата му големи

синове бяха сега единствени наследници на трона.

Но той беше крал. А кралете могат да заповядат да се стреля.  
Дори по техните чичовци и братя.

#### 4.

След Сермак Луис Борт беше най-дейният в подбора на кадрите, които се вливаха в тяхната така наричана Партия на Действието. И въпреки това той не беше член на делегацията, която се срещна със Салвор Хардин преди почти половин година. Това стана така не защото партията не признаваше неговите старания, дори напротив. Той отсъствуваше по простата причина, че по това време се намираще на Анакреон.

Той посети планетата като частно лице. Никъде не се регистрираше и не правеше нищо важно. Просто наблюдаваше тъмните страни от живота на тази планета и пхаше дългия си нос в най-тъмните ѝ ъгълчета.

Той се върна у дома през един мрачен зимен ден, който започна с облаци и завърши със снеговалеж, и след един час вече седеше до масата в дома на Сермак.

Първите му думи не бяха предназначени да подобрят атмосферата на събранието, която и без това беше достатъчно подтисната от сгъстяващия се сумрак и снеговалежа отвън.

– Боя се, – каза той, – че нашето положение може да се нарече така: „Делото ни е загубено“.

– Така ли смятате – мрачно попита Сермак.

– Тук няма място за възгледи, Сермак. Друго мнение не може да има.

– Оръжието – започна доктор Валто малко официално, но Борт го прекъсна.

– Забравете за оръжието си. Това вече свърши.

Погледът му премина по лицата на присъстващите.

– Говоря за народа. Признавам, че опитът да се организира дворецов преврат и да се постави на трона свой крал, благожелателно настроен към Основанието е моя идея. Това беше добра идея, и дори и сега е добра. Има само един малък недостатък: невъзможно е да бъде осъществена. Великият Хардин се е погрижил за това.

Сермак мрачно каза:

– Ако ни разкажете всички подробности, Борт...

– Подробности? Просто няма такива! Всичко това не е така просто.

Трябва да се отчете цялата тази проклета ситуация на Анакреон. Работата е в религията, която въведе Основанието. Тя действа!

– И какво от това?

– Вие трябва да видите как действа тя, за да разберете. На Терминус вие виждате само множество школи, в които се обучават свещеници, и понякога се устройват специални представления за пилигримите из покрайнините на градовете, това е всичко. Нас, общо взето, това не ни засяга. Но на Анакреон...

Лем Тарки поглади с пръст модния възел на връзката си и се изкашля:

– Що за религия е това? Хардин винаги казва, че това са обикновени дрънканици, за да ги заставим да признаят нашата наука без излишни въпроси. Помниш ли, Сермак, той тогава ни каза...

– На обясненията на Хардин – напомни му Сермак – надали изобщо може да се вярва. Но все пак що за религия е това, Борт?

Борт се замисли.

– От етична гледна точка тя е най-обикновена. Малко се отличава от бившите философски течения в старата Империя. Високи морални устои и така нататък. Тук е трудно да ѝ се възрази. Религията е едно от най-висшите цивилизовани влияния на историята, и в това отношение тя изпълнява...

– Това ни е известно – нетърпеливо го прекъсна Сермак. – По същността!

– Моля.

Борт беше малко объркан, макар че не го показа.

– Религията, която Основанието не само въвеждаше, но и всячески поощряваше, е основана на непрекословното послушание. Кастата на жреците напълно контролира научните апарати, които сме предали на Анакреон, но умее да ги управлява чисто емпирично. Те изцяло и напълно вярват и в религията, и в духовната същност на енергията, с която се разпореждат. Например, преди два месеца някакъв кретен се опитал да работи със една енергостанция в един от най-големите градове. И, разбира се, взриви пет градски квартала. Това беше разгледано от всички, включително жреците, като велико свещено отмъщение.

– Помня. Във вестниците писаха нещо смътно по този случай. Обаче не разбирам накъде клоните.

– Тогава слушайте – напрегнато отговори Борт. – Кастата на свещениците образува йерархия, начело на която стои кралят, който е смятан за полубог. Той е абсолютен монарх, помазаник божи, и в това

сляпо вярват и народът, и жреците. Не може така просто да бъде свален. Сега разбрахте ли?

– Почакайте – намеси се в разговора Валто. – Какво имавте предвид, като казахте, че всичко това е дело на Хардин? Какво общо има той с това?

Борт го изгледа с горчивина.

– Основанието поддържаше този измама с всички сили. Поддържаше я с всичките си научни достижения. На Анакреон няма нито един празник, на който кралят да се появи без радиоактивна аура, сияеща около цялото му тяло и издигаща се като корона над главата му. Всеки, който го докосне, изгаря ръката си. В критични моменти кралят може да се премества по въздуха от едно на друго място. Смята се, че това става по благоволенieto на светия дух. При махването на ръката му храмове-те се оветяват с бисерен неземаен блясък. Може безкрайно да се изброяват тези елементарни трикове, които сме предоставили на неговото разпореждане, но дори и самите жреци, които изпълняват за него тези тикове, вярват в тях.

– Лошо – каза Сермак, прехапвайки устната си.

– Иска ми се да плача със сълзи като фонтана на Градския парк – образно и честно си призна Борт, – когато мисля за шанса, който изпуснахме. Вземете положението на нещата преди тридесет години, когато Хардин спаси Основанието от Анакреон... Тогава народът на Анакреон не разбираше, че старата Империя търпи крах. Те повече или по-малко се занимаваха с вътрешните си работи, но дори когато всички комуникации бяха прекъснати и дядото-пират на сегашния крал Леполд се възцари на трона, така и не разбраха, че това е краят на Империята.

– Ако Императорът беше по-смел, той можеше да възстанови своето положение, като изпрати тук два бойни крайцера, и без съмнение вътре в страната също щеше да намери поддръжка. И ние, *ние* можехме да направим същото, но не. Хардин организира монархично поклонение. Лично аз не разбирам това. Защо? Защо? Защо?

– Какво – намеси се Джеймс Орси – прави Вересов? Та той някога беше един от активните участници в партията на действието. С какво се занимава той там? Нима също е сялп?

– Не зная – твърдо отговори Борт. – Той за тях е първосвещеник. Доколкото разбрах, той нищо не прави, само дава съвети и указания на жреците по техническите детайли. Първосвещеник, дявол да го вземе, първосвещеник!

Настъпи мълчание и всички погледи се устремиха към Сермак.

Младият лидер на партията нервно гризеше ноктите си, а после каза високо:

– Нищо добро. Тук нещо не е наред!

Той огледа събеседниците си поред и добави още по-енергично:

– Значи, Хардин е просто глупав?

– Изглежда, че да – сви рамене Борт.

– Никога! В това има нещо. Трябва човек да бъде неимоверно глупав, за да реже така щателно и безнадежно собственото си гърло. Даже още по-глупав от Хардин, ако предположим, че той е глупак, а аз не мисля така. От една страна, да организира религия, която всячески да подтиска безпорядъците вътре в страната, от друга – да въоръжи Анакреон с най-съвършено и мощно оръжие. Не разбирам това.

– Готов съм да призная, че тук нещо не е наред – каза Борт, – но фактите си остават факти. Какво друго ни остава да мислим?

– Та това е просто предателство – нервно каза Валто. – Те са му платили.

Но Сермак нетърпеливо завъртя глава.

– Не мисля и така. Става нещо ненормално, лишено от смисъл. Кажете ми, Борт, чувал ли си нещо за военния крайцер, който Основанието е длъжно да ремонтира и да приведе в бойна готовност за флота на Анакреон?

– Боен крайцер?

– Стар Имперски крайцер.

– Не, не съм чувал. Но това нищо не значи. Космодрумите там са религиозни свети места, които народът не може да гледа. Никой никога даже не разговаря за военен флот.

– Но до нас достигнаха слухове. Някои членове от нашата партия се изказаха по този повод на Съвета. Хардин и не помисли да отрича каквото и да било. Неговият представител обяви, че се носят всякакви слухове, и всичко свърши с това. Може би това има някакво значение.

– Също както и всичко останало – каза Борт. – Ако това е истина, то това е абсолютно безумие. Макар че не е по-лошо от всичко останало.

– На мен ми се струва – каза Орси, – че Хардин няма никакво секретно оръжие. Това би могло...

– Да – каза злобно Сермак, – някакво дяволче в кутийка, което ще изскочи в необходимия момент и ще накара Венис да припадне. По-добре Основанието да се самовзриви, за да не се мъчи повече, отколкото да разчита на някакво секретно оръжие.

– Какво пък, – каза Орси бързо – тогава въпросът стои така: колко време ни остава. А, Борт?

– Въпросът е на място. Но не чакайте от мен отговор. Не зная. Пресата на Анакреон никога не споменава за Основанието. Във вестниците сега е пълно със статии за предстоящите празненства и нищо повече. Следващата седмица Леполд става пълнолетен.

– Тогава имаме няколко месеца.

Валто се усмихна за пръв път през вечерта.

– Това ще ни даде необходимото време...

– Ще ни даде на босия цървулите! – изкрещя Борт нетърпеливо. – Казах ви, кралят за тях е бог. Какво мислите, че ще му се наложи да води пропагандна кампания, за да повдигне бойния дух на народа? Или с всички сили ще агитира своите хора, обвинявайки ни в агресивни намерения и опирайки се на евтини емоции? Когато дойде време да започне нападението, Леполд ще заповяда и хората ще тръгнат да се бият. Това е толкова просто. Това е най-проклетата от всички системи. Ти не задаваш въпроси на бога. Той може да издаде заповед още утре, а вие, ако искате, можете да си свиете с нея цигара.

Всички те се опитваха да говорят едновременно и Сермак удряше с юмрук по масата, искайки тишина, когато входната врата се отвори и в стаята нахълта Леви Нораств. Той се качи по стълбата, отърсвайки от куртката си мокрия сняг.

– Погледнете само! – извика той, хвърляйки на масата вестник, също поръсен със сняг. – По всички канали на телевизията го предават.

Вестникът беше разгърнат и пет глави се наведоха над него.

Сермак каза с пресипнал глас:

– Велики космосе! Той отива на Анакреон. *Отива на Анакреон!*

– Това е предателство – изписка Тарки, внезапно възбуден. Да ме вземат дяволите ако Валто не е прав! Той просто ни е предал, а сега отива за обещаното.

Сермак се надигна.

– Сега вече нямаме избор. Ще се опитам утре да убедя Съвета към Хардин да бъде предявено обвинение. Ако и това не помогне...

## 5.

Снегът вече не валеше, но беше натрупал преспи и колата с труд се придвиждаше по пустите улици. Сивият изгрев на настаналото утро

беше студен не само в поетичния смисъл на думата, но и в буквалния. В такава студена сутрин надали някой би се заел с доволно обърканата политика на Основанието, пък бил той член на Партията на действието или поддръжник на Хардин.

На Йохан Ли положението на нещата все повече и повече не му харесваше и той мърмореше все по-силно.

– Това ще изглежда доста зле, Хардин. Те ще кажат, че ти си избягал.

– Да говорят каквото искат. Аз трябва да отида на Анакреон и искам да го направя спокойно. Престани, Ли.

Хардин се облегна на седалката и затрепери. В добре отоплявания автомобил не беше студено, но имаше нещо мерзко в този покрит със сняг свят, плъзгащ се покрай прозорците на автомобила, и това дразнеше Хардин.

Той машинално произнесе:

– Все някога ще се наложи да започнем да контролираме времето на Терминус. Това може да се направи.

– Аз бих предпочел – отговори Ли, – на първо време да свършим някои други работи. Например, какво мислиш по въпроса, да контролираме не времето, а Сермак? Добра суха килия, в която целогодишно температурата няма да превишава двадесет и пет градуса, напълно ще му отива.

– След което действително ще са ми нужни телохранители, – отговори Хардин, – и то не само тези двамата. – Той кимна към двамата телохранители, които седяха на предната седалка да шофьора. Очите им твърдо оглеждаха празните улици, ръцете без треперене стискаха атомни бластери. – Според мен ти просто искаш да започнеш гражданска война.

– Аз ли искам да я започна? Огледай се около себе си и ще видиш достатъчно причини за нея.

Той започна да свива пръсти:

– Първо: Сермак вчера устрои скандал на заседанието на Съвета и поиска да ти бъде предявено обвинение.

– Той имаше пълно право на това – спокойно го прекъсна Хардин. – Освен това, предложението му беше отхвърлено с 206 гласа срещу 184.

– Безусловно. Болшинство от двадесет и два гласа, когато разчитаме поне на шестдесет. Не спори, ти сам отлично знаеш това.

– Едва не загубихме – призна Хардин.

– Чудесно. Второ: след гласуването петдесет и деветте члена на



Партията на действието станаха и напуснаха Съвета.

Хардин не отговори и Ли продължи:

– И трето: преди да напуснат, Сермак заяви, че ти си предател, че отиваш на Анакреон за тридесетте си сребърника, че гласувалите за теб умишлено или неумишлено участвуват в това предателство, и че тяхната партия се нарича Партия на действието не случайно. Какво значи това според теб?

– Неприятности.

– А сега ти се опитваш да се измъкнеш по-рано сутринта, като престъпник. Ти си длъжен, Хардин, да ги срещнеш лице в лице, и ако се наложи, дявол да го вземе, да обявиш военно положение.

– Насилието е последното убежище...

– На безпомощния? Глупости!

– Добре. Да видим. Слушай ме внимателно, Ли. Преди тридесет години сейфът на Селдън се отвори и на петдесетгодишнината на Основанието се появи видеозапис на Хари Селдън, за да ни обясни за пръв път какво става всъщност.

– Помня.

Ли мечтателно кимна с глава и тъжно се усмихна.

– Това беше същият ден, когато свалихме правителството.

– Именно. Тогава настъпи първият ни голям кризис. Сега е вторият, и точно след три седмици ще бъде 80-годишнината на Основанието. Не ти ли се струва това съвпадение малко странно?

– Ти искаш да кажеш, че той пак ще се появи?

– Още не съм свършил. Селдън никога и нищо не е казал за това, че ще се върне, но това е един от детайлите на целия план. Той винаги се е старал да скрива от нас какво трябва да стане в бъдещето. Невъзможно е също така да кажем как е настроен радиационният ключ на сейфа – дали да се отвори веднъж или повече пъти: за да разберем ще се наложи да разглобим целия механизъм, а той вероятно ще се саморазруши, ако се опитаме. Ходил съм там на всяка годишнина след първото му появяване, просто за всеки случай. Нито веднъж той не се появи, но сега настъпва поредният кризис.

– Значи той ще се появи?

– Може би, не зная. Работата обаче не е в това. На днешната сесия на Съвета, веднага след като обявиш, че съм отлетял на Анакреон, ще направиш официално заявление, че на 14 март тази година ще се появи нов запис на Хари Селдън, съдържащ послание с огромна важност относно неотдавнашния втори кризис, завършил успешно. Това е много

важно, Ли. Не казвай нищо повече, каквито и въпроси да ти задават.

Ли го зяпна.

– А те ще повярват ли?

– Това няма значение. Това ще ги смути, а на мен повече не ми е нужно. Те ще мислят и ще гадаят истина ли е това, или не е, и ако не е, защо ми е нужно, а през това време ще отложат всичките си действия за тази дата. Аз ще се върна много преди това.

Ли изглеждаше неуверен.

– Но ти искаш аз да кажа „успешно завършил“. А това е лъжа.

– Която обаче ще смути всички. А ето го и космодрума!

Корпусът на очаквания ги звездолет мътно блестеше в мъглата. Хардин се промъкна към него през снежните преспи и вече до самия трап се обърна, вдигайки ръка.

– Довиждане, Ли. Много ми е неприятно, че те оставям сам в такъв пъкъл, но нямам на кой друг да се доверя. Само се постарай да направиш всичко както трябва.

– Не се безпокой. Ще направя всичко, което каза.

Той отстъпи настрана и люкът се затвори зад Хардин.

## 6.

Салвор Хардин не полетя веднага към планетата Анакреон. Той пристигна на нея само един ден преди коронацията, успявайки да посети осем по-малки звездни системи на кралството, спирайки само колкото да се посъветва с местните представители на Основанието.

Това пътешествие го накара още по-добре да разбере колко огромно беше кралството. И макар че то беше мъничка точка в сравнение с Галактическата Империя, част от която някога представляваше, за човек, чиито навици и мисли винаги са се въртели около само една планета, размерът на Кралство Анакреон и броят на населението му изглеждаше смайващо огромен.

Строго следвайки границите на бившия доминион, Анакреон включваше двадесет и пет звездни системи, в шест от които имаше по повече от една обитаема планета. Деветнадесетмилиардното население беше по-малко, отколкото по времената на Империята, но бързо растеше, използвайки научните достижения, предоставени му от Основанието.

И чак сега Хардин разбра истински сложността на задачата си.

Минали бяха вече цели тридесет години, а само столицата на цялото кралство имаше атомна енергия. В провинциите нямаше и помен от такава. Даже малкият прогрес, който беше протекъл, нямаше да бъде възможен без останките, които бяха останали след умиращата Империя.

Когато Хардин пристигна в столицата всичко беше тихо и спокойно. В провинциите все още продължаваха празниците по случай скорошната коронация на краля, но на самия Анакреон все още течаха трескави приготовления за този велик ден.

Хардин успя да открадне само половин час от измъчения и бързаш занаякче Вересов, преди посланикът му отново да се хвърли в някакъв храм да се занимава с поредните приготовления за празника. Но този половин час му донесе пълно удовлетворение. И Хардин реши да отиде да погледа нощния фойерверк, окончателно успокоен.

Той действуваше преди всичко като наблюдател, защото нямаше сили да изпълнява религиозните обреди, което непременно щеше да му се наложи, ако той обявеше кой е. Затова, когато балната зала на краля се изпълни с блестяща и преливаща се тълпа от най-висши и възбудени благородници, той тихо се прислони до стената, незабелязан от никого и почти невидим.

Той беше представен на Леполд наред с многите други, очакващи това представяне, и от безопасно разстояние, тъй като кралят стоеше в горда и тържествена самота, обвит в смъртоносното сияние на радиоактивната аура. И няма да мине и час и същият този крал ще заеме мястото си на масивния трон от иридиево-радиева сплав, украсен със скъпоценности в златни рамки, а сед това тронът тържествено ще се издигне във въздуха и бавно ще заплува към големия прозорец, през който тълпата на простолюдието ще види своя крал и ще вие след това до умопомрачение. Тронът, разбира се, никога нямаше да бъде такъв масивен, ако в него не беше вграден атомен двигател.

Минаваше единадесет часът вечерта. Хардин се приближи до часовника и се повдигна на пръсти, за да вижда по-добре. Той подтисна желанието да се качи на някой стол. А след това видя Венис, който си пребиваше път към него през тълпата, и веднага зае предишната поза.

Венис се предвижваше бавно. Почти на всяка крачка му се налагаше да спира и да казва по няколко ласкави думи на някой известен дворянин, дядото на когото е помогнал на Леполд да дойде на власт и е бил награден за това със херцогство за вечни времена.

Най-после той се избави от последния напудрен дворянин и се приближи до Хардин. Усмивката му беше прерязала лицето на две

части, а черните очи святкаха изпод мъхнатите вежди с нескончаемо удовлетворение.

– Мой скъпи Хардин – каза той с нисък глас, – няма нищо чудно в това, че скучаете – та вие не се представихте.

– Но аз не скучая, ваше височество. Много ми е интересно. Вие знаете, у нас на Терминус няма нищо подобно.

– Несъмнено. Но няма ли да дойдете в частните ми покои, където ще можем да поговорим и където нищо няма да ни пречи?

– Разбира се.

Те се спуснаха по стълбите и не една графиня-вдовица вдигаше лорнета си в пълно изумление – кой е този така лошо облечен и неинтересно изглеждащ непознат, на когото самият принц-регент е оказал такава чест.

В покоите на Венис Хардин напълно се отпусна, просна се в креслото и промърмори благодарност за предложената му чаша вино, налята от ръката на самия регент.

– Вино от Локрис, Хардин – каза Венис, – от кралските изби. Истинско вино. Двестагодишно. Налято е било в бъчвите десет години преди революцията.

– Кралска напитка – вежливо се съгласи Хардин. – За Леполд I, крал на Анакреон.

Те отпиха и Венис спокойно добави:

– И за бъдещия крал на цялата Периферия, а по-нататък – кой знае? Може би Галактиката някога ще бъде обединена.

– Несъмнено. От Анакреон?

– Защо не? С помощта на Основанието нашето научно превъзходство над останалата част от Периферията е неоспоримо.

Хардин постави празната чаша на масата и каза:

– Това, разбира се, е безспорно, о Основанието помага на всяка нация, която има дори най-малка нужда от научна помощ. Изхождайки от високите идеалистически принципи на нашето правителство и от вериката морална цел на нашия основоположник, Хари Селдън, ние не можем да отдаваме някому предпочитанията си. Невъзможно е да се направи нищо по този въпрос, ваше височество.

Усмивката на Венис стана още по-широка.

– Галактическият дух, казано на народен език, помага на тези, които сами си помагат. Аз прекрасно разбирам, че ако оставим Основанието само на себе си, то никога няма да ни окаже помощ.

– Не съм казвал такова нещо. Ние ремонтирахме за вас имперския

крайцер, макар че моят навигационен отдел искаше да го получи за научни цели.

Регентът с ирония повтори последните думи:

– Научни цели! Именно! Но вие никога нямаше да го поправите, ако не ви бях заплашил с война.

Хардин сви рамене.

– Аз не зная това.

– Но Аз го зная. Тази заплаха винаги е съществувала.

– И сега ли?

– Сега вече е прекалено късно да говорим за каквито и да било заплахи.

Венис хвърли бърз поглед към часовника, стоящ на масата.

– Хардин, вие вече бяхте веднъж на Анакреон. Тогава вие бяхте млад, и двамата бяхме млади, но дори тогава вече гледахме на живота от различна гледна точка. Вас ви наричат човек на мира, нали?

– Така ми се струва. Във всеки случай аз мисля, че насилието е неикономичен начин да се постига една цел. Винаги има начин да се излезе от положението, макар че, може би, не е толкова праволинеен.

– Да, чувал съм вашата знаменита сентенция: „Насилието е последното убежище на безпомощния“. И все пак – тук регентът разсеяно се почеса по ухото – аз не бих се нарекъл безпомощен.

Хардин вежливо кимна с глава и нищо не отговори.

– И въпреки това – продължи Венис, – аз винаги съм вярвал в това, че трябва да се действа направо. Вярвал съм, че винаги трябва да се прокара прав път към противника и да се следва този път. По такъв начин съм постигнал много и смятам да постигна още повече.

– Зная. – прекъсна го Хардин. – Струва ми се, че именно този прав път вие сте прекарвали за себе си и своите деца, и той води направо към трона, ако си припомним неотдавнашният нещастен случай с краля, вашия брат, и доста лошото състояние на здравето на сегашния крал. Нали той има лошо здраве?

Венис се намръщи от този удар и гласът му стана по-твърд.

– Ще бъде само от полза за вас, Хардин, ако избягвате някои теми за разговор. Вие, разбира се, смятате, че като кмет на Терминус се намирате в привилегировано положение и можете да правите всякакви... хм... глупави забележки, но ако това е така, не се самозалъгвайте. Мен трудно ще ме уплашите с думи. Един от жизнените ми принципи е, че трудностите изчезват, когато смело вървиш настреща им, и аз досега нито веднъж не съм се обръщал с гръб към тях.

– Не се съмнявам в това. И на коя именно трудност в момента смятате да не обърнете гръб?

– На трудността, Хардин, да уговоря Основанието да ни помогне. Виждате ли, вашата политика на мир ви застави да направите няколко сериозни грешки, защото вие недооценихте смелостта на своя противник. Нито един човек не се бои така да действа, както вие.

– Например? – вмъкна Хардин.

– Например, вие пристигнахте на Анакреон сам, и в моите покои също дойдохте сам.

Хардин се огледа.

– И какво тук е погрешното?

– Нищо – каза регентът, – освен това, че пред тази стая стоят петима телохранители, добре въоръжени и готови да стрелят при първата моя заповед. Не мисля, че ще успеете да излезете, Хардин.

Веждите на кмета се вдигнаха високо.

– Но сега аз и не искам да излизам. Но нима вие така се боите от мен?

– Аз изобщо не се боя от вас, но така вие ще бъдете по-уверен в моята непреклонност. Или искате да наречете това прищявка?

– Наричайте го, както искате – каза Хардин с безразличен тон. – Не смятам да обсъждам с вас този инцидент, все едно вие не сте го назвали.

– Аз съм уверен, че вашето отношение ще се промени със времето. Но вие направихте още една грешка, Хардин, доста по-сериозна. Доколкото зная, вашата планета Терминус няма почти никаква защита.

– Естествено. От какво да се боим? Ние не заплашваме никого и се отнасяме към всички еднакво.

– И оставайки беззащитни – продължи Венис, – вие великодушно ни помогнахте да се въоръжим, правейки ценна, твърде ценна добавка към нашия флот. Към флот, непобедим, след като в него се появи имперски крайцер.

– Ваше височество, вие си губите времето.

Хардин си даде вид, че смята да стане от креслото.

– Седнете, Хардин. Аз няма да обявя война на вас, а вие няма да се свързвате с вашето правителство. Когато ние започнем войната, не обявим, Хардин, а *започнем*, Основанието ще бъде информирано за това от атомните оръдия на флота на Анакреон, командван от моя син от борда на флагманския кораб „Венис“, сега крайцер от нашия кралски флот.

Хардин се намръщи.

– Кога ще стане всичко това?

– Ако наистина ви е интересно, флотилията от звездолети отлетя от Анакреон точно преди петдесет минути, тоест точно в единадесет вечерта, а първият изстрел ще бъде даден веднага щом пред тях се появи Терминус, тоест утре по обяд. Можете да се смятате за военнопленник.

– Именно за пленник се смятам, ваше височество – отговори Хардин, все още намръщен. – Но аз съм разочарован.

Венис презрително се усмихна.

– И това ли е всичко, което можете да кажете?

– Да. Мислех, че ще бъде по-логично войната да бъде започната в момента на коронацията, в дванадесет часа. Очевидно, вие сте решили да започнете военните действия, докато сте все още регент. Но въпреки това според мен щеше да бъде по-красиво.

Регентът го изглежда.

– За какво говорите?

– Нима не разбирате? – каза меко Хардин. – Насрочил съм ответния си удар точно за полунощ.

Венис подскочи в креслото.

– Няма да ви се удаде да ме блъфирате. Не съществува никакъв контраудар. Ако разчитате на поддръжката от другите кралства, забравете ги. Флотът им, даже обединен заедно, не може да противостои на нашия.

– Зная това и нямам намерение да дам нито изстрел. Просто още преди седмица беше обявено, че от днес, полунощ, планетата Анакреон се намира под възбрана.

– Под възбрана?

– Да. Ако не разбирате, мога да ви обясня: всеки свещеник на Анакреон ще започне стачка, ако не отменя заповедта. Но аз не мога да го направя, тъй като съм арестуван, пък и нямам никакво желание.

Той се наклони напред и добави с внезапна живост в гласа:

– Разбирате ли вие, ваше височество, че нападение върху Основанието – това е най-голямото кощунство, което можете да измислите?

Венис явно се опитваше да се овладее.

– Всичко това ми е безинтересно, Хардин. Оставете разсъжденията си за тълпата.

– Скъпи мой Венис, а как иначе? Аз мисля, че през последния половин час всеки храм на Анакреон е станал център на тълпи, слушащи свещенници, които произнасят именно това, което сега чухте. На Анакреон няма нито един мъж, нито една жена, която да не знае, че тяхното

правителство е организирано с нищо необосновано нападение върху центъра на религията им. Но до полунощ има само четири минути. Съветвам ви да се спуснете в залата и да наблюдавате събитията. Мен тук ме пазят цели петима души, така че не се безпокойте.

Той се облегна на облегалката на креслото, наля си още една чаша вино и с пълно безразличие се загледа в тавана.

Венис грубо изруга и изхвърча от стаята.

Елитът на балната зала тихо зашумя, когато пред трона беше разчистен широк проход. На трона, сложил ръце на облегалките, сега седеше Леполд с гордо вдигната глава и каменен израз на лицето. Светлината на канделабрите леко помръкна и в блясъка на многоцветните мънички атомни лампички на тавана кралската аура блестеше и се преливаше, образувайки около главата му корона.

Венис се спря на прага. Никой не го виждаше – всички очи бяха усатремени към трона. Той сви ръце в юмруци и се застави да си спомни къде се намира. На Хардин няма да му се удаде този блъф и той няма да може да накара Венис да направи някоя глупост.

А след това тронът се разклати. Безшумно се издигна нагоре и заплува от пиедестала надолу по стъпалата, а след това на шест дюйма от пода към широкия отворен прозорец.

С протяжния звук на камбана, обозначаващ полунощ, тронът спря пред прозореца и... кралската аура изчезна.

Част от секундата кралят стоеше неподвижен. Лицето му беше изкривено от изумление, без своята аура той беше най-обикновен човек, а после тронът се разклати и рухна от шест дюйма на пода, и едновременно осветлението изгасна.

През всеобщите викове и започналата паника се раздаде гръмотевичният глас на Венис:

– Факлите! Запалете факлите!

Разхвърляйки тълпата наляво и надясно, той се промъкна към вратата. Дворцовата охрана се движеше като поток в тъмнината.

Донесоха отнякъде факлите. Гигантските факли, които трябваше да бъдат носени от процесии по улиците след коронацията на краля.

Охрана се върна обратно в залата с фенери – сини, зелени, червени, и странната им светлина озари лицата на изплашените придворни.

– Няма нищо страшно – извика Венис. – Оставете по местата си. След няколко минути отново ще бъде подадена енергия.

Той се обърна към капитана от стражата, който стоеше в стойка „мирно“.



– Какво има, капитане?

– Ваше височество – последва незабавният отговор, – дворецът е обкръжен от жителите на града.

– Какво искат те? – изръмжа Венис.

– Предвожда ги свещеник. Познали са го. Това е първосвещеникът Павел Вересов. Той иска незабавното освобождаване на кмета Салвор Хардин и прекратяването на военните действия срещу Основанието.

Рапорът беше изречен с безстрастния глас на офицер, но той през цялото време отклоняваше погледа си настрана.

– Ако някой от тези плебеи – изкрещя Венис – се опита да влезе в двореца, стреляйте без предупреждение! Това е всичко. Нека си воюват. Утре ще поговорим по друг начин.

Факелите бяха разпръснати, и залата отново беше озарена от светлина. Венис изтича до трона, все още стоящ до прозореца, и измъкна от него изплашения, с жълто от страх лице Леполд. Разтърси го и го постави на крака.

– Ела с мен.

Погледна през прозореца. В града беше гробна тъмнина. Отдолу се раздаваха прегракналите безпорядъчни викове на тълпата. Само отдалеч, където беше храмът, имаше светлини. Той злобно изруга и помъкна краля след себе си.

Венис се хвърли в покоите си, следван от петимата си телохранители по петите. Леполд влезе след него; очите му бяха широко отворени и той не можеше да каже нито дума.

– Хардин, – пресипнало каза Венис, – вие си играете с огън, на който можете да се опарите.

Кметът не му обърна никакво внимание. Обкръжен от бисерната светлина на джобна атомна лампичка, той продължаваше спокойно да седи в креслото си. На лицето му блуждаеше иронична усмивка.

– Добър вечер, ваше величество – каза той на Леполд. – Поздравявам ви с коронацията.

– Хардин – отново изкрещя Венис, – заповядайте на жреците си да се върнат по местата си.

Хардин студено го изгледа.

– Заповядайте им вие, Венис, и ще видите кой от нас си играе с огън, на който може да се опари. В момента на Анакреон не се върти нито едно колело. Не гори нит една лампа, освен в храмовете. На тази половина от планетата, където цари зима, не работи нито един отоплителен прибор, освен в храмовете. Болниците вече не приемат пациенти,

енергостанциите са затворени. Всички въздушни апарати са приземени. Ако това на вас не ви харесва, Венис, вие заповядайте на жреците да се върнат по местата си. Що се касае до мен, аз не искам.

– Кълна се в космоса, Хардин, ще го направя. Ако работата върви към развързка, нека бъде така! Да видим, ще смогнат ли вашите жреци да противостоят на армията. Тази нощ всеки храм на планетата ще стане военно ведомство.

– Чудесно, но как смятате да отдадете заповед? Всички комуникационни линии на планетата са прекъснати. Вие ще се убедите сам, че радиото няма да работи, телевизорите и предавателите – също. Честно казано, единственият апарат на планетата, който ще работи, освен храмовете, разбира се – това е телевизорът, който се намира в тази стая, а и него аз го настроих само на прием.

Венис напразно се бореше с прекъсващото се дишане, и Хардин продължи да говори:

– Ако искате, можете да заповядате на армията си да завземе Арголидския храм, до двореца, а след това да използвате ултракъсовълновите предаватели, за да установите връзка с другите части на планетата. Но ако вие направите това, то боя се, че вашата армия ще бъде разкъсана на парчета от тълпата, а тогава кой ще защити двореца ви, Венис? И вашия живот, Венис?

Дишайки с труд, последният отговори:

– Ние още можем да се борим, дявол такъв. Ние ще издържим един ден, а когато пристигне новината за това, че Основанието е завоювано, вашата тълпа ще разбере на каква празнота е била построена нейната религия, и те ще напуснат вашите свещеници и ще се обърнат срещу тях. Давам ви време до утре по обяд, Хардин, защото вие можете да спрете всички машини на Анакреон, но не можете да спрете флота ми!

Той говореше с все по-възбуден, пречупващ се от вълнение глас:

– Те вече са на път, Хардин, и ги предвожда същият този крайцер, който вие сам заповядахте да бъде ремонтиран.

– Да – отговори Хардин, – крайцерът, който аз сам заповядах да бъде поправен... но така, както исках. Кажете ми, Венис, чували ли сте някога за ултракъсовълновото реле? Не, виждам, че не сте. Какво пък, след минута-две вие сам ще видите какво може да се направи...

Докато той говореше, екранът на телевизора внезапно светна, и Хардин се поправи:

– Не, след две секунди. Сядайте, Венис, и слушайте.

## 7.

Тео Апорат беше един от свещенниците от най-висок ранг на Анакреон. Благодарение на този си ранг той получи длъжността главен жрец на космолета „Венис“.

Но работата беше не само в ранга. Той познаваше кораба. Той беше взел участие в ремонта му под ръководството на хората от Основанието. Той изучи двигателите по тяхна заповед. Той поправи телеекраните, възстанови комуникациите, оправя вълнонатините по корпуса, настрои вълшебните лъчи. Дори му разрешиха да помага, когато мъдрите хора от Основанието сглобиха такъв свят прибор, какъвто досега никога не беше поставян на никакви други кораби и беше специално създаден за този колос – ултракъсовълновото реле.

Затова нямаше нищо чудно, че го заболя сърцето, когато той разбра за каква цел е предназначен този изумителен кораб. Той даже не искаше да повярва това, което му каза Вересов: че крайцерът трябва да изпълни такова страшно злодеяние, че оръдията му ще бъдат обърнати срещу Основанието. Срещу това Основание, където той беше учил като млад, това Основание, от което излизаше цялата святост.

И въпреки всичко у него вече нямаше никакво съмнение, особено след това, което му каза адмиралът.

Как е могъл кралят, благословен от бога, да позволи такъв кощунствен акт? И беше ли това крал? А може би това е заповед на този проклет безбожник Венис, а кралят нищо не знае? И синът на този същия Венис беше този адмирал, който преди пет минути му каза:

– Заемете се със своите души и със своите благословии, отче, а аз ще се заема с кораба.

Апорат се усмихна недобро. Той ще се заеме със своите души и със своите благословии, а също и със свите проклетия. Принц Лефкин скоро ще запее друга песен.

Сега той влезе в главната радиорубка. Зад него вървеше младшият свещеник на звездолета и двамата офицери, стоящи на вахта, не направиха никакъв опит да му попречат. Главният жрец имаше право да влиза във всички помещения на кораба.

– Затворете вратата – заповяда Апорат и погледна хронометъра. До дванадесет оставаха още пет минути. Той беше пресметнал времето правилно.

С бързи и уверени движения той премести ръчките, които му

даваха радио– и телевръзка със всички помещения на огромния двумилен крайцер.

– Войници от кралския звездолет „Венис“, внимание! Говори вашият Главен Жрец!

Той знаеше, че звуците на гласа му, многократно усилен, се чуваха и при атомните оръдия, и в каюткомпаниите, и в самия край на кораба – навигационния отдел.

– Вашият кораб – извика той – е предназначен за кощунствени цели! С вашето незнание той върши такова действие, което ще обрече душата на всекиго от нас на вечното мълчание на ледения космос! Слушайте! Намерението на вашия командир е да отведе кораба до Основанието, и подчинявайки се на своята греховна воля, да нападне този източник на благословия. И тъй като такова е неговото намерение, в името на Галактическия Дух аз го свалям от комадуването, защото не трябва да има никакви команди, неблагословени от Галактическия Дух. Сам божественият кораб не може да стори нищо без съгласието на Духа.

Гласът му стана по-дълбок и младшият свещеник го слушаше с трепет, а двамата вахтени – със страх.

– И тъй като този кораб отива да изпълни такова дяволско поръчение, лишен е той от благословията на Духа.

Той тържествено вдигна ръце и пред хилядите екрани на кораба войниците затрепериха, гледайки тържествения образ на техния Главен Жрец.

– В името на Галактическия Дух и на неговия пророк Хари Селдън, на неговите ученици, светите хора от Основанието, аз проклинам този кораб. Нека телекамерите на кораба, които са му очи, да ослепеят. Нека крановете, които са му ръце, да се парализират. Нека атомните оръдия, които са му юмруци, да застинат. Нека моторите, които са му сърце, да престанат да бият. Нека връзката, която му е глас, да заглъхне. Нека вентилацията, която е диханието му, да замре. Нека светлината, която е душата му, да изчезне в нищото. В името на Галактическия Дух аз проклинам този кораб.

И с последните му думи, с настъпването на полунощ, на много светлинни години оттам, в Арголидския Храм се включи ултракъсовълновото реле, което със свръхсветлинна скорост включи това на флагманския кораб „Венис“.

Тъй като главното свойство на религията, наречена наука, е че тя действа, и че проклятия като това на Апорат са просто смъртоносни.

Той видя как тъмнината обвива целия кораб, чу как престана

мекото далечно бръмчене на хиператомните двигатели. Извади от джоба на дългата си мантия атомна лампичка и тя изпълни стаята с бисерен блясък.

Той погледна двамата вахтени, хора несъмнено храбри, които сега стояха на колене с изписан на лицата им смъртен ужас.

– Спасете нашите души, ваше преподобие. Ние сме бедни хора и не знаем престъпните исли на нашите началници – прошепна единият.

– Следвайте ме – каза Апорат. – Вашите души още не са докрай заблудени.

В кораба цареше пълна тъмнина, изпълнена с почти физически осезаем страх. Войниците се опитваха да допълзят по-близо до Апорат, вървящ по коридорите сред кръгове от светлина, и да докоснат мантията му, молейки го със слаби гласове за пощада.

Отговорът винаги беше един и същ:

– Следвайте ме!

Когато той намери принц Лефкин, последният се промъкваше в тъмнината из офицерската каюткомпания, с все сила ругайки да донесат светлина. Адмиралът погледна своя Главен Жрец с ненавиждащи очи.

– А ето ви и вас!

Лефкин беше наследил сините очи на майка си, но носът му беше малко крив и едното око – кривогледео, с което приличаше на Венис.

– Какъв е смисълът на вашите предателски действия? Върнете енергията на кораба. Тук командувам аз.

– Вие вече не сте командир – тържествено отговори Апорат.

Принцът бързо се огледа.

– Хванете този човек. Арестувайте го, или, кълна се в Космоса, ще изпратя всеки, който ме слуша, навън в космоса, но без скафандър.

Той замълча за секунда, след което закрещя с тънък глас:

– Нима ще разрешите да ви излъже това плашило, този шут? Ще повярват във всичките тези облаци и райски живот? Този човек е мошеник, а Галактическият дух, за който той говори – лъжа!

Апорат го прекъсна с бяс в гласа:

– Хванете богохулника! Вие слушате неговата реч под заплахата от вечно проклятие над вашите души!

И в същата секунда благородният адмирал се оказа на пода в здравите ръце на нахвърлилите се върху него войници.

– Вземете го и ме следвайте.

Апорат се обърна и тъгна обратно към радиорубката. Войниците,

запълнили всички коридори, влачеха след него Лефкин. В радиорубката той постави командира пред един телевизор, който продължаваше да работи.

– Заповядайте на целия флот да промени курса и да се пригответи за връщане на Анакреон.

Раздърпан, окървавен, пребит и полузадушен, той даде заповед.

– А сега, – мрачно каза Апорат, – поддържаме връзка с Анакреон на ултракъса вълна. Говорете това, което ви заповядвам.

Лефкин направи отрицателно движение и тълпата в рубката и коридорите страшно зашумя.

– Говорете! – каза Апорат. – Започвайте: „Космическият флот на Анакреон...“

Лефкин започна да говори.

## 8.

В покоите на Венис цареше мъртва тишина, когато на телевизионния екран се появи образът на Лефкин. Регентът слабо извика, когато видя измъченото лице и разкъсания мундир на сина си, след което падна в креслото. Лицето му се изкриви от страх и изумление.

Хардин слушаше флегматично, ръцете му спокойно лежаха на коленете, а в това време току-що коронованият крал се беше вмъкнал в най-тъмния ъгъл и безпощадно мачкаше ръкава на обшитото си със злато одеяние. Даже войниците изгубиха своята безпристрастност, която е прерогатив на военните, и преграждайки вратата с готови за стрелба атомни бластери в ръце, скришом поглеждаха към телевизора.

Лефкин говореше неохотно, правейки паузи между фразите, като че ли очакваше подсказване. Гласът му беше прегракнал.

– Космическият флот на Анакреон... разбирайки за своята мисия... и отказвайки да бъдем оръдие... в извършването на нечувано кощунство... се завръщаме на Анакреон... и диктуваме следния ултиматум... на тези богохулни грешници... които се осмеляват да използват грешна сила... срещу Основанието... източник на всяка благословия... и против Галактическия Дух. Незабавно прекратете всякакви военни действия против... истинската вяра... и гарантирайте така, че това да успокои нашия флот... представен от нашия Главен Жрец Тео Апорат... че такава война... няма да има никога вече, и че... – тук последва дълга пауза – и че бившият принц-регент Венис... ще бъде затворен и съден от духовен

сѣд... за неговите престѣпления. В противен случай Кралският космически флот при връщането си на Анакреон... ще изтрие двореца от лицето на земята... за да унищожи гнездото на грешници... и извор на насилници... над човешките души, които те обричат на вечни мъки.

С полупридушено ридание гласът замлъкна и екранът на телевизора потъмня.

Пръстите на Хардин бързо натиснаха бутонче отстрани на атомната лампичка и светлината ѝ помръкна, докато кралят, регентът и войниците не останаха само смътни контури в тъмното, и тогава се видя, че Хардин е окръжен от аура.

Това не беше тази бляскава светлина, която е прерогатив на кралете – тя беше и по-малко театрална, и по-малко впечатляваща, но беше доста по-ефектна в известен смисъл и доста по-полезна.

Гласът на Хардин беше мек и ироничен, когато той се обърна към същия този Венис, който само преди час го обявяваше за военнопленник, а Терминус – за бъдещи развалини, и който се беше превърнал сега в сломена и мълчалива сянка.

– Има една стара приказка, – каза Хардин, – стара като самото човечество, защото и най-старите ѝ записи са препечатки от още по-стари. Мисля, че ще ви бъде интересна. Тя звучи така:

Конят, чийто най-могъщ и страшен враг бил вълкът, живеел в постоянен страх за живота си. Когато вече съвсем се отчаял, му хрумнало да си намери силен съюзник. И той дошъл при човека и му предложил съюз, отбелязвайки, че вълкът е враг и на човека. Човекът веднага се съгласил и предложил веднага да убият вълка, ако само новият му съюзник му предостави бързите си крака. Конят бил много доволен и позволил на човека да му надене седло и юзда. Човекът го яхнал, настигнал вълка и го убил.

Конят, радостен и успокоен, благодарил на човека и му казал:

„Сега, когато врагът ни е мъртъв, свали от мен седлото и юздите и ми върни свободата“.

При което човекът се разсмял и отговорил:

„Напред, конче!“ и му добавил и шпори.

Настъпи тишина. Сянката, която беше Венис, не помръдваше.

Хардин спокойно продължи:

– Надявам се, виждате аналогията. В алчния си стремеж да закрепит навеки властта си над народа кралете на Четирите кралства приеха науката като религия, която ги правеше свещени, и същата тази наука стана за тях седло и юзда, защото тя предаде жизнените сили на

атомната енергия в ръцете на свещениците, които се подчиняваха, забележете, не на вашите, а на нашите заповеди. Вие убихте вълка, но не можахте да се избавите от чо...

Венис скочи на крака. Очите му блестяха в тъмното. Гласът му беше хриплив, несвързан:

– И все пак няма да избягаш от мен! Няма къде да се денеш. Ще изгниеш в гроба. Нека те да разрушат двореца! Нека всичко да разрушат! Няма да избягаш от мен! Войници! – истерично закрещя той. – Стреляйте по този дявол! Убийте го! Убийте го!

Хардин се обърна със стола към войниците и се усмихна. Един от тях се прицели в него с бластера, след това го отпусна. Другите дори не се помръднаха. Салвор Хардин, усмихвайки се, ги гледаше, и цялата мощ на Анакреон се превръщаше в прах.

Венис изруга и скочи към най-близкия войник. С бяс изтръгна атомния бластер от ръката му, насочи го към Хардин, който даже не се помръдна, и натисна спусъка.

Непрекъснатият бял лъч опря в силовото поле, обкръжаващо кмета на Терминус, и безвредно засъска, неутрализирайки се. Венис още по-силно натисна спусъка и безумно се разсмя.

Хардин продължи да се усмихва и силовото му поле-аура стана малко по-ярко, всмуквайки енергията на атомния лъч. В ъгъла си Леполд закри лицето си с ръце и застана.

И внезапно, с вопъл на отчаяние, Венис промени целта си, и отново натисна спусъка, и се свлече на пода вече обезглавен.

Хардин се намръщи и промърмори:

– Прав му път.

## 9.

Помещението, където стоеше сейфът на Селдън, беше препълнено: хората бяха доста повече от местата, и те стояха покрай стените в три редици.

Салвор Хардин сравни количеството на посетителите сега и тогава, преди тридесет години, когато Хари Селдън се появи за пръв път. Тогава те бяха само шестима: петимата стари Енциклопедисти, отдавна вече починали, и той самият, младият упорит кмет. Това беше същият ден, когато той с помощта на Йохан Ли взе властта в свои ръце.

Сега всичко беше различно, абсолютно различно. Всеки член на



Съвета очакваше появата на Селдън. Той самият все още беше кмет, но сега вече могъщ, и, във връзка с последните събития на Анакреон, популярен. Връщайки се на Терминус с новостите около смъртта на Венис и с новия договор, подписан от треперещия Леполд, той беше посрещнат с ликуващи приветствия и с вот на пълно доверие от страна на Съвета. Когато след това бързо последваха аналогични договори с всяко от другите три Кралства, договори, които даваха на Основанието власт, завинаги предотвратяваща даже опитите за нападение, както в случая с Анакреон, бяха проведени факелни процесии по всяка улица на Терминус. Даже името на Хари Селдън никога не беше превъзпяно така гръмка.

Устните на Хардин се изкривиха. Такава популярност той имаше и след първия кризис.

На другия край на стаята Сеф Сермак и Луис Борт оживено се съвещаваха за нещо, и текущите събития изглежда изобщо не им бяха оказали влияние. Те се присъединиха към болшинството, изказало на Хардин своето доверие; произнесоха речи, в които публично признаха, че не са били прави, красиво се извиниха за някои резки фрази, казани от тях преди на дебатите, меко обясниха, че всичките им грешки са дошли от това, че са се вслушвали в мнението на сърцата си – и веднага след това започнаха нова кампания на своята партия на действието.

Йохан Ли докосна ръкава на Хардин и многозначително погледна часовника си.

Хардин вдигна глава.

– Привет, Ли. Все още ли си недоволен? Нещо не е както трябва ли?

– Той трябва да се появи след пет минути, нали?

– Така ми се струва. Предишния път той се появи по обяд.

– А какво ще стане, ако това не стане?

– Виж какво, цял живот ли смяташ да ме мъчиш с неприятностите си? Ако не се появи, не се появи.

Ли се намръщи и бавно поклати глава.

– Ако той не се появи, ще стане поредният скандал. Ако Селдън не потвърди, че сме действували правилно, Сермак пак ще започне всичко отначало. Той иска незабавно анексиране на четирите кралства и разширяване на границите на Основанието, ако е необходимо със сила. Вече е започнал кампанията си.

– Зная. Пожарникарите трябва да гасят пожара, даже ако затова се наложи те самите да го запалят. А ти, Ли, ще си създаваш грижи даже

ако трябва да умреш, за да направиш нещо ново.

Ли смяташе да отговори нещо, но дъхът му спря: светлината на лампите отслабна и стаята потъна в полумрак. Той вдигна ръка към стъкления куб, който заемаше половината стая, а след това с дълбока въздишка седна в креслото.

Самият Хардин се изправи при вида на фигурата, която сега заемаше куба, фигура в инвалидна количка! Само той от всички присъстващи помнеше този ден преди много години, когато тази фигура се появи за пръв път. Тогава той самият беше млад, а този човек стар. Оттогава този човек не беше остарял ни най-малко, а той самият се беше състарил.

Фигурата гледаше право пред себе си, ръцете ѝ прелистваха книгата, лежаща на коленете.

Човекът каза:

– Аз съм Хари Селдън.

Гласът му беше стар и мек.

В стаята настъпи пълна тишина, и Хари Селдън продължи с разговорен тон:

– Сега се появявам тук за втори път. Разбира се, аз не зная присъствувал ли е някой от вас тогава, преди тридесет години. Откровено казано, не знам дали изобщо тук в момента има някой, но това яма голямо значение.

Ако вторият кризис е завършил безопасно, вие трябва да сте тук – иначе не може да бъде. Ако ви няма, значи вторият кризис не е бил лъжица за вашата уста.

Той поощрително се усмихна.

– Обаче аз се съмнявам в това, тъй като моите изчисления показват деветдесет и осем процента вероятност, че в първите осемдесет години от Плана не трябва да има сериозни отклонения.

Според нашите изчисления вие сега доминирате над варварските кралства, намиращи се в непосредствена близост до Основанието. Както и при първия кризис вие сте ги удържали чрез балансиране на властта, така и във втория сте успели да спечелите превъзходство посредством Духовната власт.

Обаче съм длъжен да ви предупредя: не бъдете прекалено самоуверени. Не искам и не мога да ви дам каквото и да било предвиждане на бъдещите събития, но ще бъде безопасно, ако ви кажа, че сега просто сте достигнали до нов баланс и нищо повече, наистина, той е значително по-добър отпреди. Духовната власт е напълно достатъчна, за

да отразите всяка атака, но е непригодна за атакуване. Поради неизбежния ръст на тези противодействащи сили Духовната власт не може да господства дълго. Между другото, уверен съм, че не ви съобщавам нищо ново.

Ще трябва да ме извините за това, че ви говоря толкова неопределено.

В дадения случай Основанието е само старт по този път, който води към нова Империя. Съседните кралства и по броя на хората и по ресурсите си са неизмеримо по-могъщи, отколкото сте вие. Зад тези кралства лежат неизмерими джунгли от варварство, разпрострели се вече върху почти цялата Империя. В тези джунгли е останало това, което някога се е наричало Галактическа Империя – отслабена и загниваща, но все още могъща.

Хари Селдън вдигна книгата и я отвори. Лицето му стана тържествено.

– И нито за минута не забравяйте, че съществува друго Основание, създадено преди осемдесет години; Основание на другия край на Галактиката, там, където свършват звездите. В нужната минута те винаги ще ви дойдат на помощ. Господа, деветстотин и двадесет години от Плана лежат пред мен. Проблемът е във вашите ръце! Решавайте го!

Той сведе погледа си към книгата и изчезна. Светлината в помещението отново ярко пламна. През започналия шум на разговора Ли се наведе към ухото на Хардин и прошепна:

– Той не каза кога ще се върне.

– Знам – отговори Хардин, – но се надявам, че това ще стане когато ние с тебе вече тихо и спокойно ще лежим в гробовете си!

## ЧАСТ IV. ТЪРГОВЦИ

### 1.

Търговци... винаги и навсякъде преди политическата хегемония на Основанието вървяха търговците, които проникваха в най-отдалечените ъгълчета на Периферията. Между връщанията им на Терминус можеха да минат месеци и години, мъничките си кораби те винаги ремонтираха сами, от честността им можеше да се желае и повече, смелостта им...

И въпреки всичко това, те имаха власт, много по-продължителна от псевдорелигиозния деспотизъм на четирите кралства...

Разказваха се легенди за тези силни и винаги самотни хора, които – на шега или сериозно – бяха обявили за свой девиз едно от изказванията на Салвор Хардин: „На високоморалния човек това му свойство никога не трябва да му пречи да върши добри дела“. Сега е трудно да се каже кои легенди за тях са истина, а кои – измислица. Вероятно всички те са малко преувеличени...

Галактическата енциклопедия

Лиммар Пониетс беше абсолютно гол, когато го завари звънът на предавателя, което доказва, че в старите анекдоти за телепосланията и баните има частица истина, дори когато става дума за космическото пространство, за отдалечените трасета на Галактическата Периферия.

За щастие отсекът на кораба, непредназначен за търговски стоки, е съвсем малък. Толкова малък, че душът и горещата вода са разположени в помещение два на четири, и на десет фута от пулта за управление. Пониетс достатъчно ясно чу сигнала на предавателя.

С ругатня той излезе от банята, ръсейки парцали пяна, за да премине на прием, и след три часа втори търговски кораб се приближи до неговия, и ухилен юноша влезе през тръбата, съединяваща корабите.

Пониетс побутна най-добрия си стол към госта и седна на въртящия се стол на пилота.

– Какво искате от мен, Горм – мрачно попита той. – Защо изведнъж решихте да ме догонвате, и то на такова разстояние от Основанието?

Лес Горм извади цигара и отрицателно поклати глава.

– Аз ли? Откъде-накъде! Просто сглупих, че се приземих на Глип-тале IV един ден след като мина пощата. И те ме изпратиха да ви предам това.

Мъничко блестящо цилиндърче премина от ръка в ръка, и Горм добави:

– Лично писмо, свръхсекретно! Не може да се предава през надпространството, и така нататък. Поне аз разбрах така. Във всички случаи това е лична капсула, и можете да я отворите само вие.

Пониетс с отвращение погледна цилиндърчето.

– Виждам. Нито веднъж не съм чувал с такова писмо да е съобщена радостна вест.

Цилиндърчето се отвори в ръката му и тънкият прозрачен лист хартия се разгъна. Очите му бързо бягаха по редовете на посланието, защото когато се появи последната част от листа, първата потъмня и се сви. След минута и половина листът съвсем почерня и се разпадна.

– О, Велики Космосе и цяла Галактико! – изви Пониетс.

– Може би ще мога да ви помогна с нещо – спокойно каза Лес Горм, – или всичко е прекалено секретно?

– Мога да ви кажа, вие сте член на Гилдията. Трябва да се отправя към Аскон.

– Натам? Защо?

– Те са взели в плен един търговец. Но не говорете за това на никого.

Лицето на Горм стана зло.

– Взели са в плен? Но това е нарушение на конвенцията.

– Намесата във вътрешната политика е също нарушение на конвенцията.

– О! Значи той го е направил?

Горм помълча.

– Кой е този човек? Познавам ли го?

– Не – рязко отговори Пониетс и Горм разбра намека и спря да задава въпроси.

Пониетс стана и се загледа през илюминатора. Известно време той мърмореше ругатни по адрес на тази мъглива част на Галактиката, след което високо каза:

– Проклета работа! И аз няма нищо да спечеля.

В очите на Горм внезапно блесна разбиране.

– Хей, приятел, та Аскон е затворена община!

– Именно. Там не можеш да продадеш и джобно ножче. Те не

купуват никакви атомни прибори. В моите трюмове е пълно със стоки и да летя натам е равносилно на самоубийство.

– И няма ли начин да се избавите от поръчението?

Пониетс разсеяно поклати глава.

– Познавам този момък. Не мога да оставя приятеля си в беда. Както са казвали по-рано, отдавам се в ръцете на Галактическия Дух и весело вървя по предначертания от него път.

– Какво, какво? – с недоумение каза Горм.

Пониетс го изгледа и късо се разсмя.

– Съвсем забравих. Вие нали никога не сте чели „Книгата на духовете“?

– Не съм и чувал за нея – отговори Горм.

– Щеше да ви се наложи, ако бяхте учили в духовна семинария.

– Духовна семинария? За да стана свещеник?

Горм беше явно шокиран.

– Боя се, че е така. Това е моят позор и най-страшната ми тайна. Макар че аз се оказах не по зъбите на нашите Свети Отци. Те просто ме изхвърлиха по причини, достатъчни, за да се заеме с по-нататъшното ми образование Основанието. Е, добре, това не е интересно. Поо-добре кажете, как върви търговията ви тази година?

Горм угаси цигарата и нахлупи шапката си.

– Сега возя последния товар. Мисля, че всичко ще бъде наред.

– Щастливец – изказа завистта си Пониетс, и дълго след като Горм си отиде, седя замислено в креслото.

И така, Ескел Горов е попаднал на Аскон и на всичкото отгоре е влязъл в затвора!

Това беше лошо! Честно казано, много по-лошо, отколкото това изглеждаше на пръв поглед. Д кажеш на любопитния юноша, че не е станало нищо страшно, за да го оотбиеш от следата и да го накараш да си гледа своята работа беше едно, а да гледаш истината в очите – съвсем друго.

Защото Лиммар Пониетс беше един от малкото, които знаеха, че Търговецът-Майстор Ескел Горов беше съвсем не търговец, а съвсем друго лице.

Какво?

Агент на Основанието!

## 2.

Две седмици! Две загубени седмици!

Седмица, за да попадне на Аскон, намиращ се на края на Периферията, и където го посрещна цяла флотилия от военни кораби. Каквато и да беше детекторната им система, тя работеше доста добре.

Те бавно го обкръжиха, без да подават никакви сигнали, и насочиха звездолета му към централното слънце на Аскон.

Пониетс лесно можеше да се справи с тях. Тези кораби бяха тралери на отдавна мъртвата и забравена Галактическа Империя. Това бяха по-скоро оперативни, отколкото военни крайцери, нямащи никакво атомно оръжие – абсолютно безвредни, макар и живописни елипсоиди. Но Ескел Горов беше техен пленник, а той не биваше да бъде загубен. Асконийците навярно добре разбираха това.

И още една седмица – седмица, за да се провери между тълпите от младши служители, които служеха за буфер между Великия Майстор и външния свят. Всеки дребен помощник-секретар изискваше грижи и търпение. Всеки трябваше дълго да бъде уговарян, за да постави цветистия си подпис, даващ право на обръщане към по-горен началник.

И за пръв път през целия си живот Пониетс видя, че документите му на търговец не правят никакво впечатление.

И сега, най-накрая, Великият Майстор беше зад охраняваната от стражите врата – и две седмици бяха загубени.

Горов все още си оставаше пленник, а товарът на Пониетс се търкаляше като безполезна купчина в трюмовете на кораба.

Великият Майстор не смайваше с ръста си. Това беше дребен човек с плешива глава и много набръчкано лице. Шията му беше увита в огромна блестяща кожена яка и под тежестта ѝ тялото на Великия Майстор изглеждало неподвижно.

Той едва-едва разтвори пръсти и тълпата въоръжени хора се раздели, образувайки проход, по който Пониетс се добра да държавното кресло.

– Не разговаряйте – отривисто каза Великият Майстор и отворената вече уста на Пониетс веднага се затвори.

– Така. – произнесе първенецът на Аскон с явно облекчение. – Не мога да понасям празните приказки. Вие не можете да ме заплашвате и аз не признавам ласкателствата. Няма смисъл да предявявате и претенции. Вече и аз не знам колко предупреждения съм отправил, че не ми

трябват никакви дяволски ваши машини. Вас, скитниците, просто ви тегли към Аскон.

– Сър, – спокойно отговори Пониетс, – аз и не смятам да оправдавам търговеца, за когото става дума. Нашата политика се състои в това да не се налагаме на тези, на които не сме нужни. Галактиката е голяма и и по-рано са ставали случайни нарушения на границите. Това е просто плачевна грешка.

– Че е плачевна не подлежи на съмнение – изграчи Великият Майстор. – Но дали е грешка? Вашите хора от Глиптале IV започнаха да се мъкнат с молби за помилване два дена след като този подлец беше хванат. За вашето пристигане те ме предупредиха сигурно хиляда пъти. Изглежда, че това е добре организирана спасителна кампания. Вие предприехте много действия – прекалено много за грешка, била тя плачевна или не.

Черните очи на асконца гледаха презрително. Той не остави Пониетс да си поеме дъх.

– И точно търговците, летящи от свят на свят като луди мухи, и прекрасно знаещи къде какво се намира, се приземяват на най-големия свят на Аскон, а след това заявяват, че просто са се заблудили и са объркали границите, без да искат? Глупости.

Пониетс се намръщи вътре в себе си, макар че на лицето му нищо не се отрази. Той упорито каза:

– Ако опитът за търговия е бил преднамерен, Ваше Височество, той е незаконен и противоречи на строгите постановления на нашата Гилдия.

– Именно незаконен – късо отговори асконецът. – Толкова незаконен, че вашият приятел може да заплати за това с живота си.

Всичко вътре в Пониетс замря. Но гласът му беше достатъчно решителен.

– Смъртта, Ваше височество – каза той – е толкова необратим и абсолютен феномен, че, разбира се, винаги може да се намери друг изход от положението.

Последва пауза, а след това прозвуча внимателният отговор:

– Чувал съм, че Основанието е неизмеримо богато.

– Богато? Разбира се. Но нашите богатства са именно тези, от които вие се отказвате. Нашите атомни прибори струват...

– Вашите атомни прибори не струват и пукнат грош, защото са лишени от родова благословия. Вашите стоки са порочни и проклетни и се намират под нашата родова забрана.



Изреченията бяха изказани с безстрастен тон. Така се произнасят формули.

Клепачите на Великия Майстор се спуснаха и той каза с намекващ тон:

– Нямате ли никакви други ценности?

Търговецът не забеляза многозначителността на въпроса.

– Не разбирам. Назовете сами това, което искате.

Асконецът разтвори ръце.

– Вие искате да получите от мен нещо определено, и въпреки това питате какви са моите желания. Няма да стане така. Според мен ще се наложи вашият приятел да понесе наказанието за светотатството, което е извършил. Такъв е законът на Аскон. Смърт в газова камера. Ние сме справедлив народ. И най-бедният селянин в подобен случай не би пострадал повече, и дори самият аз бих понесъл точно такова наказание.

Пониетс безнадеждно промърмори:

– Ваше Височество, ще ми бъде ли разрешено да поговоря с пленника?

– Асконийският закон – студено отговори Великият Майстор, – не допуска никакви отношения с осъдените престъпници.

В дъното на душата си Пониетс се прекръсти.

– Ваше Височество, аз ви моля да окажете милосърдие на човешката душа в този час, когато тя трябва да напусне земната си обвивка. Той е бил лишен от духовна благословия през цялото това време, когато животът му се е намирал в опасност. Дори сега той може да се пресели в друг свят неподготвен от всевишния Дух, който управлява своя свят.

Бавно и презрително Великият Майстор попита:

– Вие сте Утешител на Душите?

Пониетс смирено отпусна глава.

– Така са ме учили в Духовната Семинария. В огромната пустота на космоса ние, странстващите търговци, имаме нужда от такива хора като мен самия, които се грижат за духовната страна на този живот, изпълнен с комерция и гонитба след мирските блага.

Първенецът на Аскон замислено прехапа долната си устна.

– Всеки човек трябва да готви своята душа за пътя към духовете-предци. Но никога преди не съм мислил, че търговците са вярващи.

### 3.

Ескел Горов се размърда на кревата си и откряна едно око, чувайки как се отваря тежката стоманена врата. Горов извика и скочи на крака.

– Пониетс! Все пак те изпратиха?

– Чиста случайност – с горчивина в гласа отговори Пониетс, – а може би дело на персоналният ми зъл гений. Точка първа: ти си попаднал в бъркотия на Аскон. Точка втора: моят търговски маршрут, известен на Комитета по Търговията минаваше на петдесет парсека от тази система точно по времето на точка първа. Точка трета: ние сме работили заедно и преди, и Комитетът знае това. Кажете, нима е възможно след всичко това да се говори за някаква случайност? Според мен, отговорът е ясен от само себе си. Да, може.

– Бъди внимателен – нервно каза Горов. – Може би ни подслушват. Но си ли Изкривител на Полето?

Пониетс тръсна ръката си, на която висеше красива гривна, и Горов се успокои.

Пониетс се огледа. Килията беше голяма и празна. В нея не миришеше на нищо лошо.

– Не е лошо – каза той. – Тук не ти досаждат особено.

Горов нетърпеливо махна с ръка.

– Как успя да стигнеш до мен? Седя тука съвършено сам вече две седмици.

– От самия ден на пристигането ми, нали? Слушай, струва ми се, че нашето старче, което тук управлява планетата, си има слабости. Той не обича празните разговори, затова аз рискувах, и изглежда спечелих. Намирам се тук в качеството на твой духовен наставник. Той е набожен човек и в него има нещо такова. Той няма да се замисли да ти пререже гърлото, ако това е необходимо, но не иска да излага на опасност твоята безсмъртна и проблематична душа. Типичен пример от емпиричната психология. Търговецът трябва да знае по малко от всичко.

Горов сардонически се усмихна.

– А ти също си учил в духовно училище. Ти си славен момък, Пониетс. Радвам се, че изпратиха теб. Но Великият Майстор надали се тревожи толкова силно за моята душа. Не спомена ли той нещо за откуп?

Очите на търговеца се присвиха.

– Той едва намекна, и аплашваше с газова камера. Аз не исках нито

дза рискувам, нито да бързам. Това можеше да бъде капан. Значи това е обикновено изнудване, така ли? И какво иска той?

– Злато.

– Злато?

Пониетс се намръщи.

– Самият метал? Защо?

– Това е техният начин на заплащане.

– И откъде да взема злато?

– Откъдето искаш. Това е важно. Докато Великият Майстор чувства миризмата на злато, аз съм в безопасност. Обещай му да намериш колкото му трябва. След това се върни на Основанието, ако това стане необходимо, и няма да намериш повече метал никъде. Когато ме освободят, ще ме изпратят до границите на системата и там ще се разделям.

– И после ти ще се върнеш обратно и ще пробваш пак?

– Задачата ми се състои в това да продам атомни прибори на Аскон.

– Ще те хванат, преди да прелетиш в космоса и един парсек. И ти също знаеш това.

– Не го зная – отговори Горов. – А и да го знаех, това нямаше да промени нищо.

– Втория път просто ще те убият.

Горов сви рамене.

– След като ще трябва да говоря с Великия Майстор, – каза Пониетс – искам да знам цялата история. Досега действах на сляпо. Някои мои твърдения едва не го доведоха да припадък.

– Всичко е много просто – отговори Горов. – Единственият начин да бъде подсигурена безопасността на Основанието тук, на Периферията, е да бъде създадена контролирана от религията комерческа империя. Все още сме твърде слаби, за да осъществяваме политически контрол. Всичко, което можем, е да имаме власт над Четирите кралства.

Пониетс кимна.

– Разбирам. И всяка звездна система, която отказва да купува нашите атомни прибори, не може да бъде съответно контролирана чрез религията...

– И става, следователно, гнездо на независимост и враждебност. Правилно.

– Какво пък. Всичко това е теория. Но защо все пак не може да им се продава? Някаква своя вяра ли имат? Великият Майстор спомена нещо от този род.

– Религията при тях е приела формата на преклонение пред

предците. Традициите им говорят за жестокото минало, от което те са били спасени от простите и добродетелни герои от по-старите поколения. Става дума за промените от анархическия период преди сто години, когато последните войски на бившата Империя са били изгонени от тук и на тяхно място е било създадено съвременното правителство. науката и особено атомната енергия са станали за тях символ на стария имперски режим, за който те си спомнят единствено с ужас.

– Така ли? Но те имат прекрасни компактни звездолети, които ме намериха на два парсека от системата. Според мен тук мирише на атомна енергия.

Горов сви рамене.

– Тези кораби без всякакво съмнение са обикновени тралери на старата Империя. Може би са на атомно задвижване. Това, което имат, те го пазят. Работата е там, че те не искат нищо да придобият, и вътрешната им икономика никъде не използва атомната енергия. Ето това трябва да го променим.

– И как смятате да го направите?

– Като сломя съпротивата им поне за нещичко. Простичко казано, ако успея да продам на някой дворянин дори джобно ножче със сгъваемо острие, в неговите интереси ще бъде да излезе закон, според който той има право да го използва. Разбирам, че звучи глупаво, но е абсолютно правилно от гледна точка на психологията. Да направиш нужната продажба в необходимия момент значи да създадеш проатомна партия в правителството.

– И с тази цел са изпратили теб, докато аз бях нужен само за да внеса откупа и да изчезна, докато ти продължаваш опитите си? Според мен това се нарича да не виждаш по-далече от носа си.

– Какво имаш предвид? – внимателно попита Горов.

– Слушай.

Пониетс внезапно почувствува, че е уморен.

– Ти си дипломат, а не търговец, и колкото и да се наричаш търговец, от това няма да станеш такъв. С това трябва да се заеме някой, който с това се е занимавал цял живот, а аз седя тук с пълен товар стоки, и скоро ще банкрутирам, понеже няма на кого да ги продам.

– Ти какво, смяташ да рискуваш живота си заради чуждата работа ли? – измъчено се усмихна Горов.

– Искаш да ми внушиш – отговори Пониетс, – че го правя от патриотизъм, а търговците са напълно лишени от такова чувство.

– Напълно правилно. Пионерите винаги са лишени от такова

чувство.

– Е, добре, няма да споря. Разбира се, нямам намерение да се мотая по целия космос, за да спася Основанието. И през ум не ми минама. Но аз търгувам, за да правя пари, а тук ми се предоставя шанс. Ако това освен другото ще помогне и на Основанието – чудесно. А аз съм рискувал живота си при още по-малки шансове, отколкото сега.

Пониетс се надигна и Горов стана заедно с него.

– Какво смяташ да правиш?

Търговецът се усмихна.

– Засега нямам понятие. Но ако работата е само в това, да се продаде нещо, аз съм за. Като правило, аз не съм алчен, но имам свои принципи. И досега нито веднъж не съм попадал на своята стока.

Вратата на камерата се отвори почти веднага, щом той почука, и двамата стражи го поведоха между себе си.

#### 4.

– Показателно изказване! – намръщено каза Великият Майстор.

Той седеше, целият загърнат в кожи, тънката му ръка стискаше желязната тояга, която той използваше като бастун.

– И злато, Ваше Височество.

– И *злато* – небрежно се съгласи Великият Майстор.

Пониетс постави пред себе си кутията и я отвори с цялата увереност, на която беше способен. Той се чувствуваше самотен пред общата враждебност, както когато летеше за първа година. Полукръгът брадати Съветници, които го заобикаляха, го гледаше с пълно неодобрение. Сред тях беше Ферл, фаворит със слабо лице, който седеше от дясната страна на Великия Майстор и гледаше Пониетс с открита враждебност. Пониетс го беше срещал веднъж и веднага го набеляза като свой пръв враг, и съответно първа жертва.

Зад вратите на залата една малка армия очакваше събитията. Пониетс беше твърде ефективно изолиран от своя звездолет, той нямаше никакво оръжие, ако не броим опитите за подкуп, а Горов си оставаше заложник.

Той направи последните съединения на тромавото чудовище, което му струваше седмица напрегнат труд, и за кой ли път горещо се помоли оловният кварц да задържи напрежението.

– Какво е това? – попита Великият Майстор.

– Това е – отговори Пониетс, като отстъпи назад – малък прибор, който сглобих със собствените си ръце.

– Това и така е ясно, но мен ме интересува свършено друго. Това един от вашите зли вълшебни отвратителни прибори ли е?

– Той работи с атомна енергия, – тържествено си призна Пониетс, – но на никого от вас няма да му се наложи дори да се докосне до него. Аз ще направя всичко сам, и ако този прибор е проклет, то нека грехът падне върху моята душа.

Великият Майстор със заплашителен жест протегна желязната си тояга към прибора, и устните му бързо и безмълвно се раздвижиха в очистителна молитва. Слаболицият Съветник, седнал отядно, наклони рижите си мустаци към неговото ухо и зашепна нещо. Първенецът на Аскон нетърпеливо се отдръпна.

– И каква връзката между вашия прибор на злото и златото, с което смятате да откупите своя земяк?

– С помощта на този прибор – отговори Пониетс, като постави ръка на централната камера и меко поглади разкривените ѝ страни, – аз мога да превърна желязото, което ми дадете, в злато от най-чиста проба. Това е единственият прибор, известен на човека, който превръща желязото, уродливото желязо, Ваше височество, с което е обковано и креслото, на което седите, и стените на това здание в блестящо, тежко, жълто злато.

Пониетс чувствуваше, че е намерил правилния път. Думите му, както винаги, когато продаваше нещо, течаха леко, спокойно, уверено. Маркар че Великият Майстор по-скоро го интересуваше съдържанието, а не формата.

– Виж ти! Трансмутация? Вече сме срещали глупаци, които твърдят, че могат да направят това. Те заплатиха скъпо за своето светотатство.

– И преуспяха ли?

– Не.

Върху лицето на Великия Майстор се отрази студено изумление.

– Успехът в производството на злато би бил престъпление, което щеше да бъде изкупено от резултата. Но престъпният опит, ако при това е и неудачен, се наказва със смърт. Ето, опитайте се да направите нещо с жезъла ми.

И той удари с тоягата си по пода.

– Ваше Височество ще трябва да ме извини. Моят прибор е само един малък модел, направен от самия мен, а вашият жезъл е твърде голям.

Мъничките святащи очи на Великия Майстор обиколиха стаята и спряха.

– Рандал, вашите ордени. По-бързо, ако се наложи, ще ви ги върна двойно.

Ордените обиколиха кръга от ръка на ръка. Великият Майстор замислено ги претегли на ръка.

– Дръжте – каза той и ги хвърли на пода.

Пониетс се наведе да ги вземе. Той с труд отвори цилиндричната камера, и запремигва от напрежение, старасейки се акуратно и точно да постави ордените в центъра на анодния екран. После можеше и да не се наложи да внимава толкова, но сега не трябваше да стане провал.

Трансмутационният апарат злорадо пращя цели десет минути, и в стаята постепенно се появи миризма на озон. Асконийците, мърморейки, се отдръпнаха назад, и отново Ферл настойчиво прошепна нещо на ухото на началника си. Изразът на лицето на Великия Майстор беше каменен. Той не помръдна.

И четките бяха златни.

Пониетс с поклон ги протегна на Великия Майстор и прошепна „Ваше Височество“, но старецът се поколеба, след което даде знак търговецът засега да ги задържи. Той се загледа в апарата.

Пониетс бързо каза:

– Господа, това е злато. Злато от първото до последното парченце. Ако не вярвате, можете да го подложите на какъв да е физически или химически опит. Невъзможно е да бъде отличено от обикновеното злато, което се намира в земята. И може да бъде направено от всякакво желязо. Ръждата също няма да попречи, също и умерени добавки от други метали...

Но Пониетс говореше само за да запълни някак всеобщото мълчание. Ордените висяха от ръката му и златото говореше за себе си само.

Великият Майстор накрая бавно протегна ръка и тогава се номеси теснолицият Ферл.

– Ваше Височество, това злато е от отровен извор.

Пониетс възрази.

– Розата може да израсте от калта, Ваше Височество. Когато Вие търгувате със съседите си, вие купувате от тях най-разнообразни стоки, без да питате, откъде те са ги взели: от прекрасните машини, благословени от вашите добри предци, или от някакви космически търговци-негодници. Защо да разговаряме, нали ви предлагам не прибора, а златото.

– Ваше Височество, – каза Ферл, – вие не отговаряте за

чуждоземци, чиито постъпки не одобрявате и за които нищо не знаете. Но да се съгласите да приемете това псевдозлато, което беше греховно направено от желязо във ваше присъствие, пред вашите очи и с вашето одобрение – това значи да оскърбите живите души на нашите свети предци.

– И все пак златото – това е злато, – със съмнение отговори Великият Майстор, – и то ни е дадено свише, за да разменяме нищожната личност за чист и благороден метал. Ферл, според мен вие сте прекалено строг.

Но той отдръпна ръката си.

Пониетс веднага се намеси.

– Вие сте самата мъдрост, Ваше Височество. Да се отдалечиш мъничко от закона и да направиш такъв невинен обмен не значи нищо, и благородните свети души на вашите предци ще останат не само спокойни, но и доволни. Та нали само вие можете да направите блестящ златен орнамент, от който те ще бъдат само доволни. И нали ако златото можеше да бъде зло само по себе си, ако това изобщо беше възможно, това зло не би могло да остане, ако вие употребите метала за такава благородна цел, като успокоението на душите на вашите предци.

– Кълна се в костите на дядо си! – разпалено възкликна Великият Майстор. На лицето му се отрази явно удивление, а устните му се разтвориха в усмивка.

– Ферл, какво ще кажете за този млад човек? Аргументът му е неоспорим. Така неоспорим, както и свещените слова на моите предци.

– Изглежда, че е така – мрачно отговори Ферл. – Разбира се, ако тази неоспоримост не е поредната хитроумна уловка на Злия Дух.

– Ще стигна дори по-далече – внезапно каза Пониетс. – Смятайте това злато за обикновен залог. Положете го на олтарите на своите предци, като приношение, и ме задръжте за тридесет дни. Ако до края на този срок няма никакво неудоволствие от тяхна страна, ако не станат никакви нещастия, това, разбира се, ще бъде доказателство, че те приемат това приношение. Нима може да се предложи повече?

И когато Великият Майстор се надигна, за да огледа своите придворни и да види кой не е съгласен, той не забеляза нито сянка от съмнение по лицата им. Дори Ферл подъвка висящия си мустак и късо кимна.

Пониетс се усмихна и помисли за ползата от религиозното си образование.



## 5.

Преди да успее да организира среща с Ферл, мина още една седмица. Пониетс чувствуваше напрежение, но вече беше успял да привикне към усещането за физическа безпомощност. Наложил му се да напусне пределите на града под стража. Под стража се намираще и във вилата на Ферл. Не му оставаше нищо друго, освен да се примирява с това и дори да не се оглежда през рамо.

В домашна обстановка Ферл изглеждаше и по-висок и по-млад, отколкото тогава в полукръга на Старейшините. В домашните се дрехи той изобщо не приличаше на Старейшина.

– Вие сте странен човек – рязко каза той.

Очите му бяха полузатворени и клепачите леко трепереха.

– През последната седмица и особено през последните два часа вие говорите само за това, че ми е необходимо злато. Това е безполезен труд, тъй като на кого то не е нужно? Нека да придвижим разговора по-нататък.

– Това не е просто злато – предвидливо каза Пониетс. – Не е *просто* злато, не е някоя и друга монетка. Ние говорим сега за това, което стои зад това.

– Какво може да стои зад златото? – каза Ферл с изкривени в насмешка устни. – Не смятате ли вие да направите пред мен още една тровама демонстрация?

– Тровама?

Пониетс леко се намръщи.

– Безусловно.

Ферл скръсти ръце на гърдите си и замислено поглади брадичката си.

– Не ви осъждам. Вие направихте всичко тровама с определена цел, сигурен съм в това. И, разбира се, щях да предупредя Негово височество за това, ако знаех причината. Та нали ако бях на ваше място, аз щях да направя това злато на кораба си, а след това да го предложа срещу пленника, без да предизвиквам толкова съмнения и спорове, колкото възникнаха в резултат на вашата демонстрация.

– Вярно е, – съгласи се Пониетс, – но тъй като на своето място съм аз, се реших на тази стъпка, за да привлеча вниманието ви.

– Така ли? Само затова?

Ферл не се и опита да скрие презрителното си удивление.

– И очистителния срок от тридесет дни също ли го предложихте, за да получите нещо по-съществено от моето внимание? Ами ако се изясни, че златото не е чисто?

Пониетс също си позволи в отговор една мрачна шега.

– Когато пробата му ще я оценяват хора, заинтересовани в това то да бъде чисто?

Ферл вдигна поглед и се втренчи в търговеца. Той изглеждаше едновременно удивен и удовлетворен.

– Разумно. А сега кажете, за какво ви е нужно да привлечете моето внимание.

– Моля. За краткото време, което прекарах тук, аз обърнах внимание на разни полезни сведения, които се касаят до вас и ме интересуват. Например: вие сте млад, твърде млад за Съветник, и произхождате от сравнително младо дворянско семейство.

– Не ви ли харесва произходът ми?

– Опазил ме бог. Вашите предци са велики и свещени, никой не смее да го отрича. Но има хора, които твърдят, че вие не сте член на някое от Петте Племена.

Ферл се облегна в креслото.

– Оказвайки уважение на всички, които са такива, – той не скриваше заплахата в гласа си – мога да кажа, че Петте Племена имат бедно семе и рядка кръв. Останали са живи не повече от петдесет членове на Племената.

– И все пак има хора, които твърдят, че Велик Майстор, предводител на нацията, не може да бъде човек от друг произход. И се говори също, че толкова млад и толкова бързо станал фаворит на Великия Майстор човек не може да няма могъщи врагове сред крупните държавни дейци. Негово Височество старее, и протекцията му ще свърши с неговата смърт, а тогава вашият враг несъмнено ще стане този човек, който ще тълкува словата на Духа.

– За чужденец вие сте успели да чуete прекалено много – рязко каза Ферл. – Такива уши се отсичат.

– Това никога не е късно да се направи.

– Нека теглим чертата – нетърпеливо каза Ферл и се размърда в креслото си. – Вие смятате да ми предложите власт и богатство, ако се съглася с вашите прибори на злото, които се намират на звездолета. Така ли е?

– Да допуснем, че е така. Какво можете да възразите? Да приведете обичайните си възражения за доброто и злото?

Ферл поклати глава.

– Съвсем не. Вашето мнение за нас е основано на езическия агностицизъм, но и аз не съм роб на нашата митология, макар че може така да изглежда. Аз съм човек образован, сър, и, надявам се, просветен. Пълната дълбочина на нашите религиозни обичаи – по-скоро в ритуален, отколкото в етически смисъл – е предназначена предимно за народните маси.

– Какви са тогава вашите възражения – меко настоя Пониетс.

– Именно в това. В масите. Лично аз може би бих искал да сключа с вас съглашение, но за да извлеча човек полза от вашите малки прибори, той трябва да ги използва. Как мога да стана богат и уважаван, ако ми се наложи да използвам... е, например обикновения бръснач в най-строга тайна и треперейки, че ще бъде разкрит? Дори ако съм гладко обръснат, как това ще ми помогне да стана богат? И как да избягна смъртта в газовата камера или разкъсването на парчета от тълпата, ако ме хванат да се бръсна?

Пониетс сви рамене.

– Вие сте прав. Като лекарство мога да ви предложа само да образувате вашия народ, за да започне той да използва атомната енергия за своя собствена полза и ваша изгода. Не отричам, работата ще бъде титанична, но ще се изкупи с лихвата. Но това е ваша лична работа и в настоящия момент говоря за съвсем друго. Защото аз не смятам да ви предлагам нито бръсначи, нито ножове, нито механичен боклукопровод.

– Какво тогава смятате да ми предложите?

– Злато. Просто злато. Вие можете да получите прибора, който аз демонстрирах миналата седмица.

Ферл целият се напрегна и кожата на челото му се сви, образувайки бръчки.

– Трансмутационния апарат?

– Да. Запасът от вашето злато ще се равнява на запаса от вашето желязо. Според мен това ще удовлетвори всички ваши нужди. Това ще удовлетвори дори самия Велик Майстор, въпреки вашата младост и всичките ви врагове. И това е безопасно.

– По какъв начин?

– Трябва да работите тайно от всички, което току-що ми казахте. Можете да скриете апарата в най-дълбоките тъмници на най-високите си крепости, в най-отдалеченото си имение, и той пак ще ви направи неизмеримо богат. Вие купвате златото, а не прибора, и на него не пише откъде се е взело, защото по никакъв начин не може да бъде отличено

от истинското.

– А кой ще работи с този прибор?

– Вие. Ще ви покажа как става, и след пет минути вие ще се справяте не по-зле от мен.

– А цената?

– Какво пък – много внимателно започна Пониетс. – Аз искам своята цена и та не е малка. В края на краищата аз живея от търговията. Да кажем... това е много ценна машина... вие ще ми дадете еквивалента на един кубически фут злато в чисто желязо.

Ферл се разсмя и Пониетс се изчерви.

– Искам да добавя, сър – добави той натегнато, – че можете да получите парите си обратно в течение на два часа.

– Точно така, и след час вие вече няма да сте тук, а приборът ще престане да работи. Нужна ми е гаранция.

– Давам ви думата си.

– Това е чудесна гаранция, – Ферл се поклонил иронично – но вашето присъствие ще ме уреди още по-добре. Мога да ви дам думата си, че ще ви платя една седмица след покупката, ако приборът работи.

– Невъзможно е.

– Невъзможно ли? Та вие сте заслужили смъртно наказание само с предложението да ми продадете нещо. Вие, разбира се, можете да се откажете от сделката, но имате само един избор: приборът или газовата камера утре сутринта. Обещавам ви.

Лицето на Пониетс остана неподвижно, но в очите му проблесна някаква искрица.

– Вие нечестно използвате положението си – каза той. – Поне ще потвърдите ли обещанието си писмено?

– И да стана също престъпник? Не, сър!

Ферл се усмихна с широка удовлетворена усмивка.

– Не, сър! От нас двамата само един е глупак!

С тих глас търговецът каза:

– Съгласен съм.

## 6.

Горов беше освободен на тридесетия ден и на негово място легнаха петстотин фунта най-чисто злато. И заедно с него освободиха неговия звездолет, който гарантирано не беше пипан от никого и беше престоял

цялото това време заключен.

След това малките звездолети ги изпратиха до границите на системата, съвсем както преди ги изпращаха до планетата.

Пониетс наблюдаваше мъничката, блестяща на слънцето точка, която беше корабът на Горов, и слушаше яския му далечен глас по предавателя.

– Не е това, което е нужно, Пониетс – говореше той. – Трансмутационният апарат няма да свърши работа. Впрочем, откъде го взе?

– Отникъде – търпеливо отговори Пониетс. – Сглобих го от детайлите на хранително-иррадиационната камера. Пък и в него няма нищо добро. Разходът на енергия е забранен в големи размери, иначе Основанието нямаше да търчи по цялата Галактика за тежки метали, а щеше да използва трансмутацията. Това е един от тези обикновени трикове, които знае всеки търговец, само дето никога не ми се беше налагало да превръщам желязо в злато. Но това впечатлява, и апаратът работи... временно.

– Добре. Но все пак този трик не ми върши работа.

– Аз те измъкнах оттук.

– Това също няма отношение към въпроса. Особено ако се има предвид, че аз се връщам веднага щом се избавим от този конвой.

– Защо?

– Ти сам си обяснил това на познатия си Старейшина.

Гласът на Горов се пресека.

– Когато ти си продавал апарата, си се аргументирал с това, че това е средство за постигане на цели и само по себе си няма никаква цена, че твоят Старейшина купува злато, а не прибор. Това е било великолепно от психологическа гледна точка, но...

– Но? – вежливо и спокойно повтори Пониетс.

Гласът от високоговорителя звучеше по-развълнувано.

– Но ние искаме да им продадем прибор, който би имал цена сам по себе си, което те ще поискат да използват открито, което ще ги накара да използват атомната енергия за собствена полза.

– Разбирам всичко това – меко отговори Пониетс. – Ти вече си ми го обяснявал веднъж. Но помисли сам какво ще последва след моята продажба. Докато трансмутаторът работи, Ферл ще сече златни монети, а той ще работи достатъчно дълго, за да мине той на следващите избори. Великият Майстор не е вечен.

– Разчиташ на съзнателността му ли? – студено попита Горов.

– Не... на разумната заинтересованост. Трансмутаторът ще му

помогне да стане Велик Майстор, други прибори...

– Не! Не! Ти бъркаш причината със следствието. Ще му помогне не трансмутаторът, а доброто добропорядъчно злато. Набивам ти това в главата вече половин час.

Пониетс се усмихна и седна по-удобно. Изглежда, стига. Няма нужда да дразни повече бедния момък. Гласът на Горов и така вече звучеше доста раздражено.

– Не забравяй другото, Горов – каза търговецът. – Още не съм свършил. Работата е и в другите апарати.

Настъпи кратко мълчание. След това гласът на Горов внимателно попита:

– Какви други апарати?

Пониетс автоматично посочи с ръка.

– Виждаш ли този ескорт?

– Виждам – късо отговори Горов. – Разкажи ми за приборите.

– Ще ти разкажа, ако не ме прекъсваш. Този ескорт се състои от лични звездолети на Ферл. Той измоли това за нас от Великия Майстор.

– И какво от това?

– Как мислиш, накъде ни ескортират те? В личните му рудници на една крайна планета на Аскон, ето къде. Слушай!

Пониетс неочаквано се разбушува.

– Казах ти от самото начало, че смятам да правя пари, а не да спасявам разни светове. Чудесно. Продадох трансмутатора на безценица. Не получих за него нищо, освен риска да попадна в газовата камера, а това трудно може да се нарече голяма печалба.

– Да се върнем на рудниците, Пониетс. Какво общо имат те тук?

– Как така какво? Смятам да спечеля. Ще натоварим олово, Горов. Ще напълня трюмовете си докрай, пък и в твоя звездолет ще влезе нещичко. Ще се спуснем на планетата с Ферл, а ти, старче, по-добре ме прикривай с всичките си оръдия – ами ако Ферл се окаже не толкова благороден, колкото иска да изглежда? От оловото и ще спечеля. Платиха ми с него.

– За трансмутатора?

– За целия ми товар атомни прибори, двойна цена, плюс комисионните.

Той вдигна рамене в едва ли не извиняващ се жест.

– Признавам си, че малко ги поизлъгах, но трябваше и аз да спечеля нещо, ти как мислиш?

Горов явно нямаше какво да каже. Накрая произнесе със слаб глас:

– Не би ли ми обяснил?

– Какво тук има да се обяснява? Това е очевидно, Горов. Този умник реши, че ме е хванал в капан, понеже неговата дума значи за Великия Майстор много повече от моята. Той взе трансмутатора. По законите на Аскон това е най-страшно престъпление. Но той винаги можеше да каже, че просто е искал да ме разобличи и е взел апарата от чисто патриотични съображения, за да ме обяви после за продавач на забранени стоки.

– Това е очевидно.

– Правилно, но тук работата съвсем не се състоеше в моята дума срещу неговата. Виждаш ли, Ферл никога дори не е и подозирал, че на света съществува такава подробност като портативния киномагнетофон.

Горов внезапно се разсмя.

– Именно – каза Пониетс, – той ме излъга. Всички карти бяха в ръцете му. Но когато аз като бито куче инсталирах трансмутатора, включих към него магнетофона и го извадих на следващия ден. В ръцете ми се оказа прекрасен запис на неговата светая светих и на самия него, бедния Ферл, управляващ прибора и кудукудякащ над първото получено злато като кокошка над яйце.

– И ти му показва записа?

– След два дена. Бедният, той никога не беше виждал тримерни цветни образи през целия си живот. Той твърди, че не е суеверен, но ако ти кажа, че някога съм видял човек така изплашен като него, наречи ме лъжец. Когато му казах, че съм свързал магнетофона си към централния площад на града, и че той ще се включи точно по обяд, когато там ще бъдат милиони фанатични асконийци, готови съответно да го разкъсат на парчета, Ферл се оказа на колене точно след половин секунда. Той беше готов да сключи с мен всякаква сделка.

– А ти? – личеше си, че Горов едва се съдържа да не се размее. – Имам предвид, наистина ли си го включил към градския площад?

– Не, но това няма значение. Сделката я сключихме. Той купи всичките ми прибори, а аз получих разрешение да изнеса толкова олово, колкото мога да отнеса. В този момент той вярваше, че аз мога всичко. Договорът е в писмен вид и аз ще ти дам копие, когато се спусна с него на планетата. Просто от предпазливост.

– Но ти си оскърбил неговото самочувствие – каза Горов. – Ще иска ли той да използва нашите прибори?

– Защо не? Това е за него единственият начин да покрие всичките си разходи, а ако и спечели от това, ще забрави своята гордост. И той *ще*

бъде следващият Велик Майстор, а по-подходящ за нас човек е невъзможно да се намери.

– Да. – каза Горов. – Това беше удачна сделка. Но ти използваш не съвсем честни прийоми при вършенето на работата си. Нищо чудно, че са те изгонили от семинарията. Нямах ли никакво чувство за морал?

– А какви бяха моите шансове? – с безразличен глас отговори Пониетс. – Освен това ти знаеш какво е казал Салвор Хардин за морала.



## ЧАСТ V ПРИНЦОВЕ НА ТЪРГОВИЯТА

### 1.

Търговци... с психоисторическа неизбежност икономическият контрол на Основанието нараствал. Търговците ставали по-богати, а с богатството идвала и властта...

Понякога хората забравят, че Хобер Мелю е започнал живота си като обикновен търговец. Но никога няма да забравят, че го е завършил като първия Търговски Принц...

Галактическата Енциклопедия

Джоран Сат сви пръсти с щателно маникюрирани нокти и каза:

– Това прилича на загадка. Струва ми се – казвам ви това в най-строга тайна – че настъпва още един от кризисите на Хари Селдън.

Събеседникът му пхна ръка в джоба на късото Смирнийско сако и измъкна цигара.

– Не знам, Сат. Като правило, политиците започват да крещат „Селдънов кризис“ при всички нови избори за кмет.

Сат леко се усмихна.

– Но аз нямам намерение да провеждам никакви предизборни кампании, Мелю. Заплашват ни с атомно оръжие, а ние не знаем откъде идва то.

Хобер Мелю от Смирно, Главен Търговец, пушеше спокойно, почти безразлично.

– Продължавайте. Ако имате още нещо за казване, говорете, не се стеснявайте.

Мелю никога не беше вежлив към хората от Основанието: той не правеше такива грешки. Той беше от друга планета, но смяташе, че мъжът винаги трябва да си остава мъж.

Сат включи тримерата звездна карта на масата. Той превключи нужните съединения и струпване от половин дузина звездни системи заблестя в червено.

– Това е Корелската република – спокойно каза той.

Търговецът кимна с глава.

– Бил съм там. Воняща дупка! Вие, разбира се, можете да я

наричате република, но кой знае защо там всеки път избират за Комдор член на фамилията Арго. И ако някой не харесва това, му се случва по нещо.

Той сви устни и повтори:

– Бил съм там.

– И сте се върнали, което не се удава на всеки. Три търговски кораба, неприкосновени съгласно Конвенцията, са изчезнали в територията на Републиката за последната година. А тези кораби са били въоръжени с обикновени ядрени бомби и силови полета.

– Какви са последните съобщения, предадени от тези кораби?

– Рутинни отчети и нищо повече.

– Какво казват по този повод корелийците?

Очите на Сат иронично заблестяха.

– Ние даже не можем да ги попитаме. Из цялата Периферия Основанието се държи на репутацията си на могъщо. Как смятате, можем ли да изгубим три кораба, а след това да започнем да подпитваме?

– В такъв случай може би ще ми кажете какво искате от мен?

Джоран Сат не си губеше времето с такива разкоши като раздражението. Като секретар на кмета той често съдържаше съветници от опозицията, хора, търсещи работа, реформатори и непризнати гении, които се кълняха, че сами са разработили този план, който е предложил Хари Селдън и че сега те могат да предскажат бъдещето. При този му богат опит трябваше да бъдат приложени твърде много усилия, за да покаже той раздражение.

Той разбрано отговори:

– Сега ще кажа. Виждате ли, загубата на три звездолета в един и същи сектор за една година не може да бъде случайност, а атомната енергия може да бъде преодоляна само чрез още по-голяма атомна енергия. Автоматично възниква въпросът: ако на Корелия имат атомно оръжие, то откъде те го вземат?

– И откъде?

– Има две възможности. Или корелийците сами са го направили...

– Ценно наблюдение!

– Много! Но съществува и друга възможност: предателство.

– Така ли мислите?

Гласът на Мелюу беше студен.

Секретарят спокойно отговори:

– В това няма нищо невъзможно. Откакто Четирите Кралства подписаха Конвенцията на Основанието ни се е налагало да си имаме раота

със значителни съпротивляващи се групи на много планети. Във всяко бивше кралство е имало свои недоволни, основно сред бившите благородници, които не се преструваха особено старателно, че обичат Основанието. Може би някои от тях са преминали от думи към дела.

Мелю беше доматеночервен.

– Ясно. Така че какво искате да ми кажете? Аз самият съм от Смирно.

– Зная. Вие сте смирниец, роден сте на Смирно, едно от бившите четири кралства. По рождение вие сте от друга планета и чужденец, с Основанието ви свързва само вашето образование. Известно е, че вашият дядо е бил барон по време на войната между Смирно и Лорис, и също че вашите фамилни владения са били конфискувани и разделени от Съф Сермак.

– Лъжа! Кълна се в космоса, това е лъжа! Дядо ми беше беден син на космически пилот, който умря, защото нямаше пари за въглища. Това беше още преди Основанието. Нищо не дължа на стария режим. Но аз съм роден на Смирно и не се срамувам нито от Смирно, нито от смирнийците, кълна се в Галактиката! Вашите идиотски намеци за предателство няма да ме накарат да целувам праха под краката на Основанието. А сега можете или да издадете заповед, или да ми предявите обвинение. Все ми е едно кое от двете.

– Мой скъпи Главен Търговец, мен ни най-малко не ме вълнува дали вашият дядо е бил крал на Смирно или последният просяк на планетата. Говорех за произхода и предците ви, само за да ви покажа, че това изобщо не ме интересува. Очевидно, вие не знаехте това. Нека да се върнем обратно на въпроса. Вие сте смирниец, познавате другопланетните жители. Освен това вие сте търговец, при това един от най-добрите. Вие сте бил на Корелия и познавате корелийците. Там ви предстои да се отправите.

Мелю дълбоко въздъхна.

– Шпионин ли ще бъда?

– Съвсем не. Обикновен търговец, но дъжте очите си широко отворени. Ако успеете да разберете откъде те получават оръжие... Искам да ви напомня, тъй като сте смирниец, че последните два изчезнали звездолета са били от Смирно.

– Кога трябва да отлети?

– Кога ще можете да подготвите кораба си за отлитане?

– След шест дни.

– Тогава и тръгнете. Подробностите ще научите в

Адмиралтейството.

– Добре.

Той се надигна, здраво стисна ръката на Сат и излезе.

Сат почака, внимателно потривайки ръце и отпусвайки се от нервното напрежение, после сви рамене и влезе в кабинета на кмета.

Кметът изключи телевизора и се облегна в креслото.

– Как ти се струва, Сат?

– Може би той е добър актьор – отговори Сат и замислено се загледа пред себе си.

## 2.

Беше същия ден вечерта и в ергенската квартира на Джоран Сат на двадесет и първия етаж на Хардинг Билдинг седеше и на малки глътки пиеше пиво Публис Манлио.

Стареешото леко тяло на Публис Манлио управляваше два от най-важните отрасли на Основанието. Първо, той беше чуждестранен секретар в кабинета на кмета, отговарящ за всички светове, с изключение на Основанието, и второ, беше Кардинал на църквата, Доставчик на Света Храна, Епископ на Храма, и така нататък в същия дух – можеше да се изброява до безконечност.

Той пиеше пиво и говореше:

– Но той не се съгласи де ви разреши да пратите този търговец. Това вече е нещо.

– Но това е толкова малко – отговори Сат. – Това няма да ни даде незабавни резултати. Ние работим твърде грубо, тъй като не можем да предвидим какво ще стане. Това е все едно да се бесим на безкрайно дълго въже с надеждата, че в края му непременно ще има примка.

В някои неща сте прав. И този Мелоу е способен човек. Какво ще стане, ако не успеем да го излъжем толкова лесно?

– Тук сме длъжни да рискуваме. Ако работата е в предателство, то в него участвуват способни хора. Ако не – то на нас ни е нужен способен човек, който ще може да узнае истината. И Мелоу ще бъде следен. Вашиата чаша е празна.

– Не, благодаря. Стига ми.

Сат напълни своята чаша и и търпеливо продължи нелекия за него разговор.

В каквото и да се състоеше този разговор, той завърши

неопределено, защото кардиналът внезапно попита нервно:

– Сат, какво сте намислил?

– Ще ви кажа, Манлио.

Тънките устни на Сат се раздвижиха в усмивка.

– Ние сега сме точно в центъра на поредния Селдънов кризис.

Манлио трепна, след това меко попита:

– Откъде знаете? Пак ли се е отворил Темпоралния Сейф?

– Не, приятелю мой, пък и не е задължително. Чуйте и сам си направете изводите. Откакто Галактическата Империя напусна Периферията и ни остави сами на себе си ни нито веднъж не сме имали противник, който разполага с атомна енергия. Това е първият случай. Това би имало голямо значение, дори ако няхахме други неприятности. А ние имаме. За пръв път за седемдесет години преживяваме голяма вътрешна политическа криза. И аз смятам, че такава синхронизация на външната и вътрешната криза прави извода ми безспорен.

Очите на Манлио се свиха.

– Ако няма други причини, това е недостатъчно. Досега сме преживели два Селдънови кризиса и двата пъти Основанието се е намирало под опасността от разрушение. Третият кризис не може да започне, докато тази опасност не стане очевидна.

Сат остана все така невъзмутим.

– Опасността се приближава. Всеки глупак може да каже, че е имало кризис, ако той вече е минал. Истинската държавна служба се състои в това да бъде разпознат този кризис още в зародиш. Манлио, ние с вас живеем на планирана за нас пътечка на историята. Ние знаем, че Хари Селдън е разработил историческите варианти на нашето бъдеще. Знаем, че един прекрасен ден ще възстановим Галактическата Империя. Знаем, че това ще отнеме около хиляда наши години. И ние знаем, че на този път ни чакат няколко тежки кризиса.

И така, първият кризис се е разrazil петдесет години след създаването на Основанието, а вторият – тридесет години след първия. Оттогава са минали почти седемдесет и пет години. Време е, Манлио, време е.

Последният неуверено се почеса по носа.

– И вие сте решили да се подготвите за този кризис?

Сат кимна.

– А аз – продължи Манлио – също ли трябва да играя в него някаква роля?

Сат отново кимна.

– Преди да отразим заплахата от външна атомна война ние трябва

да сложим ред у дома си. Тези търговци...

– А!

Кардиналът се напрегна, очите му се свиха.

– Да, да. Търговците. Те са полезни, но са твърде силни и твърде независими. Те са другопланетяни и имат прекрасно образование, несвързано с религията. От една страна, ние сами им дадохме това образование, от друга – загубихме след това религиозния контрол над тях.

– А ако ни се удаде да докажем предателство?

– Ако само това ни се удаде, тогава всичко става просто. Но нещата трябва да се пресекат в корена. Даже ако сред тях няма предатели, те са неопределен елемент в нашето общество. Те не изпитват към нас нито патротични чувства, нито обикновено уважение, нито вяра. Под тяхното твърдо ръководство външните провинции, които от времето на Хардин гледат на нас като на Светата Планета, могат да се отцепят.

– Разбирам всичко това, но изходът...

– Изходът трябва да бъде намерен бързо, преди Селдънският кризис да достигне максимума си. С опасността от атомна война и с нарастващи вътрешни безредици шансовете могат да се окажат не в наша полза.

Сат остави на масата празната чаша, която разсеяно въртеше в ръце.

– И това е вашата задача.

– Моята?

– Лично аз нищо не мога. Аз съм на държавна длъжност и нямам юридическа власт.

– Кметът...

– Невъзможно. Помислете само що за човек е това. Той е енергичен само когато трябва да се избегне някаква отговорност. Но ако възникне независима партия, заплашваща преизбирането му, той ще тръгне на-там, накъдето го поведем.

– Но, Сат, аз нямам никакви способности в политиката.

– Оставете това на мен. Кой знае, Манлио? От времето на Салвор Хардин длъжността на върховния Жрец и тази на кмета никога не са били заемани от един и същи човек. Но сега това може да стане, ако вие добре изпълните задачата си.

3.

А на другия край на града, в много по-домашна обстановка, Хобер Мелоу също имаше среща. Той слуша дълго и внимателно, а след това предпазливо каза:

– Да, слушал съм за вашите кампании за спечелване на търговско представителство непосредствено към Съвета. Но, защо аз, Твер?

Джейм Твер, който винаги говореше на място и не на място, със и без да го питат, че той е бил в първата група другопланетяни, получили образование на Основанието, отговори с нисък глас:

– Аз зная какво правя. Помниш ли кога се срещнахме за пръв път?

– На Конвенцията на Търговците.

– Точно така. Ти беше председател. Ти не остави от тези инати камък върху камък, ти им запуши устата завинаги. И сред народа на Основанието си популярен. Имаш обаяние, или поне твърдата репутация на човек, обичаш приключенията, което е едно и също.

– Чудесно – сухо отговори Мелоу. – Но защо точно сега?

– Защото сега ни попадна удобен случай. Знаеш ли, че министърът на Образованието е подал оставка? Това още не е обявено официално, но е така.

– Откъде знаеш това?

– От... няма значение.

Той недоволно махна с ръка.

– Това е вярно. Партията на Действието постепенно се разпада и ние можем да я довършим още сега, ако повдигнем въпроса за равни права за търговците, или, по-добре, за демокрацията.

Мелоу се облегна назад и се загледа в дебелиите си пръсти.

– Ясно. Но много съжалявам, Твер. Следващата седмица заминавам по работа. Ще ти се наложи да намериш някой друг.

Твер го изгледа.

– По каква работа? Каква ти работа?

– Свръхсекретна. Държавна тайна и така нататък. Говорих днес със собствения секретар на кмета.

– Змията Сат? – възбудено попита Джейм Твер. – Това е капан. Тази лисица просто иска да се избави от теб. Чуй, Мелоу...

– Спри!

Ръката на Мелоу падна върху свитите юмруци на неговия събеседник.

– Не се горещи. Ако това е капан, аз все някога ще се върна да си разчистя сметката. А ако не, тогава твоята змия Сат играе в наша полза.

Слушай, настъпва Селдънов кризис.

Мелю замълча, очаквайки бурна реакция, но такава не последва. Твер го зяпна в недоумение.

– Какво е това?

– Велика Галактико!

Мелю не издържа и избухна.

– Какво, по дяволите, сте правили в училище? С какво сте се занимавали там? Вие какво, шегувате ли се със мен, като задавате такива идиотски въпроси?

По-възрастният му събеседник се намръщи.

– Ако ми обясните...

Настъпи дълга пауза, а след това Мелю отпусна очи и със спокоен тон каза:

– Ще ви обясня. Когато Галактическата Империя започнала да се разпада по периферията и когато в тази периферия настъпил периодът на варварство, тя напълно отпаднала от Империята. Хари Селдън и неговата група психолози създали колония, Основанието, в центъра на цялото това варварство, за да можем да култивираме изкуство, наука и технология, и да създадем ядрото на Втора Империя.

– О, да, да, за това...

– Ощи ни съм свършил – студено каза Мелю. – Бъдещият път на Основанието е бил пресметнат според психоисторическите формули и по този път хората са били поставени в такива условия, че да преживеят серия от кризи, които на свой ред да подтикнат човечеството към по-бързо създаване на бъдещата Империя. Всеки кризис, всеки Селдънов кризис завършва епоха в нашата история. Сега ние се приближаваме към поредния кризис – трети поред.

– Да, разбира се!

Твер сви рамене.

– Сега си спомних. Но аз съм учил отдавна, преди теб.

– Добре, да забравим това. Работата е там, че сега ме изпращат право в центъра на този кризис. На никого не е известно какво ще стане, когато се върна, а избори за Съвета се провеждат ежегодно.

Твер вдигна глава.

– Надушил ли си някаква следа?

– Не.

– Но имаш някакви определени планове?

– Абсолютно никакви.

– Но...



– Никакво но. Хардин някога е казал: „Успехът не се постига само с планиране. Трябва да умееш и да мислиш.“. Аз смятам да мисля.

Твер неуверено поклати глава и двамата станаха, гледайки се един друг.

Неочаквано, но с тон, като че ли това се подразбира от само себе си, Мелору каза:

– Чуйте какво ще ви кажа. Не искате ли да полетите с мен, младежо? Не ме гледай така. Преди да станеш политик, ти си бил търговец. Поне така са ми казвали.

– Накъде ще летим?

– Към Васалийския провал. Не мога да ти кажа по-точно, докато не се окажем в космоса. Е, какво ще кажеш?

– А ако Сат реши, че е по-добре да не ме изпуска от очи?

– Не мисля. Ако той така желае да се избави от мен, защо да не се избави от двамата наведнъж? Освен това нито един търговец няма да излезе в космоса, ако не му разрешат да си избере собствен екипаж. Ще взема когото поискам.

В очите на по-възрастния заиграха пламъчета.

– Добре. Съгласен съм.

Той протегна ръка.

– Това ще бъде първото ми пътешествие от три години насам.

Мелору здраво стисна протегнатата ръка и отговори:

– Чудесно. Всичко е просто чудесно. А сега ще отида да събеа момчетата си. Не знаеш ли къде се намира докът на „Далечна Звезда“? Тогава до утре. Довиждане.

#### 4.

Корелия е доволно чест феномен в историята, република, в която първенецът има всички прерогативи на монарх, освен титлата му. И следователно в нея цареше обикновен деспотизъм, несдържан от обикновените влияния на законната монархия: кралската чест и придворния етикет.

В материално отношение благосъстоянието ѝ не беше високо. Дните на Галактическата Империя отдавна бяха отминали, не оставяйки след себе си нищо освен безмълвни паметници и развалини на постройки. Дните на Основанието още не бяха настъпили и под безпощадната власт на управителя ѝ, Комдор Аспер Арго, който беше въвел строги

ограничения за търговците и още по-строги забрани за мисионерите, те не можеха изобщо да настъпят.

Космодрумът беше остарял до пълна негодност и екипажът на „Далечна Звезда“ усети това много добре. Хангарите бяха в полуразрушено състояние, и Джейм Твер се намръщи, редейки пасианс.

– Тук е нелошо местенце за търговци – замислено каза Хобер Мелу.

Той спокойно оглеждаше местността през илюминатора. Засега почти нямаше какво да се каже за Корелия. Пътешествието мина без каквито и да било произшествия. Ескадронът от корелийски звездолети, които прехванаха „Далечна Звезда“ на подстъпите към системата, беше остатък от миналия разкош и смайваше с тромавостта си. Те се държаха на почтително разстояние и поддържаха тва разстояние и досега: вече цяла седмица молбите на Мелу за среща с представители на правителството оставаха без отговор.

– Тук е нелошо местенце за търговци – повтори Мелу. – Може да се каже, девствена територия.

Джейм Твер нетърпеливо вдигна глава и остави картите настрана.

– Какво в края на каищата смяташ да правиш, Мелу? Екипажът мърмори, офицерите са обезпокоени, а ад се учудвам...

– Учудваш се? На какво?

– На положението. И на тебе. Какво изобщо правим тук?

– Стоим.

Старият търговец изфуча и започна бавно да почервянява.

– Ти се носиш из облаците, Мелу – високо каза той. – Около космодрума има охрана, а над главата ни дежурят космолети. Ако те решат да направят от нас дупка в земята?

– Имаха на разположение за тази цел цяла седмица.

– Може би чакат подкрепления.

Очите на Твер бяха остри и проникателни.

Мелу рязко седна в креслото.

– Да, помислил съм за това. Виждаш ли, проблемът не е от лесните. Първо, ние долетяхме дотук без всякакви затруднения. Обаче това може да не значи нищо, тъй като са изчезнали все пак три кораба от триста. Твърде нисък процент. Но това също може да значи, че те просто имат малко кораби, въоръжени с атомно оръжие, и че те не се осмеляват да показват силата си без нужда, докато тя не нарасне.

– Но от друга страна това може да значи, че те все пак изобщо нямат атомна енергия. А може би и имат, и те щателно я крият, за да не

узнаем. Едно е да завладееш обикновен търговски кораб – лек и слабо въоръжен, а друго е да нападнеш кораб на Основанието, когато дори само фактът, че този кораб присъствува, може да говори за това, че Основанието подозира нещо.

– Сравни това...

– Почакай, Мелю, почакай.

Твер вдигна ръка.

– Ти буквално ме удави в речите си. Накъде клониш? Говори направо.

– Ще ти се наложи да изслушаш всичко, иначе няма да ме разбереш, Твер. Те не знаят какво аз правя тук, а аз не зная какво те имат. Но аз съм в такова тежко положение, защото съм сам, а те са цяла планета, при това може би разполагаша с атомна енергия. Аз не мога да си позволя да се отпусна. Разбира се, това е опасно. Разбира се, може би ни чака дупката в земята, но ние знаехме това от самото начало. Така че какво друго ни остава?

– Аз не... Какво е пък това?

Мелю търпеливо натисна копчето на видеомагнетофона. Екранът светна и на него се появи набръчканото лице на сержанта-часови.

– Какво има, сержант?

– Извинете ме, сър. Часовите пуснаха в звездолета мисионер от Основанието.

– Кого?

По лицето на Мелю заиграха ярки петна.

– Мисионер, сър. Той не нуждае от срочна хоспитализация, сър...

– Заради вас, сержант, скоро от такава ще се нуждае не само той. Заповядайте на екипажа да заеме местата си по боеви разчет.

Каюткомпанията на екипажа беше почти празна. Не минаха и пет минути от заповедта, а хората вече бяха до оръдията в бойна готовност. Във варварските анархични райони на космоса скоростта беше първа необходимост, а екипажът на Мелю беше един от най-добрите по скорост на изпълнение на заповедите му.

Мелю бавно влезе в каютата и огледа мисионера от главата до краката. Погледът му се плъзна по лейтенант Тинтер, който неуверено пристъпи от крак на крак, и по часовия сержант Демен, чието неизразително лице и здрава фигура се виждаха зад лейтенанта.

Главният Търговец се обърна към Твер и се замисли за секунда.

– Е, какво пък, Твер, събери тук всички офицери, с изключение на координаторите и проектантите. Екипажът да остане по местата си до

следваща заповед.

Настъпи петминутен отдых, по време на който Мелоу отвори вратите на всички тоалетни, погледна зад бара и дръпна тежките щори пред илюминаторите. За половин минута той напусна стаята, и когато се върна, мърмореше под нос нещо непонятно.

Влязоха офицерите. След тях се появи Твер и безшумно затвори след себе си вратата.

Мелоу спокойно каза:

– Първо, кой пусна тук този човек без моя заповед?

Часовият сержант направи крачка напред. Всички погледи се обърнаха към него.

– Извинявайте, сър. Пусна го не някой определен човек. Ние като че ли се съгласихме всички с това. Нали той е един от нас, така да се каже, а всички тези чужденци...

Мелоу го прекъсна.

– Аз ви разбирам, сержант, и даже много ви съчувствувам. Тези хора под ваше командване ли се намираха?

– Да, сър.

– Когато всичко свърши, ще ги изпратите за една седмица в казармения арест. Самият вие сте свободен от задълженията си за същия период от време. Ясно ли е?

Лицето на сержанта не се промени, но раменете му леко се приведоха. Той кратко отговори:

– Да, сър.

– Можете да вървите. Заемете поста си.

Вратата зад сержанта се затвори и в каютата се понесе лекият шум на разговора.

– За какво го наказва, Мелоу – намеси се Твер. – Ти знаеш, че тези корелийци убиват пленените мисионери.

– Нарушаването на заповедите ми е достатъчно лошо само по себе си, за да има каквото и да било оправдание. Нито един човек не трябваше да влиза или излиза от звездолета без моето лично разрешение.

Лейтенант Тинтер недоволно промърмори:

– Седем дни бездействие. Така никога няма да ви се удаде да поддържате дисциплината.

– Ще ми се удаде – с леден глас отговори Мелоу. – Какъв смисъл има дисциплината, ако условията са идеални? Нужна ми е дисциплина дори пред лицето на смъртта, иначе тя е безполезна. Къде е този свещеник? Дайте го насам.

Търговецът седна, гледайки облечената в червена мантия фигура, която доведоха пред него.

– Как се казвате, ваше преподобие?

– А?

Той се обърна към Мелу, леко олюлявяйки се. Очите на свещеника гледаха сяпа, на едно от слепоочията имаше пресен белег. Той не каза нито дума, и доколкото помнеше Мелу, дори не се помръдна през целия предишен разговор.

Твер направи крачка напред и каза с прегракнал глас, гледайки Мелу с разтревожени очи:

– Този човек е болен. Нека някой го изпрати до леглото. Заповядай да го сложат да почива, Мелу, и нека някой се грижи за него. Той е тежко ранен.

Дългата ръка на Мелу го отблъсна настрана.

– Не се намесвай, Твер, или ще те изгоня от каютата. И така, как се казвате, ваше преподобие?

Ръката на мисионера трескаво се сви във внезапен гърч.

– Ако вие сте просветен човек, спасете ме от тези езичници.

Той едва говореше.

– Спасете ме от тези негодници и варвари, които ме преследват и оскърбят Галактическия Дух със своите престъпления. Аз съм Джорд Парма от Анакреон. Получил съм образованието си на Основанието, на самото Основание, деца мои. Аз съм свещеник на Духа, посветен във всичките му тайни, пристигнал тук по повелята на вътрешния ми глас.

Той се задъхваше.

– Как страдах в ръцете на непосветените. Всички ние сме деца на Духа и в името на този Дух ви заклинам да ме спасите от тях.

Внезапно думите му бяха прекъснати от металически сигнал за тревога и глас:

– Виждат се военни сили на противника. Необходими са указания.

Мелу бясно изруга. Щракна превключвателя и извика:

– Продължавайте да наблюдавате! Това е всичко!

След това той върна превключвателя в предишното положение, приближи се до щорите на илюминатора, които се разтвориха при докосването му, и мрачно погледна навън.

– Военни сили на противника! Няколко хиляди войници, преоблечени като обикновена корелийска тълпа.

Шумът на тълпата достигна звездолета и на студената магнезиева светлина се виждаше, че предните редове се придвижиха малко напред.

– Тинтер!

Търговецът дори не се обърна, но шията му отзад почервения.

– Включете външния рупор и разберете какво искат. Попитайте има ли сред тях представител на закона. Нищо не обещавайте и не ги заплашвайте, иначе ще ви унищожа собственоръчно.

Тинтер се обърна и излезе от каютата.

Мелору почувствува, че го хващат рязко за рамото, и удари държащата го ръка. Това беше Твер. Той злобно прошепна на ухото му.

– Мелору, ти си длъжен да защитиш този човек. Няма друг начин да защитим честта си. Той е от Основанието, и, в края на краищата, е священник. Тези диваци... Чуваш ли ме?

– Отлично те чувам, Твер.

Гласът на Мелору прашеше.

– Имам тук по-важна работа от това да охранявам мисионери. И ще направя това, сър, което пожелае, и, кълна се в Селдън и в цялата Галактика, че ако се опиташ да ме спреш, ще те смажа. Не се изпречвай на пътя ми, Твер, или това ще свърши лошо за теб.

Той се обърна и тръгна към креслото си.

– Вие! Свети отче Парма! Знаете ли, че съгласно Конвенцията нито един мисионер няма право да стъпва на тяхна територия?

Отецът целият трепереше.

– Аз отивам там, накъдето ме зове Духът, сине мой. Когато непосетените отказват да видят светлината, нима това не е велик знак, че тя им е необходима?

– Това няма отношение към нещата, свети отче. Вие се намирате тук в нарушение на законите, както на корелийските, така и на тези на Основанието. По закон аз нямам право да ви взема под своята защита.

Мисионерът отново вдигна ръце. Объркването му беше преминало. Отвън през репродукторите се чуваше нечий глас и злобен шум в отговор. От този шум очите на священника станаха почти безумни.

– Чувате ли ги? Защо ми говорите за закона за човешкия закон? Има по-висши закони. Нима Галактическият дух не е казал: „Не стой със скръстени ръце, когато обиждат човек, твой брат“. И нима не той е казал: „Както ти се грежеш за сакатите и беззащитните, така за тебе ще се погрижат“. Нима нямате оръдия? Нима нямате кораб? И нима зад вас не стои Основанието? И нима над всички нас, над вселената, не цари Галактическият Дух?

Той спря, поемайки си дъх.

А след това усиленият глас от репродуктора замлъкна и в каютата

влезе лейтенант Тинтер. Той беше разтревожен.

– Говорете – рязко каза Мелоу.

– Сър, те искат човека на име Джорд Парма.

– В противен случай?

– Заплахите са много, сър. Трудно е да се разбере нещо. Те са прекалено много, и всичките крещят. Някакъв от тълпата крещи, че е началник на този окръг и има политическа власт, но според мен той говори от нечие име.

– От нечие или не от нечие – сви рамене Мелоу – той представя закона. Досега не ми се е налагало да се срещна с него. Но ако някой тук мисли, че може да ме учи какво да правя, аз с удоволствие ще го науча да не ми се меси в работите.

Пистолетът бавно обиколи целия кръг и се спря на Твер. С усилие на волята старият търговец отпусна мускулите на лицето си и разтвори юмруци. Дъхът му се изтръгваше от ноздрите със свирене.

Тинтер отново излезе и след пет минути мъничка фигурка се отдели от тълпата. Тя се приближаваше към звездолета авно и неуверено, явно боейки се. Два пъти тя заиваше обратно и два пъти заплахите на беещата тълпа я заставяха да продължи напред.

– Добре.

Мелоу показа вратата с дулото на бластера, които стоеше в ръката му.

– Изведете го.

Мисионерът запищя. Той вдигна нагоре ръце и широките ръкави на мантията му паднаха до раменете, оголвайки отслабнали, със сини вени ръце. За част от секундата блесна и се изгуби слънчево зайче. Мелоу премига и отново презрително показа с бластера вратата.

Гласът на мисионера се задъхваше, докато той се бореше с двамата, хванали го за ръцете:

– Поклет да бъде предателят, който напуска брата си и го предава на злобата и смъртта. Нека оглушеят ушите му, които са глухи за молбите на безпомощния. Нека ослепеят очите му, които сляпо гледат невинния. Нека черна стане душата му, която...

Твер в отчаяние запуши уши с ръце.

Мелоу пхна бластера си обратно в кобура.

– Заемете местата си по разчет – каза той. – Продължавайте наблюдението до шест часа след като се разотиде тълпата. След това удвоете постове за четиридесет и осем часа. Инструкции за по-нататък – после. Твер, елате с мен.

Те останаха сами в личната каюта на Мелуо. Търговецът посочи креслото и Твер седна в него. Високата му здрава фигура изглеждаше повехнала.

Мелуо го изгледа с иронична усмивка.

– Твер, – каза той, – разочарован съм от теб. Трите години, заети с политика, изглежда са избили от главата ти всички търговски навици. Не забравяй: аз мога да бъда демократичен там, на Основанието, но нищо, включително тиранията, няма да ме спре да командувам кораба си така, както ми харесва. Нито веднъж досега не ми се е налагало да заставам екипажа си да изпълнява заповедите ми под дулото на бластера. Нямах да се наложи и този път, ако ти не се беше намесил.

На моя звездолет, Твер, ти нямаш никакво официално положение, но аз съм готов да разговарям с теб и на „ти“ и приятелски, но само когато сме на четири очи. Обаче от този момент, в присъствието на моите офицери или войници, аз съм за теб „сър“, а не Мелуо. И когато заповядам нещо, ти ще се хвърлиш да го изпълняваш по-бързо от новобранец, или ще заповядам да те сложат в окови и да седиш да края на пътешествието в трюма. Ясно ли е всичко?

Лидерът на Партията преглътна слюнката си и отговори неохотно:

– Приеми извиненията ми.

– Приемам! Ще си стиснем ли ръцете?

Омекналите пръсти на Твер потънаха в огромната длан на Мелуо.

– Моите намерения бяха най-добри – каза Твер. – Трудно е да хвърлиш човек на тълпата да го разкъса. Този представител на закона или както там се нарече няма да може да го спаси от линчуване.

– Тук съм безсилен. Пък и, честно казано, цялото това произшествие не ми харесваше. Ти нищо ли не забеляза?

– Не, какво?

– Космодрумът е на голямо разстояние от населените пунктове. Внезапно мисионерът успява да избяга. Откъде? Той се появява тук. Съвпадение? Събира се голяма тълпа. Откъде? Най-близкият град е на повече от сто мили отук. Но те успяват да стигнат дотук за половин час. По какъв начин?

– По какъв начин? – като ехо повтори Твер.

– Представи си, че мисионера просто са го довели тук и са го освободили, като примамка. Нашият общ приятел, негово преподобие Парма, изглеждаше напълно смутен. Стори ми се, че през цялата ни беседа нито веднъж не се държа естествено.

– Жестокото отношение – с горчивина прошепна Твер.



– Може би! А може би цялата идея е била да проявим галантност и великодушие в глупава защита на този човек. Той се намираще тук в нарушение на законите на Корелия и Основанието. Ако му бях позволил да остане, това щеше да бъде военен акт срещу Корелия, и Основанието на свой ред нямаше да може да ни защитава.

– Това е... това е предвидено за прекалено напред.

Лампичката на комуникационната връзка светна и не даде на Мелю време да отговори на събеседника си.

– Сър, – раздаде се глас от микрофона, – получихме официално послание.

– Дайте го веднага!

Блестящо цилиндърче изскочи с леко изщракване от цепнатината на масата. Мелю го отвори и изтръска пропит със сребърен разтвор лист хартия. Оценяващо потърка между пръстите си хартията и каза:

– Телепортирано е направо от столицата. Личната канцелария на Комдора.

Той хвърли един поглед на посланието и късо се изсмя.

– Значи така, прекалено напред съм предвиждал?

Той побутна писмото към Твер и добави:

– Половин час след като им върнахме мисионера дойде много вежлива покана пред очите на самия августейши Комдор. И това след седем дни чакане. Изглежда, че издържахме първото изпитание.

## 5.

Комдорът Аспер беше избран от своя народ с всеобщо одобрение. Останките от някога дългите му прави коси висяха до раменете, ризата му беше поизносена и говореше малко носово.

– Не ни е нужна никаква показност, търговец Мелю – казваше той, – никакви фалшиви представления. Пред себе си вие виждате просто първия гражданин на държавата. Това означава думата Комдор, а това е единствената титла, която имам.

Той изглеждаше неимоверно доволен от речта си.

– Откровено казано, аз смятам този факт за една от най-тесните връзки между Корелия и вашата нация. Та нали и вашият народ също така предпочита републиканските настроения, както и нашият.

– Вие сте съвършено прави, Комдор – сериозно отговори Мелю, извършвайки сравнението наум и потрепервайки вътрешно. – Вие

приведохте именно този аргумент, който аз смятам за благоприятен за продължителен мир и дружба между нашите правителства.

– Мир! Аха!

Рядката сива брадица на Комдора се движеше в такт със сантименталния израз на лицето му.

– Мисля, че никой по цялата Периферия не взема така на сърце идеала за Мира, както аз. Казвам ви самата истина: откакто наследих от прекрасния си баща предводителството на държавата Мирът нито веднъж не е бил нарушаван. Може би не биваше да изтъквам това...

Тук той скромно се изкашля.

– ...но на мен самия са ми казвали, че народът ми ме е нарекъл Аспер Любимия.

Мелю хвърли поглед към добре гледаната градина. Може би високи телохранители и непознато оръжие гледаха сега към него от всеки ъгъл на градината, очаквайки знака на Комдора. Но високите стоманени стени, заобикалящи градината, изглеждаха съвсем нови, което изглеждаше малко странно за любимия на народа Аспер.

– Какво щастие, че ще имам работа именно с вас, Комдор – каза той. – Деспотите и монарсите от други светове, които нямат такова просветено управление, често нямат качества, които да ги правят всенародни любимци.

– Какви качества?

В гласа на Комдора се промъкна предпазливост.

– Разбира се, преди всичко, те не се грижат за интересите на своя народ. Вие, от друга страна, великолепно разбирате всичките им нужди.

Комдорът не вдигаше поглед от посипаната с чакъл пътечка, по която те лениво се разхождаха. Той потриваше скръстените си зад гърба ръце.

Речта на Мелю продължаваше да тече гладко.

– Досега търговията между двете наши нации страдеше от ограниченията, наложени върху търговците от вашето правителство. Аз не се съмнявам, че вие отдавна вече сте стигнали до заключението, че нелитираната от нищо търговия...

– Свободната Търговия! – промърмори Комдорът.

– Нека да бъде Свободната Търговия. Вие трябва да разберете, че тя ще бъде взаимноизгодна. Вие имате това, което е нужно на нас, и обратно. Ние трябва само да организираме обмяната, и нашето благосъстояние ще нараства. Такъв просветен просветител като вас, приятел на народа, нещо повече – един от народа, не се нуждае от това да бъде

убеждаван по въпроса. И аз никога няма да оскърбя вашия ум с такива предложения, които вие разбирате по-добре от мен.

– Правилно! Аз отдовна съм разбрал това! Но какво искате?

Гласът му беше пълен с досада.

– Вашите хора винаги са били такива неразумни. Аз бих искал да търгувам с вас толкова, колкото позволява нашата икономика, но не по вашите условия. Аз не съм единственият, който заповядва тук.

Той повиши глас.

– Аз съм само слуга на народа. Моят народ не желае да търгува, когато търговията е отровена от червено-златни мантии.

Мелюу целият се напрегна.

– Принуждавали са ви към религия?

– На практика всичко вървеше натам. Вие, разбира се, помните Асконийското дело, преди двадесет години. Отначало вие продадохте няколко ваши прибори, а после вашите хора поискаха пълна свобода за действията на мисионерите, за да управляват тези прибори, след това бяха издигнати Храмовете. След това бяха основани религиозни школи, поискаха се автономни права за жреците на църквата – и какъв е резултатът? Сега Аскон е интегрален член на системата на Основанието и дори Великият Майстор не може да нарече собственото си долно бельо свое. О, не! Не! Самоуважението на нашия независим народ никога няма да позволи такова нещо.

– Но аз нямам намерение да ви предлагам нищо подобно – прекъсна го Мелюу.

– Не?

– Не. Аз съм Главен Търговец. Моята религия са парите. Целият този мистицизъм и мисионерски фокуси само ме дразнят, и се радвам, че вие отказвате да си имате работа със всичките тези свещеници. Така повече ми харесва.

Смехът на Ковдора беше пронизителен и нервен.

– Добре казано! Основанието трябваше да изпрати много порано човек като вас.

Той дружески сложи ръка на полегатото рамо на търговеца.

– Но вие ми казахте само половината. Аз разбрах само какво не ви е по вкуса. А сега кажете какво искате в замяна.

– Единственото, което искам, Комдор, е вашите сандъци да прашят от невиджани богатства.

– Така ли?

Той изсумтя.

– За какво са ми всичките тези богатства? Истинска цена има само любовта на твоя народ. Аз я имам.

– Но вие спокойно можете да имате и едното, и другото, защото никой не е забранил да се събира злато с едната ръка и любов с другата.

– Е, е, младежо. Това би бил, разбира се, интересен феномен, ако той беше възможен. Как си представяте това?

– О, има много начини. Трудност представлява по-скоро изборът между тях. Нека да помислим. Например луксозните стоки. Това, например...

Мелоу внимателно измъкна от вътрешния си джоб плоска верижка от полиран метал.

– Погледнете.

– Какво е това?

– Трудно е да се обясни с думи. Нямате ли подръка някоя девойка? Каквато и да е, само да е млада, а също и огледало – в цял ръст?

– Хм-м-м... Какво пък, да идем у дома.

Комдорът наричаше жилището си дом. Населението вероятно го наричаши дворец. За зорките очи на Мелоу то твърде много приличаше на крепост. Зданието беше построено на хълм, откъдето се откриваше изглед към столицата. Дебелите му стени бяха укрепени с арматура. Всички подходи към него се охраняваха, а и самата му архитектура го правеше още по-непристъпно. Точно в такъв дом би трябвало да живее Любимият на всички Аспер.

Пред тях стоеше млада девойка. Тя дълбоко се поклони на Комдора, който каза:

– Това е една от слугините. Ще стане ли?

– Превъзходно!

Комдорът внимателно наблюдаваше как Мелоу закопчаваше верижката около кръста на девойката. След това търговецът отстъпи крачка назад.

Комдорът изсумтя за пореден път.

– Това ли е всичко?

– Бихте ли дръпнали завесата, Комдор? Мило момиче, до закопчалката има неголяма ръчка. Ако обичате, дръпнете я нагоре. Не се бойте, няма да ви навреди.

Девойката направи каквото ѝ беше наредено, задържа дъх, погледна ръцете си и от изумление спря да диша.

– Ох! – само промълви тя.

От кръста нагоре тя беше обкръжена от бледо блестящо сияние, завършващо с корона от течен огън над главата ѝ. Сякаш някой беше свалил зората от небето и я беше подарил на любимата си.

Момичето спря пред огледалото и го загледа с възхищение.

– Вземете – каза Мелюу, протягайки ѝ огърица от сиви камъчета. – Окачете я на шията си.

Тя послушно закопча огърлицата на гърдите си, и всяко камъче, оказало се в луминесцентното поле, заблестя в алено и златно.

– Харесва ли ви? – попита Мелюу.

Девојката не отговори, но в очите ѝ блестеше възхищение. Комдорът махна с ръка и тя неохотно премести ръчката на пояса надолу. Сиянието угасна. Тя си тръгна, но споменът щеше да ѝ стигне за цял живот.

– Всичко това е ваше, Комдор, – каза Мелюу, – за вашата жена. Смятайте това за малък подарък от Основанието.

– Хм-м-м.

Той повъртя верижката и огърлицата в ръце, като че ли ги претегляше.

– Как правите това?

Мелюу сви рамене.

– Това е въпрос за нашите технически експерти. Но това ще работи, забележете, без всякакви там свещеници.

– Да, но в края на краищата, това не е нещо повече от женска дрънкулка. Какво може да се направи с нея? Как може да се спечели от нея?

– Вие сигурно устройвате чествувания, банкети, приеми или нещо от този род?

– О, да.

– Разбирате ли колко ще ви заплатят жените за такава скъпоценност? Най-малко десет хиляди.

Изглежда че дори ако беше ударила мълния посред двора, Комдорът нямаше да бъде повече поразен.

– Ах!

– А тъй като енергетическият блок на тази скъпоценност няма да издържи повече от шест месеца, то ще са нужни чести замени. А сега за работата: ние можем да ви продадем толкова такива скъпоценности, колкото поискате, само за по една хиляда, само ни платете в ковано желязо. Ето ви деветстотин процента печалба.

Комдорът се хвана за брадата и сякаш целият се потопи в изчисления.

– Велика Галактико, та вдовиците просто ще се избият за тях! Ще продавам в неголямо количество, нека устройват търг. Разбира се, те не бива да знаят, че лично аз...

Мелюу бързо го прекъсна.

– Ние можем да ви представим пълния списък на приборите, намиращи се в трюмовете на моя звездолет. Имаме електрически печки, които за две минути ще опекаат и най-твърдото месо така, че то ще се топи в устата. Имаме ножове, които нямат нужда от точене. Нашите перални машини работят автоматично и непрекъснато, когато ви е нужно да изперете нещо, както и машините за миене на чинии, и прахосмукачките, и всичко, което вие пожелаете. Помислете за своята популярност, която ще започне да нараства, ако направите всички тези прибори достъпни за широката публика. Помислете за непрекъснато растящото количество стоки, когато те ще станат монопол на държавата с деветстотинпроцентна печалба. Те ще бъдат готови да ви платят колкото поискате и съвсем не е необходимо да знаят по каква цена вие сте купили всичко това. И забележете, нито един от моите прибори не изисква никакво религиозно наблюдение. Всички ще бъдат доволни.

– Освен вас, както ми се струва. А какво ще спечелите вие от това?

– Това, което печели всеки търговец по законите на Основанието. Аз и моите хора получаваме половината от печалбата. Вие само купете това, което искам да ви продам, и това ще бъде изгодно и за двама ни. *Много* изгодно.

Комдорът мислеше за нещо и на лицето му беше изписано явно наслаждение.

– С какво искате да ви се плаща? С желязо?

– Да, и с въглища, и с боксити, а също и с тютюн, пипер, магнезий, дървесина. Вие имате всичко това в достатъчни количества.

– Това звучи нелошо.

– И аз мисля така! Да, Комдор, и още нещо, което току-що ми дойде на ума. Аз мога да преоборудвам вашите заводи.

– Какво? Как така?

– Да вземем например вашите леярски заводи. Аз имам прекрасни неголеми приспособления, които ще ви позволят да намалите стойността на произвежданата продукция с деветдесет и девет процента. Вие ще можете да намалите цената двойно и все още ще имате печалба при продажбата. Мога да ви покажа какво имам предвид, стига само да ми разрешите. Имате ли в града стоманолеярен завод? Обещавам ви, че това няма да ни отнеме много време.

– Това може да се организира, Търговец Мелюу, но утре, утре. Вие нали ще вечеряте днес с нас?

– Моите хора... – започна Мелюу.

– Нека дойдат всички – величествено каза Комдорът. – Символичен дружески съюз на нашите нации. Но при едно условие.

Лицето му се удължи и стана строго.

– Никакви ваши религии. Не мислете, че всичко това е разрешение за вашите мисионери да се намесват в нашите работи.

– Комдор, – сухо каза Мелюу, – давам ви дума, че религията само ще намали моята печалба.

– Тогава стига за днес. Ще ви изпратят обратно до кораба ви.

## 6.

Комдората беше много по-млада от своя съпруг. Лицето ѝ беше бледо и студено, а черните коси – гладко вчесани, с кок.

Гласът ѝ беше рязък.

– Свършихте ли вече вашата работа, мой любезни и благородни съпруге? Съвсем, съвсем? Може би дори ще благоволите да разрешите да вляза в градината?

– Няма нужда от драми, Ликия, скъпа – меко отговори Комдорът. – Днес у нас ще вечеря един младеж и ти ще можеш да говориш с него каквото искаш и дори понякога да се вслушваш в това, което казвам аз. Някъде в двореца ще трябва да освободим стаи за хората му. Наистна, кой знае защо на мен ми се струва, че те няма да бъдат много.

– Но затова пък те ще ядат и пият за всички останали, а после ти ще стенеш две нощи, пресмятайки разходите.

– А може би няма да стена. Въпреки всички твои предишни разсъждения, вечерята днес трябва да бъде обилна.

– О, сега разбирам.

Тя го изгледа с презрение.

– Ти се отнасяш прекалено дружески към тези варвари. Може би именно затова не ми беше разрешено да присъствам на вашата беседа. Може би твоята мъничка, помъдряла от опита душица е решила да измени на баща ми.

– Съвсем не.

– Да, и аз най-вероятно ще ти повярвам, нали? Ако някога бедна жена е била жертва на политиката поради неуспешен брак, това съм аз.

Можех да се омъжа за по-приличен човек, ако бях потърсила.

– Какво пък, моя скъпа лейди. Може би вие с удоволствие ще се върнете на собствената си планета. Но за да си спомням винаги за вас, аз ще си запазя сувенира, с който се запознах по-добре от всичко през нашия съвместен живот – вашият език. Просто ще заповядам да го отрежат. И – тук той наклони глава настрани, като че ли преценяваше нещо – за да допълня докрай вашата красота, ще заповядам да ви отрежат също ушите и края на носа.

– Няма да посмееш, свиня! Баща ми ще превърне всичките ти планети в метеоритен прах. Честно казано, той може да направи това, дори ако само му кажа, че ти си решил да сключиш договор с тези варвари.

– Хм-м-м. Струва ми се, че няма никаква нужда от заплахи. Ако искаш, сама поговори с този младеж днес вечерта. И през това време, мадам, дръж езика си зад зъбите.

– Това заповед ли е?

– Виж какво, ето ти един подарък и млъкни накрая.

Верижката се обви около талията ѝ, огърлицата висеше на шията. Той сам дръпна ръчката и отстъпи назад.

Дъхът ѝ секна и тя неуверено протегна ръка към шията си. Когато докосна огърлицата, отново неволно извика.

Комдорът потри с удоволствие ръце и каза:

– Можеш да облечеш това днес и ще ти намеря още. А сега млъкни!

Тя млъкна.

## 7.

Джейм Твер се олюля. Той едва влачеше краката си.

– Защо си направил такава крива физиономия? – попита той.

Хобер Мелоу се откъсна от размишленията си.

– Нима? Не исках.

– Може би вчера е станало нещо... Исках да кажа, освен тази запивка.

С внезапно убеждение Твер продължи:

– Мелоу, някакви неприятности ли имате?

– Неприятности? Не. По-скоро напротив. Имам такова впечатление, като че ли с всичка сила съм се хвърлил върху дадена врата, а тя се е оказала отворена. Като че ли прекалено лесно ни пускат на стоманолетарните си заводи.



- Боиш се от капан ли?
- Ох, за Селдън, остави теези мелодрами!
- Мелору сдържа нетърпението си и добави с по-спокоен тон:
- Просто такъв открит достъп означава, че там няма да видим нищо интересно.
- Атомна енергия ли?
- Твер се замисли.
- Ще ти кажа направо: няма признаци, че на Корелия някъде се използва атомна енергия. А да се скрие това е практически невъзможно: това оставя твърде дълбоки следи върху икономиката на такава цивилизация.
- Не и в случая когато развитието на атомната енергия тепърва започва, Твер, и не и тогава, когато я използват само за военни цели и във военната икономика. Тогава тя може да бъде намерена само в доковете за звездолети и в стоманолейрните заводи.
- Значи, ако ние не намерим такава, тогава...
- Тогава те просто нямата атомна енергия... или просто я крият от нас. Хвърляй ези-тура или се досети сам.
- Твер поклати глава.
- Много съжалявам, че не дойдох вчера с теб.
- Аз също съжалявам – студено отговори Мелору. – Не възразявам срещу моралната подкрепа. За съжаление обаче условията на срещата ги диктуваше Комдорът, а не аз. Погледни, изглежда че този автомобил е дошъл, за да ни откара на леярната. Взе ли приспособленията?
- Всички до едно.

## 8.

Стоманолейрният цех беше огромен и носеше всички признаци на разрушението, което никакви допълнителни ремонти не можеха да поправят. Сега той беше празен и удивително тих, приемайки такива гости като Комдора и неговите придворни.

С небрежно движение Мелору постави лист стомана на стойката. Взе в ръка инструмента, протегнат му от Твер, и здраво хвана кожената ръкохватка, обкръжаваща оловната обвивка.

– Това е ниструмент. – каза той. – Той е опасен, но опасен е и обикновеният трион. Просто не бива да подлагате ръцете си.

Докато говореше, той прокара дулото на апарата по стоманената

плоскост, която беззвучно се раздели на две.

Раздаде се всеобща въздишка на изумление и Мелю се разсмя. Той вдигна една от половинките и я опря ня коляното си.

– С моя прибор може точно да се отреже ивичка, дебела една стотна от дюйма, а стоманен лист, дебел два дюйма, ще се разреже също така лесно, както и тънък. Ако точно измерите дебелината на метала и сложите листа на масата, вие можете да разрежете стоманата, без дори да одраскате дървото.

И с всяка негова фраза дулото на апарата се движеше напред и назад, и стоманата хвърчеше из цялата стая.

– Със стоманата – завърши той – може да се прави всичко, което пожелаете.

Той леко премести една ръчка.

– Да допуснем, че вие искате да намалите дебелината на стоманата, или да премахнете шупла, или да отстраните ръждата? Гледайте!

От дулото на прибора започна да излита прозрачно фолио, отначало на шестдюймови стружки, после на осемдюймови, после на дванадесетдюймови.

– А ако искате да пробивате дупки? Принципът е все същият.

Сега те се струпаха около него. Това беше демонстрация, вълшебство, водевил, и по-точно – умение да уговаряш при продажбата. Високите правителствени чиновници се повдигаха на пръсти, гледаха над рамената на съседите и си шепнеха, докато Мелю правеше кръгли акуратни дупки в еднодюймовата стомана със своя апарат с атомно захранване.

– А сега искам да ви покажа още нещичко. Нека някой ми донесе две къси парчета тръба.

Почтеният министър на някакъв там отрасъл скочи като хлапе, но никой не обърна внимание на това, че той изцапа ръцете си с кал и машинно масло като прост работник.

Мелю постави тръбите една върху друга вертикално и с едно движение ги завари. И пред тях стоеше една тръба! Дори не се виждаше шев!

Мелю огледа всички присъстващи, започна отново речта си и внезапно млъкна по средата на думата. Сърцето му изстина.

Във всеобщото възбуждение един от телохранителите на Комдора се приближи, за да вижда по-добре, и Мелю за пръв път се оказа на толкова разстояние, че можеше добре да разгледа непознатото му ръчно оръжие.

То беше атомно! Не можеше да греша, обикновените пистолети

просто не можеха да имат такава форма на дулото. Но най-важното не беше в това, съвсем не беше в това.

На ръкохватките на тези бластери, на дълбоко врязаната златна пластина, стоеше емблемата на Звездолета и Слънцето.

Същата тази емблема на Звездолета и Слънцето, с която беше подпечатан всеки огромен том на Енциклопедията на Основанието, вече започната, но още незавършена.

СЪЩАТА тази емблема на Звездолета и Слънцето, която блестеше на знамената на Галактическата Империя вече хиляда години.

Мелоу продължаваше да говори и мисли едновременно.

– А сега изпробвайте тази тръба! Тя е единно цяло. Разбира се, не е идеална – съединяването не трябва да става ръчно.

Нямаше смисъл да се задържа повече. Всичко свърши, Мелоу получи това, което искаше. Само една мисъл занимаваше мозъка му. Златистото кълбо с правите лъчи и наклонената пура на звездолета.

Звездолетът и Слънцето на Империята!

Империята! Тази дума навяваше хлад в душата. Беше минал век и половина, но Империята все още живееше, някъде дълбоко, в самия център на Галактиката. И тя отново се беше появила на Периферията.

Мелоу се усмихна.

## 9.

„Далечна Звезда“ вече втори ден беше в космоса, когато Хобер Мелоу, намирайки се в личната си каюта с лейтенант Драфт, му подаде запечатан плик, руло микролента и сребристо цилиндърче.

– Точно след час, лейтенант, вие ще пристъпите към изпълняването на задълженията на командир на кораба до моето завръщане или завинаги.

Драфт се опита да стане, но Мелоу нетърпеливо го задържа.

– Седете и слушайте. В плика ще намерите координатите на планетата, при която ще отидете. Там ще ме чакате в продължение на два месеца. Ако Основаанието ви намери преди изтичането на този срок, микрофилмът е моят отчет за експедицията. Ако обаче – тук гласът му помрачня – аз не се върна до два месеца, а звездолетите на Основанието не са ви намерили още, летете към Терминус и предайте в качеството на мой отчет капсулата. Разбрахте ли ме?

– Да, сър.

– Нито вие, нито хората ви не трябва да говорят нищо, което би противоречало на официалния ми рапорт.

– А ако ни разпитват, сър?

– В такъв случай вие нищо не знаете.

– Тъй вярно, сър.

С това интервюто свърши и точно след петдесет минути от „Далечна Звезда“ меко се отстикова средна по размер спасителна лодка.

## 10.

Онум Бар беше стар, твърде стар, за да се бои. От последното разпределение насам той живееше сам на едно парче земя с тези свои книги, които беше успял да спаси от унищожение. Той нямаше защо да се бои да изгуби живота си, и затова гледаше вмъкналия се при него непознат без страх.

– Вратата беше отворена – обясни непознатият.

Той говореше с някакъв странен лаещ акцент и Бар най-напред обърна внимание на това, че на бедрото му виси странен стоманеносив бластер. В полумрака на стаята Бар забеляза и слабото искрене на силовото поле, обкръжаващо човека.

– Какъв смисъл има да я затварям? – слабо попита той. – Искате ли нещо от мен?

– Да.

Непознатият остана да стои в средата на стаята. Той беше висок и широкоплещест.

– Вашата къща е единствената в целия окръг.

– Тук е уединено място – съгласи се Бар, – но на изток оттук има град. Ако искате, ще ви го покажа.

– После. Мога ли да седна?

– Ако креслата ви издържат – със сериозен тон отговори старецът.

Те бяха стари и износени, както и той самият. Реликви от отминала младост.

– Казвам се Хобер Мелюу – каза непознатият. – Долятах от дълбоката провинция.

Бар кимна с глава и се усмихна.

– Отдавна разбрах това по вашия акцент. Моето име е Онум Бар. От планетата Сивена съм и някога бях Патриций на Империята.

– Значи това е Сивена. За съжаление аз имам само стари звездни

карти.

– Те трябва да бъдат наистина стари, за да се е променило разположението на звездите.

Докато непознатият се оглеждаше, Бар седеше в креслото си съвършено спокойно. Той забеляза, че защитното силово поле на човека изчезна, и сухо отбеляза, че жалката му личност вече не предизвиква страх у неприятелите му.

– Домът ми е беден и получавам съвсем малко – каза той. – Вие можете да разделите с мен бедния обяд, ако, разбира се, вашият стомах смели черния хляб и сухото зърно.

Мелю поклати глава.

– Благодаря, вече съм обядвал и освен това нямам време. Единственото, което ми е нужно, е да се добера до мястото, където се намира вашето правителство.

– Лесно мога да ви го покажа, и, макар че съм беден, това не ме заплашва с нищо. Къде е столицата на планетата ли искате да знаете, или къде е столицата на Императорския Сектор?

Очите на по-младия се свиха.

– Нима не е едно и също? Нали това е Сивена?

Старият патриций бавно кимна с глава.

– Да, Сивена е. Но планетата вече не е столица на Норманския сектор. Вашите стари карти все пак са ви излъгали. Звездите не се преместват за столетия, но политическите граници са променливи.

– Лошо, много лошо. А далече ли е новата столица?

– На Орше П. На двадесет парсека оттук. Ще я намерите на своята карта. Впрочем, кога е издадена тя?

– Преди сто и петдесет години.

– Толкова отдавна?

Старецът въздъхна.

– Оттогава станаха много неща. Запознат ли сте с нашата история?

Мелю бавно поклати глава.

– Тогава вие сте щастливец – каза Бар. – За провинциите настанаха тежки времена. Малко по-леко беше само по времето на императора Станел IV, а той умря преди петдесет години. Оттогава – разруха и въстания, въстания и разруха.

Бар се замисли дали не е станал прекалено бързив. Той живееше твърде самотно и толкова рядко му се случваше да размени дума с жив човек.

С внезапен интерес Мелю рязко попита:

– Разруха ли? Вие говорите така, като че ли всички провинции са разрушени напълно.

– Може би не напълно. Необходимо е много време, за да се изтощат напълно физическите ресурси на двадесет и пет първокласни планети. Но в сравнение с благосъстоянието на предишното столетие ние, разбира се, сме много по-зле и подобрене засега не се задава. Но защо вие се заинтересувахте така, младежо? Вие сте здрав и силен и в очите ви свети самият живот!

Търговецът едва не се изчерви, когато избледнелите очи сякаш надникнаха дълбоко в душата му и се усмихнаха на това, което видяха там.

– Работата е там, – каза той, – че аз съм обикновен търговец и искам да търгувам с покрайнините на Галактиката. Намерих няколко стари карти и пристигнах, за да търся нови пазари. И, разбира се, разговорите за изтощени планети ме вълнуват. Как да се спечели на тях? Например, на Сивена?

Старецът се наклони напред.

– Не мога да ви кажа точно. Може би има перспектива. Но вие търговец ли сте? По-скоро приличате на воин. През цялото време държите ръката си до бластера и на скулата ви има белег.

Мелюу отдръпна глава.

– Там, откъдето идвам, няма много закони. Схватките и белезите са просто част от това, което ни се налага да вършим в резултат от търговските операции. Но да се сражаваш има смисъл само ако това в крайна сметка ще донесе печалба, а ако може да се мине без бой, то толкова по-добре. А сега кажете, ще мога ли да спечеля на тази планета достатъчно, за да си струва да се сражавам? Това не ме плаши.

– Виждам – съгласи сее Бар. – Вие бихте могли да се присъедините към остатъците от армията на Вискард, на Червените Звезди. Наистина, не зная как да нарека тяхното – сражение или пиратство. С удоволствие биха ви взели като наемник при сегашния регент, който се занимава с убийства и насилия, откакто беше извършено удачно покушение върху последния млад принц.

Тънките бузи на патриция почервеняха. Очите му се затвориха и отново се отвориха, ярки като на птица.

– Вие не говорите особена дружелюбно за регента, патриций Бар – каза Мелюу. – Ами ако аз съм един от шпионите му?

– И какво, ако е така? – с горчивина отговори Бар. – Какво можете да вземете от мен?

Той посочи с изсъхналата си ръка стените на бедната си мансарда.

– Живота ви.

– Ще се разделя с него достатъчно лесно. Той и така е вече с пет години по-дълъг, отколкото е нужно. Но вие не сте шпионин. Ако бяхте, то дори сега инстинктивната ми самозащита не би ми дала да кажа това, което казах.

– Откъде знаете?

Старецът се разсмя.

– Вие ме гледате подозрително. Държа бас, че вие мислите, че ви залагам капан, за да започнете да ругаете правителството. Не, не. Отдавна вече не се занимавам с политика.

– Не се занимавате с политика ли? Нима може който и да било да не се занимава с нея? Думите, с които описвахте действията на регента са убийства, насилия и така нататък. Вие никак не изглеждате обективен. Във всеки случай не толкова, колкото ако отдавна не се занимавахте с политика.

Старецът сви рамене.

– Спомените жилият, ако дойдат внезапно. Слушайте и съдете сам! Когато Сивена беше столица на цялата провинция, аз бях патриций и член на провинциалния Сенат. Семейството ми беше старо и уважавано от всички. Един от прапрадедите ми е бил... Впрочем, това не е важно. Отминалата слава е лош спомен.

– Разбирам, че у вас – каза Мелю, – е станала или гражданска война, или революция.

Лицето на Бар потъмня.

– Гражданските войни бяха безконечни в тези дегенеративни дни, но на Сивена всичко беше спокойно. По времето на Станел IV тя почти достигна миналото благополучие. Но след това на престола един след друг заставаха слаби императори, а слабите императори означаваха силни регенти, и нашият последен регент, същият този Вискард, който сега се занимава с пиратство на Червените звезди, реши сам да стане Император. Той не беше първият. И ако беше успял, също нямаше да бъде първият.

Но не успя. Защото кгато Имперската флотилия начело с Адмирала се приближи към Сивена, цялата планета въстана срещу въстаналия си наместник.

Той тъжно замълча.

Мелю обърна внимание, че по време на речта на стареца целият се е напрегнал, и веднага се застави да се отпусне.

– Моля, продължавайте, сър.

– Благодаря – слабо отговори Бар. – Великодушно е от ваша страна да удовлетворявате желанията на стария човек. Те встанаха, или по-точно ще бъде, ако кажа, че ние встанаме, защото аз бях един от младшите предводители. Вискард едва успя да избяга, преследвахме го по петите. Планетата, а заедно с нея и цялата провинция отвори вратите си за адмирала, изразявайки пълна почит и лоялност към Императора. Защо направихме това и сам не знам. Може би чувствавахме лоялност не към самия Император, който беше тогава дете, а към символа. А може би се бояхме от ужасите на дългата обсада.

– А по-нататък? – подкани го Мелю.

– По-нататък, – мрачно отговори старецът, – това не се хареса на Адмирала. Той жадуваше за победна слава над встаналата провинция, а неговите хора искаха да си вземат това, което обикновено се пада на победителите. Затова, докато народът, събрал се по улиците на всички градове, приветствуваше императора и неговия адмирал, последният зае всички въоръжени центрове, а след това заповяда да се бомбардира населението.

– На какво основание?

– На основание че са встанали срещу наместник, поставен над тях от самия Император. И Адмиралът стана нов наместник след месец убийства, насилия и други ужаси. Имах шестима синове. Петима от тях умряха, не зная как. Имах дъщеря. Надявам се, че също е умряла. Мен не ме закачаха, защото бях стар. И аз дойдох тук, твърде стар, за да мисли нашият наместник за мен.

Той наведе побелялата си глава.

– Те не ми оставиха нищо, защото помогнах да бъде свален встаналият наместник и попречих на Адмирала да заслужи славата си.

Мелю седеше мълчаливо и чакаше. После меко попита:

– А какво е станало с шестия ви син?

– Какво?

Бар се усмихна с ледена усмивка.

– Той е в безопасност, тъй като се присъедини към Адмирала като прост войник под измислено име. Той е оръдеец в личния флот на наместника. О, не. Виждам очите ви. Той не е лош син. Той ме навещава, когато може, и ми помага. Той поддържа живота ми. И един ден нашият велик и славен наместник ще се моли да умре, и палачът му ще бъде моят син.

– И вие казвате всичко това на непознат? Вие поставяте сина си в тежко положение.



– Не. Аз му помагам, давайки му нов враг. И ако бях приятел на наместника, а не негов враг, бих го посъветвал да изпрати патрулните кораби в космоса до самия край на Галактиката.

– Нима нямате кораби в космоса?

– А вие видели ли сте дори един? Спря ли ви някой и поиска ли ви виза? При толкова малко количество кораби, като у нас, и при такива интриги и беззакония, каквито стават у нас, не може да се откъсне нито един звездолет от тази работа, за да го пратим да охранява външните системи, където цари варварство. Досега нищо не ни е заплашвало откъм периферните райони на Галактиката... докато не се появихте вие.

– Аз? Аз не представлявам никаква опасност.

– След вас ще дойдат други.

Мелоу бавно поклати глава.

– Не съм напълно сигурен, че разбирам за какво говорите.

– Чуйте ме!

В гласа на стареца имаше някакво трескаво нетърпение.

– Разбрах кой сте вие веднага, след като влязохте. Когато ви видях за пръв път, тялото ви беше защитено от силово поле.

Мелоу със съмнение помълча, после отговори:

– Да... Това е вярно.

– Ето. Това беше грешка, макар че вие самият не знаехте за нея. Има някои неща, които знам. В нашите умиращи дни не е модно да бъдеш учен. Събитията текат и отминават, и който не може да се бори с прибоя с оръжие в ръка, бива отнесен в морето, като мен например. Но аз съм бил учен и зная, че през цялата история на атомната енергия никога не е било изобретявано портативно силово поле. Ние, разбира се, имаме силови полета, управлявани от огромни, тромави енергостанции, които могат да защитят град или дори звездолет, но не и един единствен човек.

– Така ли?

Долната устна на Мелоу се издаде напред.

– И какъв извод правите от това?

– Много странни слухове ходят из космоса. Разбира се, те се предават от уста на уста изопачени, но когато бях млад, на планетата ни кацна неголям звездолет, в който имаше странни хора. Те не знаеха нашите закони и не можеха да кажат откъде са дошли. Те говореха за вълшебници на самия край на Галактиката, вълшебници, които светели в тъмното, летели по въздуха и не можели да бъдат убити с никакво оръжие. Ние се смеехме. Аз също. Спомних си за това едва днес. Но вие светехте в

тъмното, и аз не вярвам, че ако имах бластер, сякаш да мога да ви убия. Кажете, а можете ли да летите по въздуха също така просто, както сега седите?

– Всичко това са празни измислици – хладнакръвно отговори Мелю.

Бар се усмихна.

– Приемам вашия отговор. Аз не разпитвам гостите си. Но ако вълшебниците съществуват, ако вие сте един от тях, то някога те ще бъдат тук много. Може би това е добре. Може би би трябвало да обновим кръвта в жилите си.

Той промърмори нещо под нос, а след това бавно каза:

– Но е възможно и обратното. Нашият нов наместник също мечтае, както и старият Вискард.

– За императорската корона?

Бар кимна с глава.

– Моят син ми предава слухове. Намирайки се в личния конвой на наместника е трудно да не ги чуеш. А той ми казва всичко. Нашият нов наместник не би с отказал от короната, ако му бъде предложена, но си е оставил път за отстъпление. Казват, че в случай на неуспех той смята да създаде нова Империя сред варварските държави. Казват също, но в това вече не съм сигурен, че той вече е омъжил една от дъщерите си за някакъв дребен варварски крал.

– Ако се вярва на всички слухове...

– Зная. Какво ли не се говори. Аз съм стар и говоря глупости. Какво мислите вие?

И проникателните му остри очички се забиха в търговеца.

– Нищо – отговори Мелю. – Но бих искал да ви задам един въпрос. Има ли на Сивена атомна енергия? Почакайте, почакайте, разбирам, че я познавате, питам дали имате още действащи генератори, или всички са били разрушени по време на въстанието?

– Разрушени? Не. По-скоро биха унищожили половината планета, отколкото най-мъничката атомна енергостанция. Та те са незаменими и постоянно зареждат нашия боен флот. От тази страна на Трантор – с гордост добави той, – нашите атомни енергостанции са най-мощните.

– Тогава какво трябва да направя, за да огледам тези генератори?

– Нищо! – решително отговори Бар. – Вие не можете да се приближите към военен център, без да ви разстрелят веднага. Никой не може.

Сивена все още е лишена от всичките си граждански права.

– Искате да кажете, че всички енергостанции са под военна охрана?

– Не. Има и малки градски станции, които дават светлина и топлина на домовете, автомобилите и така нататък. Но и тук не е полесно. Контролират ги технически работници.

– Кои са те?

– Специална група, която обслужва енергостанциите. Тази чест се предава по наследство, синовете работят заедно с бащите като помощници. Те мислят единствено да честта на своето съсловие. Нито един човек не може да влезе в станцията, ако не е техник.

– Ясно.

– Не мога обаче да кажа, – добави Бар, – че е нямало случаи на подкупване на техниците. В нашите дни, когато сменихме девет Императора за петдесет години, и седем от тях бяха убити, когато всеки командир на звездолет се опитва да узурпира властта на наместника, а наместникът – тази на Императора, аз мисля, че дори техник може да бъде подкупен. Но трябва да се плати твърде много, а аз съм просяк. А вие?

– Какво са парите? Не, нямам такива. Но нима за подкуп винаги са необходими пари?

– А какво друго, когато за пари може да се купи всичко останало?

– Много неща, които не могат да се купят за никакви пари. А сега, ако ми кажете как да се добера до най-близкия град с атомна енергостанция, ще ви бъда много признателен.

– Почакайте!

Бар протегна напред слабите си ръце.

– Закъде бързате? Вие дойдохте при мен, но нима аз ви задавах въпроси? В града, където жителите все още ги наричат бунтовници, ще ви спре първият войник или патрул, който чуе акцента ви и види дрехите ви.

Той се надигна и измъкна от тъмния ъгъл на старото си шкафче някаква книжка.

– Паспортът ми – фалшивият. С който избягах.

Той го мушна в ръката на Мелюу и я стисна.

– Описанието се различава, но ако го поизцапате малко, найвероятно няма да гледат особено внимателно.

– А вие? Ще останете без документ.

Старецът цинично сви рамене.

– И какво от това? И още нещо. Сдържайте езика си! Акцентът ви е варварски, идиомите – странни, и от време на време употребявате

напълно забравен от всички архаизъм. Колкото по-малко говорите, толкова по-малко подозрения ще предизвикате. А сега ще ви обясня как да стигнете до града.

След пет минути Мелю вече го нямаше.

Но преди да си тръгне окончателно, той се върна за минута в стария дом на патриция. И когато следващия ден рано сутринта Онум Бар излезе в малката си градинка, намери пред вратата голяма кутия. В нея имаше продукти, концентрирани продукти, каквито обикновено товарят на борда на звездолетите и които на вид и вкус изглеждаха чужди.

Но бяха от добро качество и стигнаха задълго.

## 11.

Техникът беше невисок. Кожата му бее гладка и блестеше от доволство. Прическата му беше къса и през косите розово проблясваше черепът. Пръстите му бяха украсени с тежки халки и пръстени, от дрехите се носеше дъх на парфюм, и това беше първият човек на тази планета, който изглеждаше сит.

Той гнусливо сви устни.

– Казвайте по-бързо какво ви трябва. Имам работа. Вие, изглежда, сте чужденец...

Той хвърли поглед на костюма на Мелю и го изгледа с подозрение.

– Да, аз съм от друга система – отговори Мелю спокойно, – но това няма значение. Имах честта да ви изпратя вчера неголям подарък...

Онзи помръдна нос.

– Получих го. Интересен предмет. Може би ще го използвам някога.

– Имам за вас други, още по-интересни подаръци. Много по-интересни.

– Да-а-а? – замислено проточи техникът, – изглежда, че ви разбрах. Искате да ми подарите някаква глупост: малко пари, дрехи, второкачествени скъпоценности – нима дребната ви душица смята, че с това може да се подкупи техник?

Долната му устна презрително се издаде напред.

– И зная какво искате в замяна. Много други вече са достигали до тази блестяща идея. Вие искате да бъдете приет в нашия план. Вие искате да ви посветим в тайните на атомната енергия и в това как да се грижите за приборите. Вие смятате, че ако тези сивенски кучета, а може би

това, че сте чужденец, е още повече, всекидневно понасят наказанието за своя метеж, вие ще успеете да заслужите повече, използвайки привилегиите и протекциите на гилдията на техниците.

Мелоу се опита да вземе думата, но техникът внезапно изрева:

– А сега се махайте, докато не съм извикал патрула. Вие какво, мислите, че ще предам доверието ли? Сивенските предатели, които са работили тук преди мен, може би биха се съгласили на това! Но сега вие разговаряте с други хора! Велика Галактико, стоя и се удивлявам, защо не ви убих още сега с голи ръце!

Мелоу се усмихна мислено. И по тон, и по съдържание тази реч беше най-обикновен фарс, и техникът отлично знаеше това.

Търговецът с ирония погледна двете дебели ръце, които го заплашваха преди няколко секунди, и отговори:

– Ваша Мъдрост, вие грешите в три отношения. Първо, аз не съм шпионин на наместника, дошъл да провери вашата лоялност. Второ, подаръците ми са такива, че от тях не би се погнушил и самият августейши император, ако можеше да ги получи. И трето, аз искам от вас съвсем малко, почти нищо.

– Така ли?

Този път техникът говореше с тронав сарказъм.

– Да, чудесно, що за подарък е това, на който ще завиди и самият Император? Какво толкова вие в своята милост смятате да ми подарите, което няма дори Императорът?

И той се засмя с квакащ смях.

Мелоу се надигна и отмести креслото настрана.

– Чаках три дена, за да ви видя, ваша мъдрост, но демонстрацията ми ще отнеме само три секунди. Ако не ви затруднява да извадите бластера си, ръкохватката на който виждам до вашата ръка...

– А?

– И да ме застреляте, ще ви бъда много признателен.

– Какво?

– Ако бъда убит, просто ще кажете на полицията, че съм се опитвал да ви подкупя да издадете тайните на гилдията. Ще спечелите слава. Ако не бъда убит, ще ви подаря своето силово поле.

За пръв път за целия разговор техникът обърна внимание на мъгливото искрене, което плътно обвиваше посетителя му, като че ли е покрит целият с бисерен прах. Прицелвайки се, той натисна спусъка.

Молекулите на въздуха, уловени от атомния разпад, се превърнаха в светещи огнени йони и контурите им очертаха тънък лъч, опрял право

в сърцето на Мелоу... и падаш в краката му!

Търпеливият израз на лицето на Мелоу не се промени докато атомните сили се опитваха да пробият защитата му и безвредно се топяха във въздуха.

Бластерът на техника с незабелязано от него тупване падна на пода.

– Нима Императорът има лично силово поле? – попита Мелоу. – А вие можете да имате.

– Кажете, вие техник ли сте? – заеквайки, промърмори шишкото.

– Не.

– Тогава... тогава откъде имате това?

– Какво значение има?

Гласът на Мелоу беше студен и презрителен.

– Нужно ли ви е това или не?

Тънката възлеста верижка падна на масата.

– Вземете.

– И това ли е всичко?

– Да.

– Откъде тогава се взема енергията?

Пръстът на Мелоу показва голямата ръкохватка в тежка оловна обвивка.

Техникът внимателно огледа верижката и лицето му постепенно се наля с кръв.

– Сър, аз съм техник, при това старши. Вече двадесет години работя като Супервизор, и съм учил при самия Велик Блер в Транторския Университет. Ако имате наглостта да ме уверявате, че атомен реактор може да бъде поставен в контейнер с размера на... на орех, дявол да го вземе, ще ви изпратя при Протектора под стража точно след три секунди.

– В такъв случай го обяснявайте както искате, ако можете. Казах ви истината.

Червенията бавно започна да изчезва от лицето на техника, докато той обвиваше верижката около пояса си, а след това, повтаряйки жеста на Мелоу, натисна ръкохватката. Смътната светлина го обви от главата до петите. Той вдигна бластера, после се поколеба. Бавно постави регулатора на минимум.

А след това трескаво натисна спусъка и атомният лъч безвредно се плъзна по ръката му.

Той рязко се обърна.

– А какво ще стане, ако ви убия сега и оставя силовото поле за себе

си?

– Опитайте – отговори Мелю. – Какво мислите, че съм ви дал единственият образец ли?

И той също се обви в мъглива светлина.

Техникът нервно хихикна. Бластерът падна на масата.

– Каква е тогава малката услуга, това почти нищо, което искате от мен?

– Искам да огледам вашите генератори.

– Разбирате ли, че това е забранено. Можем и двамата да хвъркнем във въздуха, ако...

– Не смятам да ги пипам или да правя нещо. Просто искам да ги видя от разстояние.

– А ако не?

– Какво пък, силовото поле ще си остане за вас, но аз имам още много подобни неща. Например, бластер, специално създаден за преодоляване на такова поле.

– Хм-м-м.

Очите на техника светнаха.

– Да вървим.

## 12.

Домт на техника беше неголяма двуетажна сграда, намираща се до пространство, закрито от огромен куб без прозорци и врати, почти в центъра на града. Те проникнаха там по подземен преход, и Мелю се оказа в тихата озонирана атмосфера на енергостанцията.

В течение на петнадесет минути той мълчаливо следваше своя водач. Очите му не изпусаха ни най-малката подробност. Но той не пипаше нищо. А след това техникът каза с придушен от нервното напрежение глас:

– Е, достатъчно ли е? Не мога да се доверявам на подчинените си в тази работа.

– Можете ли вие изобщо да им се доверявате някога? – иронично попита Мелю. – Обаче всичко е наред. Достатъчно.

Те се върнаха обратно в кантората и Мелю замислено попита:

– И всички тези генератори са във ваши ръце?

– До един – отговори техникът с гордост.

– И вие ги поддържате в изправност и в работно състояние?

– Напълно вярно!

– А ако те се повредят?

Техникът с негодувание поклати глава.

– Няма да се повредят. Никога няма да се повредят. Построени са били за вечността.

– Вечността – това е твърде дълъг срок. Да предположим...

– Това не е научно – да се предполагат нищо не значещи обстоятелства.

– Добре. Да допуснем, че сега бях разрушил с бластера си най-важната част на генератора, или бях разбил кварцовата Д-тръба?

– Тогава – закрепя побеснял техникът, – просто биха ви убили.

– Да, зная това.

Мелю сега също крещеше.

– Но какво би станало с генератора? Бихте ли могли да го поправите?

– Сър.

Техникът подчертаваше всяка дума.

– Вие честно получихте това, което искахте. Не ви излъгах. А сега си вървете! Повече нищо не ви дължа!

Мелю се наведе в ироничен уважителен поклон и излезе.

След два дена той вече беше на базата, където „Далечна Звезда“ чакаше завръщането му, за да се отпрати към Терминус.

А след още два дена силовото поле на техника отказа, и както и да тръскаше той верижката и каквито и проклетия да изригваше, сиянието вече не се появи.

## 13.

Мелю си позволи да се отпусне за първи път от половин година насам. Той лежеше по гръб в слънчевата стая на новия си дом, свършено гол. Мускулестите му ръце бяха разтворени настрани, и мускулите се движеха в такт с дишането.

Човекът, седящ до него, му сложи пура в устата и я запали. След това отхапа края на нова пура и каза:

– Вие явно сте се преуморили. Нужна ви е дълга почивка.

– Може би, Джаел, но по-добре ще си почина в креслото на Съветник. Защото смятам да получа това място, а вие ще ми помогнете.

Анкор Джаел вдигна вежди и попита.



– Какво общо имам аз с това?

– Тоест как какво общо? Прърво, вие сте стар вълк в политиката. Второ, лишихте се от своя портфейл благодарение на Джоран Сат, същия този човек, който по-скоро ще се съгласи да му извадят окоето, отколкото да ме види като член на Съвета. Вие смятате, че имам малко шансове, нали?

– Не са много – съгласи се экс-министърът на образованието. – Вие сте от Смирно.

– Юридически това няма значение. Получил съм образованието си на Основанието.

– Не бъдете дете. Откога предвзетостта иа други закони освен своите собствени? А какво стана с вашия човек, как се казваше... Джейм Твър? Какво казва той?

– Той казва, че можех да вляза в Съвета още преди година – спокойно отговори Мелюу. – Но той е човек без дълбочина в мисленето и съжденията, и нищо няма да направи. Той крещи високо и силно, но в този случай това е малко. Аз трябва да вляза в Съвета. И сте ми нужен вие.

– Джоран Сат е най-умният политик на планетата и той ще бъде против вас. Не мога да бъда уверен, че ще успее да го надиграя. И не мислете, че той не може да се бори и твърдо, и мръсно.

– Имам пари.

– Това вече е по-добре. Но за да подкупите и предвзетостта трябва купуища пари, кален смирицецо!

– Имам ги.

– Какво пък, ще видя какво може да се направи. Само после да не започнете да се търкаляте на пода и да блеете, че аз съм ви вкарал в тази работа. Кой е това?

Краищата на устните на Мелюу се отпуснаха надолу и той каза:

– Доколкото разбирам, самият Джоран Сат. Дошъл е по-рано, но аз го разбирам. И така вече го избягвам цял месец. Джаел, влезте в съседната стая и включете микрофона. Искам да чувате всичко.

Той дружески шеговито побутна члена на Съвета към вратата с гол крак, след което стана на крака и наметна на раменете си копринен халат. Синтетичната слънчева светлина се смени с обикновена.

Секретарят на кмета тържествено влезе в стаята, а безмълвният майордом затвори след него вратата.

Мелюу затегна ремъка на халата и каза:

– Избирайте си кресло, Сат.

Онзи дори не се усмихна. Избра си достатъчно удобно кресло, но сядайки, не се отпусна нито за секунда. Седнал на самия крайчец на креслото, той произнесе:

– Ако за начало кажете своите условия, можем да продължим направо по същество.

– Какви условия?

– Искате да ви уговарям ли? Добре, какво, например, правихте на Корелия? Отчетът ви не беше пълен.

– Предадох ви отчета си преди доста месеци. Тогава бяхте доволни.

– Да.

Сат замислено потри с пръсти чело.

– Но оттогава извършваните от вас действия придобиха голямо значение. Ние знаем много за вашите работи, Мелюу. Ние знаем точно колко нови завода сте отворили, с каква скорост го правите и колко ви струва това. И дворецът който сте си построили – той огледа стаята със студен оценяващ поглед, – и който ви струва на месец повече, отколкото е годишната ми заплата, и пътя, по който вървите – много важен и скъпоструващ път – по най-горните слоеве на обществото на Основанието.

– И какво от това? Не споря, вие, разбира се, имате отлични шпиони, но за какво говори всичко това?

– Говори за това, че имате пари, каквито преди година не сте имали. И това говори за каквото си искате... например, че сте сключили изгодна сделка на Корелия, за която ние нищо не знаем. Откъде имате такива пари?

– Скъпи Сат, нали не очаквате, че ще ви разкажа това?

– Не.

– Така и си мислех. И точно затова ще ви кажа сам. Те текат към мен като река направо от сейфовете на Комдора на Корелия.

Сат премига.

Мелюу, се усмихна и продължи.

– Но, за голямо съжаление за вас, тези пари са напълно законни. Аз съм Главен Търговец и получавам парите си в ковано желязо и хром срещу разни дрънкулки, които бях в състояние да му предоставя. Петдесет процента от печалбата ми по неразрушимия контракт с Основанието вече втора година отива при правителството в края на годината, когато всички добри граждани плащат данъците си.

– Във вашия отчет не се споменава нищо за търговски сделки.

– Там не се споменава също и какво съм закусувал същия ден, или

името на бившата ми любовница, или каквото и да било несъществуващо.

Усмивката на Мелю премина в гримаса.

– Бях изпратен – цитирам ви – за да си държа очите отворени. Не съм ги затварял никога. Искахте да разберете какво е станало с трите взети в плен търговски кораби на Основанието. Нито съм чул, нито съм разбрал нещо за тях. Искахте да разберете има ли Корелия атомна енергия. В моя отчет са споменати атомните бластери на телохраниелите на Комдора. Други признаци не съм виждал. А тези бластери, които видях, са реликти от старата Империя, и може би отдавна не работят, доколкото зная.

Дотогава изпълнявах заповедите ви, но освен всичко друго аз съм свободен човек и мога да постъпвам както ми хареса. Съгласно законите на Основанието Главният Търговец има право да открива нови пазари там, където реши, и да получава петдесет процента от дохода. Какви са вашите възражения? Аз не ги разбирам.

Сат внимателно отвърна поглед към стената и, с труд сдържайки раздражението си, отговори:

– Общоприетият обичай на всички търговци да укрепват и насаждат религията, когато продават някакви стоки.

– Аз се подчинявам на законите, а не на обичаите.

– Понякога обичаите стоят по-високо от законите.

– Тогава се обърнете към съда.

Сат вдигна към него мрачните си очи, които сякаш бяха хлътнали на самото дъно на очните кухини.

– Каквото и да се говори, вие все пак сте смириец. Изглежда че нито преселването, нито образованието не са успели да променят порочността на вашата кръв. И все пак чуйте ме и се постарайте да ме разберете. Това няма отношение нито към парите, нито към пазарите. Имаме науката на великия Хари Селдън, който е доказал, че от нас зависи бъдещата Галактическа Империя, и ние не можем да се отклоним от пътя, който води към нея. Религията, която възцарихме навсякъде, където можем, е най-важният инструмент за постигането на тази цел. С нейна помощ взехме под контрол Четирите Кралства, макар че беше настъпил момент, когато те можеха да ни прекършат като сламка. Това е най-доброто оръжие, с което могат да се контролират както хората, така и цели светове.

Първопричината за развитието на търговията и появата на търговците е била да се разпространи тази религия колкото се може по-бързо, а заедно с нея да се внедри нова техника и нова икономика, която да се

намира под нашия щателен и безграничен контрол.

Той спря, за да поеме дъх, и Мелоу спокойно каза:

– Аз зная теорията и я разбирам великолепно.

– Така ли? Това е повече от това, което очаквах. Тогава вие сам трябва да разбирате, че вашият опит да търгувате заради самата търговия при масово доставяне на безполезни прибори, които само изкуствено могат да подобрят икономическото положение на планетата, при гибелното поставяне на въпроса само за изгодата, при излизането на атомната енергия извън вашия контрол може да завърши само с пълен провал на тази политика, която ние водим вече цели сто години.

– Напълно достатъчно време – каза Мелоу, – за да се превърне тя в остаряла, опасна и безполезна. Колкото и да преуспя вашата религия в случая с Четирите Кралства, малко други планети по Периферията са я приели. Откакто ние завладяхме контрола над Кралствата само Галактиката знае колко емигранти от тях са разпространили историята за това как Салвор Хардин е използвал свещениците и предразсъдъците на народа, за да лиши от независимост и власт светските монарси. А ако и да са били тези слухове недостатъчни, то случаят с Аскон преди двадесет години обясни всичко на всички ясно като две по две четири. Сега из цялата Периферия няма да се намери нито един управник, който не би предпочел да си пререже гърлото, отколкото да допусне при себе си дори един свещеник.

Аз не искам да заставям Корелия или който и да е друг свят да приемат това, което не желаят. Не, Сат. Ако атомната енергия ги прави опасни, то искрената дружба чрез търговията ще бъде много пъти по-здрава, отколкото несигурният контрол, основан на невидима от всички чуждестранна духовна власт, която отслабне ли дори малко, напълно се дискредитира и не оставя след себе си нищо друго освен смъртен страх и ненавист.

– Прекрасна реч – цинично отговори Сат. – Но да се върнем към началото на нашия разговор. Какви са вашите условия? Какво искате, за да смените идеите си с моите?

– Смятате, че убежденията ми се продават ли?

– Защо не? – последва студеният отговор. – Нима това не е вашата работа: купуване и продаване?

– Само с печалба – последва спокойният отговор. – Можете ли да ми предложите повече от това, което получавам?

– Вие можете да имате три четвърти от печалбата, а не половината.

Мелоу късо се разсмя.

– Прекрасно предложение. Ако приема вашите условия, то дори цялата печалба ще бъде много по-малка от една десета от това, което мога да получа. Предложете нещо по-интересно.

С внезапно движение Сат сви юмрук.

– Вие ще можете също така да се спасите от затвора. От минимум двадесет години, ако настоя на своето. Пресметнете така своята печалба.

– Няма никаква печалба, ако ви се удаде да осъществите заплахата си.

– Ще ми се удаде. Ще ви съдят за убийство.

– Чие убийство? – презрително попита Мелоу.

Гласът на Сат стана хриптящ, макар че той говореше все така тихо.

– За убийството на свещеник от Анакреон, намиращ се на служба на Основанието.

– Така ли? И какви са вашите улики?

Секретарят на кмета се наведе напред.

– Мелоу, аз не се шегувам. Предварителното следствие е завършено. Трябва да подпиша само една хартийка и делото на Хобер Мелоу, Главен Търговец, срещу Основанието ще започне. Вие сте изоставили поданик на Основанието на измъчвания и смърт в ръцете на тълпа чужденци, елоу, и аз ви давам пет секунди за размисъл, за да предотвратите наказанието, което сте заслужили. Лично аз бих предпочел да решите, че можете да се измъкнете. Вие ще пъдете много по-безопасен като победен враг, отколкото като съзнателен нов приятел.

Мелоу тържествено отговори:

– Тогава смятайте, че съм изпълнил вашето последно желание.

– Чудесно!

Секретарят се усмихна недобро.

– Кметът настояваше да опитаме да се договорим с вас, а не аз. Отбележете, че не се постарях прекалено много.

Той стана и излезе от стаята.

Мелоу вдигна очи към влезлия Анкор Джаел.

– Чухте ли всичко? – попита той.

Онзи сви рамене.

– Откакто познавам тази змия, никога не съм го виждал до такава степен излязъл от кожата си.

– Добре. Какво бихте казали?

– Според мен това е очевидно. Външната политика на превъзходство с помощта на духовните сили е неговата идея-фикс, но все пак ми се струва, че крайната му цел ни най-малко не е духовна. Аз бях уволнен

от кабинета на Министрите заради спорове на същите тези теми, пък и вие самият чудесно знаете това.

– Разбира се, че зная. А що за цел е това, как смятате вие?

Джаел стана сериозен.

– Какво пък, той не е глупав, така че трябва да вижда пълния банкрут на нашата религиозна политика, която надали е постигнала дори една победа за последните седемдесет години. Той съвършено очевидно я използва за някаква лична полза.

Сега другото. Всяка догма, основана на вярата и емоциите, е опасно оръжие, защото е невъзможно да се гарантира, че то няма да се обърне срещу самия теб. Вече цели сто години ние поддържаме ритуали и митове, които ставаха все по-почтени, традиционни и... остаряли. В известен смисъл ние вече частично сме изгубили контрол над собствената си религия.

– В какъв смисъл? – настоятелно попита Мелюу. – Говорете, искам да зная какво мислите.

– Да допуснем, че някой честолюбец използва религията не за нас, а срещу нас.

– Вие искате да кажете, че Сат...

– Прав сте. Имам предвид Сат. Чуйте ме, ако той успее да мобилизира различните йерархии на подчинените планети срещу Основанието в името на религията, как мислите, имаме ли дори най-малък шанс? Начело на армия от набожни хора той би могъл да нападне ереста, например във ваше лице, и да стане крал, което е неизбежно. В края ня краищата нали Хардин веднъж е казал: „Атомният бластер е добро оръжие, но той може да стреля и на другата страна“.

Мелюу се плесна по голото бедро.

– Добре, Джаел, устрой ме в този Съвет и аз ще го сразя.

Джаел помълча, след което каза многозначително:

– Не знам, не знам. Какви са тези подмятания за линчуването на свещеник? Нали това не е истина?

– Чиста истина е – небрежно отговори Мелюу.

Джаел подсвири.

– И той притежава неопровержими доказателства?

– Сигурно притежава.

Той се поколеба, след това добави:

– Джейм Твер беше негов човек от самото начало, макар че нито един от тях не подозираше, че аз зная това. А той беше свидетел на всичко.

Джаел поклати глава.

– Да-а. Това е лошо.

– Лошо ли? Какво лошо има тук? Този свещеник се намираше на планетата въпреки законите на самото Основание. Той явно беше използван от Корелийското правителство като примамка, не зная волно или неволно. По всички закони на здравия смисъл не ми оставаше никакъв избор, и това, което направих, влиза в рамките на закона. Ако той предаде делото в съда няма да спечели нищо, само ще се покаже като глупак.

Джаел отново поклати глава.

– Не, Мелю, вие не разбирате. Вече ви казах, че той умее да се бие мръсно. Той няма намерение да спечели обвинителна присъда, той знае, че никога няма да успее. Но той смята да погуби вашата популярност сред народа. Вие чухте какво каза той. Понякога обичаите стоят над законите. Вие можете да излезете от съдебната зала като свободен човек, но ако народът повярва, че сте оставили свещеник да бъде разкъсан от тълпата, от популярността ви няма да остане и следа.

Те ще признаят, че сте постъпили законно, и дори че сте постъпили разумно. Но въпреки това за тях вие ще бъдете страхливо куче, безчувствен негодник, безсърдечно чудовище. И никога няма да ви изберат в Съвета. Вие можете дори да изгубите званието си Главен Търговец, и всички биха гласували за лишаването ви от гражданство. Та вие не сте роден на Основанието. И как мислите, какво повече би могъл да желае Сат?

Мелю упорито се намръщи.

– Така ли?

– Момчето ми, – отговори Джаел, – аз, разбира се, няма да ви напусна, но не мога да ви помогна. Вие сте попаднали в капан, и то какъв!

## 14.

На четвъртия ден на заседанието на съда по процеса на Хобер Мелю, Главен Търговец, залата на Съвета беше пълна в буквалния смисъл на думата. Единственият отсъстващ член на Съвета проклинаше счупената си глава, заради която беше на легло. Галериите бяха натъпкани до тавана с тълпа, която използваше влияние, богатство или дяволска настойчивост, за да попадне на процеса. Останалите бяха отвън на площада, струпани на огромни тълпи около поставените там стереовизори.

Анкор Джаел едва се добра до съдебна зала с помощта на полицията, а склед това през вече по-малката тълпа се добра до креслото на Хобер Мелоу.

Последният се обърна с облекчение.

– Кълна се в Селдън, вече мислех, че всичко е пропаднало. Намерихте ли го?

– Дръжте. Тук е всичко, което искахте.

– Добре. Какво прави тълпата отвън?

– Просто беснеят.

Джаел неуверено се размърда в креслото.

– Не биваше да допускате открит процес. Можехте да го избегнете.

– Но не исках.

– Говори се за съд на Линч. И хората на Публис Манлио на другите планети...

– Именно за това исках да ви попитам, Джаел. Той настройва срещу мен Йерархията, така ли?

– Не зная. Външно всичко е дори благопристойно. Като министър на външните работи той възглавява обвинението, когато делото засяга междузвездните закони. Като Първосвещеник и Кардинал на църквата той събира тълпи от фанатици...

– Добре, това няма значение. Помните ли думите на Хардин, които ми цитирахте миналия месец? Ние ще им покажем, че бластерът може да стреля и в двете посоки.

В залата кметът заемаше мястото си и членовете на Съвета се надигнаха в знак на уважение.

– Днес е мой ред – прошепна Мелоу. – Седете и гледайте комедията.

Съдебното заседание започна и след петнадесет минути Хобер Мелоу, придружен от враждебен шепот от всички страни, излезе на празното място пред скамейката на кмета. Самотен лъч светлина го освети и на екраните на телевизорите, пред многохилядните тълпи на Основанието и на другите планети се появи огромната предизвикателна фигура на този човек.

Той започна да говори спокойно и просто.

– За да не прახосвам време аз веднага се признавам за виновен по всяка точка, която ми предяви обвинението. Историята за свещеника и тълпата, както я представи прокурорът, е вярна до наймалките подробности.

По залата се понесе шум, а отвън се раздадоха дивите триумфални



вопли на тълпата. Той търпеливо изчака, докато утихне шумът.

– Но картината, която те рисуваха, е доста недовършена. Моля за привилегията да я допълня със своите съображения. Отначало може би ще изглежда, че разказът ми няма отношение към делото. Моля за извинение за това.

Мелюу говореше, без да поглежда листовете, лежащи пред него.

– Ще започна от същия момент, от който започна и прокурорът, от деня на моята среща с Джоран Сат и Джейм Твер. Какво стана на тези срещи вие знаете. Всичките ни разговори бяха преразказани, и аз нямам какво да добавя, освен собствените си мисли този ден. Това бяха подозрителни мисли, тъй като събитията на деня бяха твърде странни. Съдете сами. Двама души, които аз на практика изобщо не познавах, изведнъж ми правят неестествени и почти невероятни предложения. Единият от тях, секретарят на кмета, ме моли да поема ролята на правителствен шпионин и да изпълня това поръчение, природата и важността на което ви обясниха, в най-строга тайна. Другият, невеж лидер на политическа партия, изведнъж ме моли да се кандидатирам за член на Съвета.

Естествено, най-напред аз помислих за причините. Относно Сат всичко ми беше ясно. Той не ми вярваше. Може би мислеше, че продавам атомно оръжие на враговете и планирам въстание. А може би просто се опитваше да ускори събитията, или поне мислеше, че се опитва. В такъв случай му беше необходим до мен негов човек, когато аз ще изпълнявам тази мисия. Последната мисъл обаче не ми дойде на ум, докато на сцената не се появи Джейм Твер.

Съдете по-нататък: Твер ми се представи като търговец, заел се с политика, но въпреки това аз дотогава не бях чувал нищо за търговската му кариера, макар че познанията ми в тази област са огромни. И, по-нататък, макар че Твер непрекъснато казва, че е получил образованието си на Основанието, той дори не беше чувал за Селдъновите кризи.

Мелюу спря, за да може важността на това, което той каза, да достигне до съзнанието на слушащите, и за пръв път беше възнаграден с мълчание, което не наруши дори галерията. Коренните жители на Терминус прекрасно разбраха всичко. Човек от всяка друга планета би могъл да знае само изопачени версии, замъглени от религията. Той не би могъл да знае нищо за Селдъновите кризи. Нищо, това не е последното, което ще разберат. Той продължи:

– Ще се намери ли тук дори един човек от Основанието, който да не познава природата на тези кризи? Само един тип образование на цялата планета може да даде такива знания, които напълно да

изключват всяко напомняне за историческия процес на Селдън и да говорят единствено за самия човек като за велик вълшебник...

В тази секунда аз вече знаех, че Джейм Твер никога не е бил търговец. Знаех, че се намира при мен по заповед на свещенниците и може би сам е един от тях. Несъмнено е и друго: през тези три години, когато възглавяваше политическата партия, той е бил платен човек на Джоран Сат.

В този момент не бях наясно. Не знаех целите на Сат по отношение на себе си, но тъй като той си даваше вид, че ми дава пълна свобода на действие, аз също не седях със скръстени ръце. Вече не се съмнявах, че Твер е изпратен при мен от Джоран Сат в качеството на неофициален стражар. Ако аз бях решил да не клъвна на тази въдица и не го бях взел със себе си, той щеше да измисли още нещо, което не бих могъл да разбера така бързо. Известният враг е сравнително безопасен. Аз го поканих да лети с мен. Той се съгласи.

Това, господа съветници, обяснява две неща. Първо, това ви говори, че Твер съвсем не е мой приятел, даващ свидетелски показания срещу мен с неохота, само заради възстановяването на справедливостта, както се опитва да го представи обвинението. Второ, това обяснява определени мои действия при първото появяване на свещенника, в убийството на когото ме обвиняват – действия неизвестни за вас, защото още не съм говорил за тях.

Членовете на Съвета обезпокоено си шепнеха за нещо. Мелому театрално се изкашля и продължи:

– Много ми е неприятно да описвам чувствата си, когато за пръв път чух, че на борда на звездолета се намира беглец мисионер. Неприятно ми е дори да си ги припомням. В общи линии, в главата ми беше пълна бъркотия. Отначало помислих, че това е поредният ход на Сат, но да се провери това беше невъзможно. Бях объркан, при това напълно.

Можех да направя само едно. Да се избавя от Твер за пет минути, изпращайки го за офицерите ми. В негово отсъствие включих видеоманетофона, за да анализирам после всичко, което става. Не съвсем ясно, но напълно искрено смятах, че тва, което ме смущаваше в този момент, ще стане съвсем ясно след разглеждането на записа.

Оттогава съм гледал този филм повече от петдесет пъти. Лентата е у мен, и ще я демонстрирам във ваше присъствие за петдесет и първи път.

Кметът с монотонен глас отдаде заповед, докато в залата шумът нарастваше, а галерията реवेशе. В пет милиона домове на Терминус

възбудените наблюдатели се преместиха по-близо до телевизорите, а на скамейката на прокурора Сат студено поклати глава в отговор на нервните думи на своя първосвещеник, без да откъсва погледа си от Мелоу.

Средата на залата беше разчистена и светлината намалена. Анкор Джаел откъм лявата скамейка включи апарата и с щракването на екрана се появи изображение.

Появи се мисионерът, смутено и изплашено стоящ между лейтенанта и сержанта. Мълчаливо пред него стоеше Мелоу, а след това влязоха хората и последен – Твер. Започна разговорът дума по дума. На сержанта беше дадено дисциплинарно наказание и мисионерът беше разпитан. Появи се тълпата, чуваше се ревът ѝ, и негово преподобие Джорд Парма започна отчаяните си молби. Мелоу измъкна бластера, и мисионерът, преди да го измъкнат, вдигна ръце, проклинайки търговеца, а след това се появи и изчзна тъничка ивица светлина.

Мисионерът беше извлечен и офицерите застинаха от ужас. Твер запуши ушите си с ръце, а Мелоу спокойно скри бластера в кобура.

В залата включиха светлината. Пространството в средата ѝ напълн се изчисти от хора. Мелоу, истинският, жив Мелоу продължаваше тежкото си повествование:

– Нещата, както виждате, станаха точно така, както ги показва обвинението, но само повърхностно. Сега ще се постарая да ви обясня. Емоциите на Джейм Твер впрочем ясно показват, че той е получил духовно образование.

Същия ден аз посочих някои несъответствия във всичко станало на Твер. Попитах го откъде се е взел мисионерът в такова изолирано място, на каквото се приземи нашият звездолет. По-нататък го попитах откъде се е взела тълпата, ако и най-близкото градче е на сто мили оттам. Прокурорът кой знае защо не обърна внимание на тези проблеми.

Той не обърна внимание и на друг любопитен детайл: явната наглост на Джорд Парма. Мисионер на Корелия, рискуващ живота си, нарушава законите и на Корелия, и на Оснванието, разхождащ се по планетата в явно нови свещенически одежди. Тогава аз предположих, че този мисионер е капан от страна на Комдора, който е искал да ни застави да извършим грубо незаконно нарушение, за да оправдае по закона последващото унищожаване на нас и нашия звездолет.

Прокурорът взе това мое съображение по дадения въпрос под внимание. Те очаквах, че моите обяснения ще бъдат следните: корабът ми, екипажът ми и мисията ми са се намирали в опасност и не е трябвало да бъдат пожертвувани заради един човек, когато този човек във всички

случаи е щял да бъде унищожен – с нас или без нас. И те ще ми отговорят с неясно мърморене за честта на Основанието и за необходимостта за поддържане на престижа, за да не нарушаваме авторитета си.

Но поради някакви странни причини обаче обвинението забрави за самия Джорд Парма като индивид. На процеса за него не беше казана нито дума: нито за местораждането му, нито за образованието му, нито за това, с което се е занимавал преди това. Обяснението на това също ще бъде дадено от тези несъответствия, които аз посочих при гледането на филма. Това е взаимно свързано.

Обвинението не представи никакви данни за Джорд Парма, защото то не можеше да направи това. Сцената, която вие видяхте на филма, изглежда нереална, защото и самият Джорд Парма е нереален. Такъв човек никога не е съществувал. Целият този процес е най-големият фарс, който някога се е провеждал на Основанието, такъв, какъвто досега не е имало.

Наложи му се още веднъж да изчака, докато шумът в залата утихне.

– Смятам да ви покажа един отделен увеличен кадър от лентата. Той ще говори сам за себе си. Светлината, Джаел.

Залата помръкна и екранът отново се изпълни със замрелите в неестествени пози фигури. Офицерите от звездолета отново стояха в тясна групичка. Бластерът се появи в твърдата ръка на Мелюу. Светият отец Парма, тънко пищейки и сипейки проклетия, вдигна ръце към небето, и широките ръкави на мантията му се смъкнаха до раменете.

И от ръката на мисионера се изтръгна това малко слънчево зайче, което в предишния показ блесна и изчезна. Сега кадърът беше спрял, и светлината се виждаше постоянно.

– Обърнете внимание на ивичката светлина на ръката му – чу се от тъмното гласът на Мелюу. – Увеличете кадъра, Джаел.

Екранът бързо се приближи. Всички останали фигури отплуваха настрана, и мисионерът се оказа в самия център. Отначало се виждаха само гигантските глава и ръце, после само една ръка, която изпълни целия екран и застина на място. Светлината на ръката засия още поярко.

И внезапно, при още по-голямо увеличение, се сля в ясни букви: КСП.

– Това – бучеше из цялата зала гласът на Мелюу – е вид татуировка. В обикновена светлина тя не се вижда, но в ултравиолетова, а преди да включа магнетофона аз изпълних стаята с ултравиолетови лъчи, татуировката добре личи. Това, разбира се, е наивен начин за запазване на тайна, но в Корелия такива установки не се срещат на всеки ъгъл. Дори

на нашия звездолет това стана случайно.

Може би някои от вас вече са се досетили какво значи КСП. Джорд Парма прекрасно знаеше свещените текстове и изигра своята роля превъзходно. Къде и как той е научил това не мога да кажа, но КСП значи Корелийска Секретна Полиция.

Мелюу крещеше с всичка сила, опитвайки се да надвика рева на залата:

– Имам косвени улики във формата на документи, докарани от Корелия, които при поискване ще представя на Съвета.

И къде е сега обвинението? Те вече хиляди пъти правеха кошмарни предположения, че съм бил длъжен да защитавам този мисионер въпреки закона, и да погубя мисията си, кораба и екипажа си и самия себе си заради „честта“ на Основанието.

Но да постъпя така заради самозванец?

Трябваше ли да направя това заради корелийски агент, облечен в мантия на свещеник и използващ проповеди, вероятно заимствувани от Анакреон? Нима Джоран Сат и Публис Манлио са очаквали, че ще се хвана в толкова глупав капан...

Прегракналият му глас потъна в безкрайно монотонния рев на тълпата. Вдигнаха го на рамене и го понесоха към скамейката на кмета. През прозорците той виждаше тълпи от държачи се като луди хора, които непрекъснато растяха и растяха. Мелюу се огледа къде е Анкор Джаел, но нищо не се виждаше през масата от лица. Бавно той разбра, че тълпата сега скандира една и съща фраза:

– Дълъг живот, Мелюу... дълъг живот, Мелюу... дълъг живот, Мелюу...

## 15.

Анкор Джаел намигна на Мелюу. Лицето на бившия министър беше измъчено: последните два дни той не беше мигнал.

– Мелюу, всичко стана повече от великолепно, но не летете толкова високо, това само ще ви навреди. Вие не можете да мислите сериозно за това да се кандидатира за кмет. Ентусиазмът на тълпата, разбира се, е голямо нещо, но той бързо отминава.

– Именно – мрачно каза Мелюу. – Затова ние трябва да го поддържаме, а за това е нужно да ускорим събитията.

– И какво да правим сега?

– Вие трябва да арестувате Публис Манлио и Джоран Сат...

– Какво?!

– Това, което чувате. Заставете кмета да ги арестува! Не ме интересува какви заплахи ще използвате. На моя страна е тълпата, поне днес. Той няма да се осмели да й противостои.

– Но какво обвинение да им предявим, дявал да го вземе?

– Най-очевидното. Подстрекавали са свещениците от другите планети да се намесват във вътрешните работи на Основанието. Това е неlegalно, по Селдън. Обвинете ги в това, че са поставили държавата в опасност. Все едно ми е дали ще ги признаят за виновни или не, както и на тях в моя случай. Просто им попречете да действуват, докато не станат кмет.

– До изборите има още половин година.

– Не е чак толкова много.

Мелюу скочи на крака и внезапно здраво стисна ръката на Джаел.

– Чуйте ме, аз ще взема властта със сила, ако се наложи, както това е направил Салвор Хардин преди сто години. Селдъновият кризис още не е свършил, и когато той ще бъде в пълния си разгар, аз трябва да стана и кмет, и първосвещеник!

Джаел намръщи вежди. Той спокойно запита:

– Какво трябва да стане? Корелия ли?

Мелюу кимна с глава.

– Разбира се. Те неизбежно ще ни обявят война, макар че, бих се обзаложил, след повече от половин година.

– С атомно оръжие?

– А как мислите? Тези три космически кораба, които ние изгубихме в техния сектор, не са били унищожени с малокалибрена пушка. Джаел, те получават звездолети от самата Империя. Не зяпвайте като глупак. Казах от Империята! Тя все още не се е махнала наникъде, знаете ли. Тук, на Периферията я няма, но в Галактическия Център тя още действувва. И едно погрешно действие означава, че тя ще пристигне за да ни извие врата. Затова кмет трябва да бъде аз. Аз съм единственият човек, който знае как да се справи с кризиса.

Джаел сухо преглътна.

– Как? Какво смятате да правите?

– Нищо.

Джаел неуверено се усмихна.

– Така ли? Нима?

Но отговорът на Мелюу беше твърд.

– Когато започна да управлявам Основанието няма да предприема нищо. Сто процента нищо, и това е тайната на кризиса.

## 16.

Аспер Арго, Любимият на народа Комдор на Корелийската република, приветствува жена си с намръщено повдигане на рунтавите си вежди. На нея не подхождаше епитетът любима на всички. Дори той знаеше това.

Тя каза с глас, също така некрасив, както косите ѝ, и също така студен, както очите ѝ:

– Доколкото разбирам, великият ми господар вече е взел решение относно бъдещата съдба на Основанието?

– Така ли? – раздразнено попита Комдорът. – Какви други ценни наблюдения сте направили?

– Много, мой благородни съпруге. Вие още веднъж събрахте празноглавия си Съвет. Чудни съветници! Глупаво стадо, мислещо само за печалбата си. Те забравят, че баща ми може да бъде много недоволен от това.

– А кой, моя скъпа – последва мекият отговор – е този прекрасен извор, от когото черпите такива ценни сведения?

Тя късо се разсмя.

– Ако ви кажа, моят извор ще пресъхне още същата минута.

– Е, какво пък, вие както винаги настоявате на своето.

Комдорът сви рамене и се обърна.

– А що се касае до неудоволствието на вашия баща, то аз се оя, че то се изразява в страхливия му отказ да ни достави следващата партия звездолети.

– Звездолети!

Тя разпалено се хвърли в защита.

– Нима вие нямате вече пет броя? Не отричайте, зная, че те са пет, и че ви е обещан шести.

– Обещан ми е преди цяла година.

– Но един, само един звездолет може да превърне Основанието в прах. Един звездолет! Един звездолет, за да разхвърляте из целия космос всичките им корабчета.

– Аз не мога да атакувам планетата им дори с дузина звездолети.

– А дълго ли ще издържи планетата им, ако търговията бъде

прекъсната, а глупавите им стоки – унищожени?

– Техните глупави стоки носят пари – въздъхна той. – Добри пари.

– Но ако ти завладееш цялото Основание, нима няма да получиш с него и всичко останало? А ако спечелите уважението и признателността на моя баща, то нима това не е повече, отколкото може да ви даде цялото Основание? Три години – дори повече – минаха откакто този варварн устройваше тук своите демонстрации. Напълно достатъчно.

– Моя скъпа.

Комдорът се обърна към нея.

– Аз старея и слабея. Нямам вече сили да изслушвам дърдорещия ти език. Казвате, че знаете моето решение. Да, аз реших. Всичко е свършено, и Корелия и Основанието сега са в състояние на война.

– Добре!

Тя се изправи и очите ѝ заблестяха.

– Най-накрая вие възприехте истинската мъдрост, макар и късно. А когато станете властелин на цялата Периферия ви ще се ползвате с влияние и уважение в Империята. Ще можем най-накрая да напуснем този варварски свят и да бъдем в двора на наместника. Мисля, че ще ни разрешат това.

Тя излезе от стаята с усмивка на уста.

И когато излезе, той каза след нея:

– А когато стана владетел на това, което наричаш периферия, ще мина прекрасно както без наглостта на бащата, така и без езика на дъщерята. И съвсем определено без последния!

## 17.

Старшият лейтенант на звездолета „Черен облак“ в ужас се вгледа в екрана.

– Велика Галактико!

Той мислеше, че крещи, но всъщност това беше хриплив шепот.

– Какво е това?

Това беше звездолет, но редом с „Черен облак“ той изглеждаше като кит до сепия и на борда му блестеше емблемата на Империята: звездолет и слънце. ИстERICНИ сигнали на тревога звучаха по целия кораб.

Бяха отдадени заповеди и „Черен облак“ се приготви да бяга, ако успее, или да се бие, ако се наложи, докато от радиорубката се носеше през хиперкосмоса послание към Основанието на ултраккси вълни.



Отново и отново! Понякога молба за помощ, но най-често – предупреждение за опасност.

## 18.

Преглеждайки отчетите, Хобер Мелоу уморено прехвърли крак върху крак. Двете години кметство го бяха направили малко по-мек, малко по-търпелив и малко по-бездомен, но не го бяха научили да обича правителствените отчети и канцеларския език, на който бяха написани.

– Какво става с нашите звездолети? – попита Джаел.

– Четири насила приземени на планетата. За два нищо не е известно. Останалото е в пълен ред.

Мелоу изхъмка.

– Можеше да бъде и по-добре, но какво да се прави.

Не последва отговор и Мелоу вдигна глава.

– Безпокои ли те нещо?

– Да беше дошъл поне Сат – последва неуместен отговор.

– Да, и пак да чуем лекция за близкия фронт.

– Нищо подобно – отрязва Джаел. – Ама че си упорит, Мелоу. Може и да си разработили външната политика до тънкости, но винаги ти е било безразлично какво става под носа ти.

– Нима това не е твоя работа? Защо иначе съм те направил министър на образованието и пропагандата?

– Очевидно за да ме пратиш по-бързо в гроба. С нищо не ми помагаш. Последната година ти надух ушите за опасността от страна на Сат и на неговата Религиозна партия. Кому са нужни всичките ти прекрасни планове, ако Сат устрои извънредни избори и сам стане кмет?

– Признавам, че никому.

– А речта ти вчера вечерта? Ти сам поднасяш кметството на Сат на златен поднос. Каква нужда имаше да казваш цялата истина?

– Нима е зле да предпазим Сат от също така реч?

– Зле е – силно отговори Джаел. – Или поне не така, както ти го направи. Ти казваш, че си предвидил всичко, и не обясняваш защо водеше търговия с Корелия, изгодна за нас търговия, в протекание на три години. Единственият ти план за сажение е да се отстъпва без сражение. Ти прекрати търговските отношения с всички сектори на космоса около Корелия. Ти открито продължаваш да не предприемаш нищо. Ти не обещавах никакви действия за в бъдеще. Велика Галактико, Мелоу, кажи

ми, какво да правя с цялата тази неразбория?

– Величие ли не ѝ достига?

– Не ѝ достига ентузиазмът на масите.

– Това е едно и също.

– Мелоу, събуди се. Имаш две възможности. Или ще предоставиш на народа външна политика с взривна сила, каквито и да са личните ти планове, или ще се съ согласиш на някакъв компромис със Сат.

– Е, добре – отговори Мелоу, – щом като нищо не може да се направи за първото, нека да опитаме второто. Сат току-що пристигна.

Те не се бяха виждали от деня на същия този процес, който се състоя преди две години. Нито един от тях н забеляза промени в другия, но атмосферата се беше изменила неуловимо: победителят и победеният си бяха сменили местата.

Сат седна в креслото, без да се здрависа.

Мелоу му предложи пура.

– Нали не възразявате, ако Джаел присъствува на нашия разговор? – попита той. – Той честно иска да намери някакъв компромис. Може да се опита да посредничи, ако ние се разгорещим.

Сат сви рамене.

– За вас компромисът ще бъде изгоден. Някога по друг повод аз ви молих да кажете условията си. Предполагам, че сега сме си сменили ролите.

– Правилно предполагате.

– В такъв случай условията ми са следните. Вие трябва да прекратите вашата гибелна политика на икономически подкупи чрез търговия и да се върнете към изпитания метод на външна политика на нашите бащи.

– Имате предвид завоевания с помощта на мисионери?

– Точно така.

– Не може ли да има други компромиси?

– Не.

– Хм-м-м.

Мелоу бавно запали пурата и дръпна от нея. Краят ѝ се разгоря с ярък пламък.

– По времето на Хардин, когато завоеванията чрез мисионери бяха нещо ново и радикално, такива хора като вас възразяваха срещу тях. Сега този метод е изпробван, изпитан, окръжен с нимба и напълно подготвен за такива като Джоран Сат. Но кажете, как смятате да се измъкнете от нашите сегашни затруднения?

– *Vauiute* сегашни затруднения. Аз нямам към тях никакво отношение.

– Нека да бъде по вашему, само ми отговорете на въпроса.

– Нужни са решителни мерки. Това бездействие, което вие правите, е фатално. Това ще бъде признание за слабостта на Основанието пред цялата Периферия, когато най-важното е силата, и сред тях няма да се намери нито един лешояд, който да не долетни при плячката за своята порция мърша. Вие трябва да разберете това. Вие сте от Смирно, нали?

Мелюу не обърна внимание на многозначителността на последната фраза.

– А ако вие победите Корелия – попита той, – какво ще правите с Империята? Нали именно тя е враг номер едно.

Тесните устни на Сат се разтвориха в усмивка.

– О, не вашият отчет за пътешествието на Сивена беше пълен. Наместникът на Норманския сектор е заинтересован от завоюването на Периферията само от лични користни цели, пък и това не е главното за него. Той не би поставил всичко на карта, за да организира експедиция по периферията на Галактиката, когато има петдесет враждебно настроени съседа и император, срещу когото може да се въстане. Повтарям вашите собствени думи.

– И още как може, Сат, особено ако реши, че ние сме опасност. А той може да реши така, ако разрушим Корелия с челен удар. Трябва да бъдем много по-гъвкави.

– Като например...

Мелюу се облегна в креслото.

– Сат, ще ви дам един шанс. Вие не сте ми нужен, но мога да ви използвам. Така че ще ви кажа в какво се състоят нещата, а понататък вие можете да избирате, да се присъедините ли към мен и да получите място в правителството, или да останете верен на идиотските си принципи и да изгниете в затвора.

– Последното вече се опитахте да подсигурите.

– Не особено, Сат, не особено. Моментът настъпи едва сега. А сега слушайте.

Очите на Мелюу се свиха.

– Когато за първи път се приземих на Корелия – започна той – аз подкупих Комдора с разни дрънкулки и прибори, каквито обикновено има в трюма на всеки търговски кораб. Отначало направих това само за да попадна в стоманолеярната. Моите планове не отиваха подалече оттам, и в това отношение преуспях. Получих всичко, което исках. Но

едва след като посетих Империята аз разбрах истински в какво оръжие може да се превърне търговията.

Ние сега стоим пред Селдънов кризис, Сат, а Селдъновите кризи се решават не от отделни личности, а от историческите сили. Хари Селдън, когато е предопределил пътя на бъдещата ни история, е разчитал не на героични постъпки, а на широкото разпространение на икономиката и социологията. Затова решенията на различните кризи трябва да се постигат с тези сили, които са достъпни в дадено време.

В дадения случай – търговията!

Сат скептично вдигна вежди и се възползува от настъпилата пауза:

– Лаская се с мисълта, че не съм безнадежден кретен, но вашата лекция засега ме държи в мъгла.

– Тя ще се проясни – отговори Мелюу. – Смятайте, че досега властта на търговията не е дооценявана. Всички са мислели, че само под контрола на свещениците тя може да ни доесе могъщество. Това не е така и това е моят принос в Галактическата история. Търговия без свещеници! Чиста търговия! Това е достатъчно силно оръжие. Нека да поговорим за нещата. Корелия сега воюва с нас. Съответно, ние прекратихме с нея всякакви търговски отношения. Но забележете, че аз говоря за това като за прост допълнителен проблем. През последните три години цялата й икономика все повече и повече се основаваше на атомната енергия, която ние сме й дали и която само ние можем да й предоставим. И какво смятате, че ще стане, когато мъничките атомни генератори започнат да отказват, и един след друг приборите излязат от строя?

Най-напред ще се развалят домашните приспособления. След половин година бездействие, това същото, срещу което се обявявате, кухненският атомен нож ще престане да работи. Печката на домакинята ще се повреди, миячката на съдове ще ги мие лошо. Кондиционерите ще спрат в най-горещия ден. Какво ще стане?

Той замълча, очаквайки отговор, и Сат спокойно отговори:

– Нищо. Хората понасят много по време на война.

– Напълно вярно. Понасят. Те изпращат синновете си да умират в страшни мъки на бомбардираните звездолети. Те се крият при обстрел, дори ако това значи да живеят само на черен хляб и вода в пещери под земята. Но е много трудно да се понесат дребните неприятности, когато липсва патриотичен подем пред непрекъснато грозящата опасност. Няма да има нито сражения, нито бомбардировки, нито битки.

А ще има просто нож, който не иска да реже, и студен дом зиме. Това ще дразни, и народът ще започне да роптае.

Сат бавно с удивление произнесе:

– И вие се надявате на това? Какво очаквате? Въстание на домакините ли?

– Не, сър – нетърпеливо каза Мелоу. – Не. Обаче очаквам, че сред народа ще започне недоволство от състоянието на нещата, което по-нататък ще се излее в други форми, много по-важни.

– Що за по-важни форми са това?

– Фабрикантите, производителите, индустриалният свят на Корелия. Когато минат две години такъв период, машините по фабриките една след друга ще започнат да спират. Тези промишлености, които ние напълно оборудвахме с атомни приспособления, ще банкрутират. Тежката индустрия доставя на фабрикантите само няколко остарели вида машини, които почти няма да дават продукцията.

– Заводите великолепно са работели там и преди вие да се появите, Мелоу.

– Да, Сат, работели са, с около една двадесета от процента печалба, дори ако искате да пренебрегнете такова съображение като преоборудването със стари машини и стойността му. Когато срещу него се обърнат производителите, финансистите и простите хора, как мислите, колко ще се задържи Комдорът?

– Колкото иска, ако му хрумне мисълта да достави нови атомни генератори от Империята.

И тук Мелоу радостно се разсмя.

– Вие грешите, Сат, грешите също толкова дълбоко, както и самият Комдор. Вие грешите във всичко и не разбирате нищо. Помислете сами, Империята нищо не може да им даде. Империята винаги е била област на колосалните ресурси. Те са пресмятали всичко в мащабите на планети, звездни системи, цели сектори от Галактиката. Генераторите им имат гигантски размери, защото изпълняват гигантски функции.

Но ние, ние от Основанието, нашата единствена планета, непритежаваща никакви полезни изкопаеми, сме били длъжни да икономисваме от всичко. Нашите генератори е трябвало да бъдат с размерите на пръст, защото не сме могли да разчитаме на по-голямо количество метал. Ние сме били принудени да разработваме нови технически процеси и нова технология, от които Империята не би могла да се възползува, защото е дегенерирала до такава степен, че вече няма жизнено важното научно развитие.

С всичките им атомни силови полета, способни да защитят звездолет, град, цяла планета, на тях никога не им е хрумвало да защитят със

силово поле отделния човек. За да дадат енергия и осветление на град, те строят шестетажни генератори, докато нашите спокойно биха се побрели в тази стая. И когато казах на един от атомните им специалисти, че оловен контейнер с размерите на орех съдържа атомен реактор, той едва не получи удар от ярост.

Те дори сами вече не разбират собствената си огромност. Приборите работят от поколение на поколение автоматично, и тези, които се грижат за тях, са наследствена каста, която ще бъде безпомощна, ако изгори една най-обикновена Д-гръба в тази сложна структура.

Цялата борба се заключава в борбата между тези две системи: на Империята и на Основанието. За да спечелят контрол над света, те са строили колосални звездолети, които са могли да завоюват, но са нямали никакъв икономически ефект. Ние, от друга страна, правим вещи малки, безполезни за военни цели, но жизнено важни за процъфтяване и за печалба.

Комдорът предпочита огромните звездолети, които могат да воюват. Разумните управници винаги, през цялата история са се грижили за благосъстоянието на поданиците си, смятайки това за въпрос на чест и слава. Но въпреки това в живота имат значение именно дребните неща, и Аспер Арго никога няма да устои срещу депресията, която ще залее Корелия след две-три години.

Сат сега стоеше до позореца с гръб към него. Вече беше вечер и няколко звезди слабо светеха на небето на самия край на Галактиката, отрязвайки светлината на далечните централни светила на Империята, все още огромна и бореща се срещу тях.

– Не, вие не сте такъв човек – каза Сат.

– Не ми ли вярвате?

– Не. Езикът ви работи твърде добре. Вие ме измамахте, когато смятах, че играта е спечелена, още при първото ви посещение на Корелия. Когато мислех, че вече не можете да се измъкнете на съда, вие се измъкнахте като змия и с помощта на демагогията си завоювахте кметското кресло. Във вас няма нищо прямо, вие не правите нищо без задна мисъл, не казвате нито една дума, която да няма по три значения.

Да допуснем, че сте предател. Да допуснем, че вашето посещение на Империята ви е донесло обещание за власт и субсидии. Вашите действия в такъв случай биха били точно такива, както сега. Вие бихте започнали войната едва тогава, когато противникът ни набере сили. Тогава бихте въвлекли Основанието в безнадеждна борба, измисляйки достатъчно значими оправдания, които биха убедили всекиго.

– Вие искате да кажете, че компромиси няма да има? – меко каза Мелоу.

– Искам да кажа, че вие трябва да се оттеглите, или по свое желание, или ние ще приложим сила.

– Предупредих ви за единствената алтернатива, ако откажете да ми сътрудничите.

Лицето на Сат внезапно се наля с кръв от нахлулите чувства.

– А аз искам да ви предупредя, Хобер Мелоу, че ако вие ме арестувате, за вас няма да има пощада. Моите хора няма да се спрат пред нищо, разпространявайки истината, и простите хора от Основанието ще се обединят срещу чуждоземния си диктатор. Те имат съзнание за своята съдба, което никога няма да разбере смирниец, и това съзнание ще ви унищожи.

Хобер Мелоу спокойно каза на влезлите двама стражи:

– Отведете го. Той е арестуван.

– Това е последният ви шанс – каза Сат.

Мелоу изгаси пурата даже без да вдигне глава.

Пет минути по-късно Джаел неспокойно се раздвижи на стола сди и неуверено призна:

– Е, какво сега, когато поехте ролята на козел отпущения, какво ще правим по-нататък?

Мелоу престана да върти в ръка пепелника и погледна своя помощник.

– Това не е този Сат, когото познавах някога. Той е като ослепял от ярост бик. Велика Галактико, как ме ненавижда той.

– И това го прави толкова по-опасен.

– По-опасен? Глупости! Той вече не може да мисли ясно.

– Ти си твърде уверен в себе си, Мелоу – мрачно каза Джаел. – Ти пренебрегваш възможността от народно въстание.

Мелоу на свой ред мрачно го изгледа.

– Веднъж и завинаги, Джаел, запомни, че такава вероятност не съществува.

– Ти си твърде самоуверен!

– Уверен съм само в Селдъновия кризис и в историческата обосновааност на неговото решение, както външна, така и вътрешна. Има някои неща, които не казах на Сат. Той се опитваше да завладее властта на Основанието чрез религията, както е направил на външните планети, и изгуби, което вече достатъчно ясно говори за това, че в Селдъновия план не е останало място за религията.

Икономическият контрол е друго нещо. И, префразирайки знаменитата сентенция на Салвор Хардин, която ти ми каза, аз мога да кажа: „Лош е този бластер, който не може да стреля и в двете посоки“. Ако Корелия е спечелила от нашата търговия, то спечелихме и ние. Ако техните заводи спрат в резултат от търговските операции, и процъфтяването на външните светове изчезне поради търговската изолация, точно така ще спрат и нашите заводи и ще изчезне и нашето благополучие.

А сега няма нито един завод, нито един търговски център, нито една търговска линия, които да не са под мой контрол, които аз да не мога да спра и унищожа, ако Сат започне своята религиозна пропаганда. Когато той преуспее в това отношение, или на мен просто ми се стори, че преуспява, аз ще се погрижа нашето процъфтяване да свърши. Когато той изгуби, всичко ще тръгне отново по старому, защото моите заводи ще останат напълно оборудвани.

И поради същите причини, поради които съм сигурен, че корелийците ще въстанат, за да си върнат процъфтяването на страната, аз съм уверен също и че ние никога няма да въстанем срещу това процъфтяване. Играта ще бъде изиграна.

– Значи, – попита Джаел, – ти създаваш плутокрация. Ти правиш нашата страна страна на търговията и търговските принцове. Тогава какво ще стане с бъдещето?

Мелоу вдигна мрачното си лице и страстно възкликна:

– Какво ме интересува бъдещето? Несъмнено Селдън е предвидил всичко и се е приготвил за всичко. Когато властта на парите стане също така безполезна сила, каквато е сега религията, ще настъпи новият кризис. Нека приемниците ми решават тези нови проблеми, както аз ги реших днес.

Корелия... И така, след тригодишна война, която безусловно беше най-невоенната война на всички времена, република Корелия се предаде безусловно, и Хобер Мелоу зае мястото си след Салвор Хардин в сърцата на хората от Основанието.

Галактическата енциклопедия

КРАЙ



© 1951 Айзък Азимов

Isaac Asimov  
Foundation, 1951

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/375>]